

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**PRESOJA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA
PO SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDIH
IN MEDNARODNIH STANDARDIH
RAČUNOVODSKEGA POROČANJA**

V Ljubljani, maj 2009

NADJA ČUŠIN

IZJAVA

Študentka Nadja Čušin izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Slavke Kavčič in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV	5
1.1 Kreditna sposobnost in boniteta	5
1.2 Kreditno tveganje	6
1.3 Kreditna analiza	9
1.3.1 Tradicionalna analiza	11
1.3.2 Sodobna analiza	14
2 UPORABA RAČUNOVODSKIH STANDARDOV V SLOVENIJI	16
2.1 Slovenski računovodski standardi	16
2.2 Mednarodni standardi računovodskega poročanja	18
2.3 Razlogi za prenovo SRS in MSRP	19
2.4 O inflaciji in prevrednotovanju gospodarskih kategorij	23
3 VREDNOTENJE GOSPODARSKIH KATEGORIJ PO SRS IN MSRP	27
3.1 Opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva	28
3.2 Finančne naložbe	32
3.3 Aktivne časovne razmejitve	35
3.4 Zaloge	36
3.5 Terjatve	37
3.6 Naložbene nepremičnine	39
3.7 Denarna sredstva	40
3.8 Kapital	41
3.9 Dolgoročni in kratkoročni dolgovi	42
3.10 Odloženi davki	44
3.11 Rezervacije in pasivne časovne razmejitve	47
3.12 Prihodki in odhodki	48
4 PRESOJA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA PO SRS IN MSRP	51
4.1 Analiza računovodskih izkazov	51
4.1.1 Analiza izkaza poslovnega izida	56
4.1.2 Analiza bilance stanja	60
4.1.3 Analiza izkaza denarnih tokov	63
4.2 Analiza na podlagi izračuna kazalnikov	68
4.2.1 Kazalniki, kot jih opredeljuje SRS 29	68
4.2.2 Izbor kazalnikov za potrebe kreditne analize	71
4.2.2.1 Kazalniki plačilne sposobnosti	71
4.2.2.2 Kazalniki obvladovanja aktive	72
4.2.2.3 Kazalniki obvladovanja pasive	73
4.2.2.4 Kazalniki dobičkonosnosti	74
4.2.2.5 Drugi kazalniki	75
4.3 Omejitve računovodskih informacij	76
4.3.1 Izrazna moč računovodskih izkazov	76
4.3.2 Izrazna moč računovodskih kazalnikov	78
4.3.3 Vpliv kreativnega računovodstva	79
SKLEP	83
LITERATURA IN VIRI	85

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006	1
PRILOGA 2: Izkaz poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006 (različica I)	3
PRILOGA 3: Izkaz poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006 (različica II)	4
PRILOGA 4: Izkaz denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006 (različica I)	5
PRILOGA 5: Izkaz denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006 (različica II)	6
PRILOGA 6: Izkaz gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006	7
PRILOGA 7: Seznam postavk bilance stanja za zunanje poslovno poročanje po MSRP	9
PRILOGA 8: Seznam postavk izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po MSRP	10
PRILOGA 9: Seznam postavk izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje po MSRP	11
PRILOGA 10: Izbor računovodskih kazalnikov za zunanje poslovno poročanje v skladu s SRS 30	12

UVOD

Kreditiranje gospodarstva predstavlja eno glavnih dejavnosti bank. Ta dejavnost pa je lahko zelo tvegana, če banka odobrava kredite podjetjem, ki niso kreditno sposobna. Podjetje je kreditno sposobno, če mu gospodarski položaj, merjen z ekonomskimi merili, dovoljuje in upravičuje najetje kredita, zagotavlja koristno uporabo tega kredita, plačevanje obresti in vračilo glavnice najetega kredita ob dogovorjenem roku (Knez - Riedl, 1991, str. 162).

Kreditna sposobnost podjetja je ozko povezana s kreditnim tveganjem, ki je eno najpomembnejših tveganj bančnega poslovanja. Gre za tveganje, da kreditojemalec ob dospelosti ne bo sposoben poravnati svojih obveznosti do banke, kar pomeni, da bo z odplačevanjem kredita zamujal, ali pa ga bo celo trajno nezmožen odplačati (Zupan, 1996, str. 8). Kreditno tveganje torej predstavlja možnost, da kreditojemalec ne bo mogel izpolniti obveznosti, ki izhajajo iz kreditne pogodbe (Bielecki, 2004, str. 3). V takem primeru je zelo verjetno, da se bo banka soočila z vsaj delno izgubo načrtovanega prihodka. Podatki namreč kažejo, da je med vsemi tveganji, prisotnimi v bankah, najpomembnejše prav kreditno tveganje, saj kar 50 do 60 odstotkov bančnih problemov izhaja iz tega naslova (Krumberger, 2000, str. 73).

Na drugi strani pa tudi ob izjemno dobrih poslovnih rezultatih kreditojemalca banka ne more računati na večje prihodke, s katerimi bi kompenzirala izgube v primeru slabih naložb. Največ, kar lahko pričakuje, je vračilo glavnice in plačilo pogodbeno določenih obresti. Prav zaradi tega pravilna presoja kreditne sposobnosti podjetja za banke tudi pri nas že dolgo ne predstavlja več samo vprašanja konkurenčnosti, ampak vse bolj vprašanje preživetja.

Ovrednotenje kreditnega tveganja je za banko kot kreditodajalca pomembno zaradi (Škorjanc, 2003, str. 2):

- pravilnega zaračunavanja cene kredita
- pravilne določitve višine kredita in dobe kreditiranja
- pravilne ocene potencialne izgube, ki jo banka lahko utрпи.

Za ovrednotenje kreditnega tveganja mora banka natančno proučiti boniteto podjetja - kreditojemalca, pri tem pa upoštevati temeljne dejavnike kreditnega posla, kamor sodijo lastnosti kreditojemalca, namen kreditnega posla, primarni in sekundarni viri plačila kredita. Viri informacij za ta namen so (Hempfel, 1994, str. 399):

- potencialni kreditojemalci sami, ki ponavadi zagotovijo najpomembnejše informacije,
- interni bančni viri, s katerimi razpolaga banka, saj ponavadi daje kredite podjetjem, ki že sodelujejo z banko,
- zunanji viri, to so razne institucije in upravljalci baz podatkov izven banke (agencije, bonitetne hiše, itd.)

Pomemben vir podatkov o načinu poslovanja, poslovni kulturi in plačilni disciplini potencialnega kreditojemalca lahko predstavljajo tudi njegovi poslovni partnerji.

Pri presojanju kreditnega tveganja, oziroma ugotavljanju kreditne sposobnosti podjetja, mora banka najprej temeljito proučiti za to relevantne značilnosti kreditojemalca. S tem so mišljeni kvantitativni podatki iz letnih računovodskih izkazov, podatki o denarnem toku podjetja in ostale računovodsko finančne informacije o podjetju, kot na primer podatki o prometu na poslovnih računih, depozitih, vrednostnih papirjih, nepremičninah v lasti podjetja, hipotekah nad tem premoženjem, in podobno. Pomembni so tudi podatki o tveganju držav, s katerimi obravnavano podjetje posluje in podatki o tveganju panoge, v katero spada.

Skladno s sodobnimi trendi se bančni analitiki pri presojanju kreditne sposobnosti vedno bolj opirajo tudi na informacije o kvalitativnih dejavnikih bonitete podjetja (poznavanje managementa in zaupanje v njegove sposobnosti in inovativnost, proizvodni program podjetja, življenjski cikel proizvodov, kvaliteta kadrov, stanje in razvoj prodajnega in nabavnega tržišča, ipd.). Do tovrstnih informacij je za banko kot zunanjega uporabnika pogosto težko priti, poleg tega pa je njihovo ocenjevanje zelo subjektivno.

Kljub vse pogostejšemu vključevanju informacij o kvalitativnih dejavnikih bonitete podjetja in upoštevanju njegove povezanosti z okoljem, pa so temeljni računovodski izkazi še vedno med najpomembnejšimi viri za analizo poslovanja podjetja in za oceno njegove bonitete. Letno poročilo in v njem prikazani računovodski izkazi namreč predstavljajo najpomembnejšo listino podjetja, namenjeno predstavitvi njegovega preteklega poslovanja in zastavljenih načrtov za prihodnost, ter so podlaga za sprejemanje odločitev njegovih uporabnikov (poslovodstva, lastnikov, kreditodajalcev in drugih obstoječih ali potencialnih poslovnih partnerjev podjetja). Ne glede na to, da so za sprejemanje poslovnih odločitev pomembnejše informacije o načrtovanih aktivnostih poslovodstva, pa nam informacije o preteklem poslovanju dajejo ustrezno podlago za presojo, ali prihodnji načrti temeljijo na zdravi osnovi oziroma ali so realni. (Horvat, 2006, str. 18).

V Sloveniji veljavni okvir za pripravo računovodskih izkazov predpisuje Zakon o gospodarskih družbah (odslej: ZGD-1), ki v 54. členu v ta namen predvideva uporabo Slovenskih računovodskih standardov (odslej: SRS) oziroma Mednarodnih standardov računovodskega poročanja (odslej: MSRP). ZGD-1 v nadaljevanju podrobneje določa tudi vsebino letnega poročila in roke za njegovo predložitev.

Na osnovi določil ZGD-1 večina podjetij v Sloveniji svoje računovodske izkaze pripravlja v skladu s SRS, medtem ko je uporaba MSRP obvezna:

- za konsolidirane izkaze podjetij, katerih vrednostni papirji so uvrščeni na katerega od organiziranih trgov vrednostnih papirjev v kateri koli državi članici Evropske unije,
- za konsolidirane in individualne izkaze bank,
- za konsolidirane in individualne izkaze zavarovalnic.

MSRP lahko prostovoljno uporabljajo tudi druga podjetja, če tako odloči njihova skupščina, vendar jih morajo uporabljati najmanj za obdobje petih let.

Značilno za SRS in MSRP je, da glavno pozornost posvečajo metodiki vsebinskega izkazovanja gospodarskih kategorij, ki zajemajo razvrščanje, pripoznavanje in odpravljanje pripoznavanj, začetno računovodsko merjenje in prevrednotenje ter uskupinjevanje posameznih gospodarskih kategorij, kar bistveno vpliva na postavke v temeljnih računovodskih izkazih. Postavke v temeljnih računovodskih izkazih se namreč lahko kljub enakemu poslovanju posameznih podjetij razlikujejo, če so upoštevani različni računovodski standardi, ki različno opredeljujejo predvsem vrednotenje gospodarskih kategorij.

Z zadnjo prenovo so se SRS sicer močno približali MSRP, vendar kljub temu nekatere razlike med njimi še vedno obstajajo. Iz tega izhaja, da je lahko tudi boniteta podjetja drugače ocenjena, če podjetja za pripravo računovodskih izkazov uporabljajo SRS ali pa MSRP.

Področje proučevanja magistrskega dela je zoženo na prijeme analize računovodskih podatkov in informacij, pridobljenih iz temeljnih računovodskih izkazov, ki jih poslovne banke navadno upoštevajo pri presoji kreditne sposobnosti podjetij, s tem, da bo posebna pozornost namenjena vsebinskim, terminološkim in oblikovnim razlikam, ki jih prinaša uporaba prenovljenih SRS ali MSRP. Te od analitika zahtevajo posebne prijeme, predvsem pa pravilno vsebinsko razumevanje podatkov, zajetih v posameznih postavkah računovodskih izkazov. Prav iz tega razloga v magistrskem delu vrednotenju gospodarskih kategorij po SRS in MSRP ter ugotovljenim razlikam med njima namenjam obširno obravnavo v posebnem poglavju.

Namen magistrskega dela je predvsem opozoriti na pomembnejše razlike, ki jih prinaša uporaba veljavnih SRS ali MSRP, izboljšati poznavanje problematike ocenjevanja kreditne sposobnosti komitenta banke v novih razmerah, v tem kontekstu poudariti vlogo in pomen posameznih računovodskih informacij za odločanje banke kot kreditodajalca ter podati osnovna izhodišča za uporabo novih spoznanj v praksi.

Cilj magistrskega dela je zgoščena predstavitev najpomembnejših novosti, s katerimi se srečujemo pri analizi računovodskih izkazov, pripravljenih po veljavnih SRS ali MSRP, ter različnih metodoloških prijemov kreditne analize, s katerimi lahko analitik skuša izboljšati izrazno moč podatkov iz temeljnih računovodskih izkazov, ter jih pripraviti tako, da bodo služili kot dobra osnova za odločanje o odobravanju naložb v banki. Poleg tega je cilj magistrskega dela tudi opozoriti, na kaj morajo biti analitiki še posebej pozorni, ko analizirajo postavke v temeljnih računovodskih izkazih, če so te vrednotene po SRS, in na kaj, ko so postavke ovrednotene po MSRP.

Za teoretične opredelitve posameznih področij, ki jih obravnavam v magistrskem delu, sem najprej preučila relevantno domačo in tujo strokovno literaturo ter dostopne vire. Pri pisanju magistrskega dela sem uporabila znanje, ki sem ga pridobila med dodiplomskim in podiplomskim študijem na Ekonomski fakulteti, v pomoč pa so mi bile tudi večletne praktične delovne izkušnje s področja bančnega kreditiranja podjetij.

Pri preučevanju sem uporabila metodo analize vsebine in metodo deskripcije, ki obsega zbiranje, sistematično urejanje in primerjavo obstoječih dognanj. Na koncu sem z metodama primerjave in sinteze skušala priti do zaključkov in predloga, kako je treba analizirati temeljne računovodske izkaze podjetij, pripravljene v skladu s SRS oziroma MSRP.

Magistrsko delo začnjam z opredelitvijo nekaterih osnovnih pojmov (kreditne sposobnosti, bonitete podjetja, kreditnega tveganja...), sledi poglavje o uporabi računovodskih standardov v Sloveniji, v katerem predstavljam SRS, MSRP, razloge za njihovo prenovo, posvetila pa sem se tudi problematiki inflacije in prevrednotovanja gospodarskih kategorij. Naslednje poglavje sem namenila vrednotenju posameznih gospodarskih kategorij s posebnim poudarkom na razlikah med rešitvami v SRS in MSRP. V poglavju o presoji kreditne sposobnosti podjetja sem predstavila analizo temeljnih računovodskih izkazov ter analizo na podlagi izračuna kazalnikov, pri čemer sem opozorila tudi na njune slabosti in omejitve ter vpliv kreativnega računovodstva. Delo zaokrožam s sklepnim poglavjem, v katerem predstavljam svoje zaključne ugotovitve.

---

1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

V strokovni literaturi vlada precejšnja neuskklajenost glede uporabe posameznih strokovnih pojmov in opredelitev. Tudi v novih računovodskih standardih in prenovljeni zakonodaji (npr. ZGD-1, ZBan-1, itd.) razkorak v uporabljeni terminologiji ni bil odpravljen. V veljavni zakonodaji je dosledno uporabljen npr. izraz krediti, medtem ko SRS govorijo o posojilih, nadalje zakonodajalec uporablja izraz konsolidirani računovodski izkazi, SRS pa uskupinjeni izkazi itd.

V magistrskem delu pretežno uporabljam terminologijo v skladu z veljavnimi SRS. Zaradi povezave z drugimi bančnimi termini (kreditna sposobnost, kreditno tveganje, kreditna analiza...) izjemoma uporabljam izraz kreditiranje, čeprav gre pri dejavnosti bank po opredelitvi SRS dejansko za posojanje: »Posojanje je dajanje zneskov denarja ali količin drugih nadomestnih stvari, pri čemer se dolžnik obveže, da bo po določenem roku vrnil enake zneske denarja ali enake količine drugih nadomestnih stvari. Kreditiranje pa je dajanje na up, ki dolžniku omogoča prejetje blaga ali storitve ob odloženem plačilu ali odloženi nasprotni dajatvi. Prodaja na up (kredit) je prodaja blaga ali storitve, ki ga (je) kupec v trenutku prenosa nanj še ne plača« (SRS 2006, točka 11.37).

1.1 Kreditna sposobnost in boniteta podjetja

V bančni poslovni praksi oziroma pri njeni kreditni dejavnosti z izrazom boniteta razumemo predvsem obseg kreditne sposobnosti komitenta, ki zagotavlja, da je ta zanesljiv dolžnik, medtem ko v literaturi zasledimo tudi drugačne opredelitve. Z ozirom na to, da gre pri boniteti in kreditni sposobnosti za zelo sorodna pojma, ju bom v nadaljevanju skušala podrobneje opredeliti.

a) Kreditna sposobnost

Podjetje je kreditno sposobno, če mu gospodarski položaj, merjen z ekonomskimi merili, dovoljuje in upravičuje najetje kredita, zagotavlja koristno uporabo tega kredita, plačevanje obresti in vračilo glavnice najetega kredita ob dogovorjenem roku (Knez - Riedl, 2000, str. 74)

Kreditno sposobnost lahko razumemo širše ali ožje (Žagar, 1991, str. 86):

1. če gre za kredit, ki naj bi ga uporabnik uporabljal za vse namene svojega poslovanja (poslovni kredit, ki nima natančno določenega namena uporabe), banko zanima celoten poslovni položaj podjetja, prav tako pa tudi njegova poslovna perspektiva. V tem primeru ugotavljanje kreditne sposobnosti temelji na presojanju relativno velikega števila dejavnikov in meril.

2. če pa gre za kreditiranje konkretne poslovne aktivnosti, je potrebno tudi preverjanje ekonomske upravičenosti te aktivnosti oziroma preverjanje dejanske podlage za takšno akcijo, ki se jo loteva podjetje.

Ugotavljanje kreditne sposobnosti se razlikuje tudi glede na raven doseženega poslovnega sodelovanja. Ni namreč vseeno, ali se kot potencialni kreditojemalec pojavlja stalni komitent banke, ki ga ta že več let pozna in spremlja, ali nov komitent, ki ga je šele potrebno vsestransko spoznati in preizkusiti.

b) Boniteta

V literaturi je mogoče najti vrsto različnih mnenj, ki pojem bonitete tolmačijo širše ali ožje. Sprejemljivejše, natančnejše in celovitejše so tiste definicije, ki pojem bonitete razlagajo širše, in sicer kot oceno celovitega položaja podjetja, ki vsebuje ugotovitve o njegovi trdnosti, aktivnostih, proizvodnih in razvojnih programih, slovesu, ki ga podjetje uživa v poslovnem svetu, njegovem položaju na trgu, ter s tem povezani kreditni in poslovni sposobnosti in nenezadnje tudi plačilni sposobnosti podjetja (Zupan, 1996, str. 12).

Vseh dejavnikov bonitete ni mogoče številčno ovrednotiti, zato jih delimo na kvantitativne in kvalitativne. Med kvantitativne dejavnike uvrščamo npr: finančno stanje, gospodarsko uspešnost, pričakovano dobičkonosnost investicije, obseg proizvodnje in prodaje, plačilno sposobnost, odpisanost opreme, med kvalitativne dejavnike pa inovativnost, podjetništvo, sposobnost vodilne ekipe, življenjski cikel proizvodov, stanje in razvoj prodajnega ter nabavnega trga, kvaliteto kadrov, tehnološko opremljenost ipd. (Gatnik, 1990, str. 132).

Iz povedanega lahko povzamemo, da gre tako pri kreditni sposobnosti, kot pri boniteti, za raziskovanje problematike z istega področja, s tem, da je boniteta v primerjavi s kreditno sposobnostjo širši pojem, saj ne označuje podjetja le kot plačnika ali dolžnika, temveč celoviteje, kot zanesljivega, solidnega, uspešnega in predvsem perspektivnega poslovnega partnerja.

1.2 Kreditno tveganje

Banka je finančna institucija, ki na podlagi sprejetih depozitov odobrava kredite, izvaja plačilni promet ter opravlja druge funkcije finančne narave. Za banke je značilno, da imajo nasproti obveznostim s trdno nominalno vrednostjo naložbe, ki so tvegane (Ribnikar, 1994, str. 99).

Kreditno tveganje je tveganje, da terjatve upnika na dan dospelja ne bodo realizirane v njihovi polni knjigovodski vrednosti. To tveganje izraža trajno ali začasno nezmožnost dolžnika, da v dogovorjenem roku izpolni svojo obveznost, ali pa jo v tem roku izpolni le delno. V prvem primeru govorimo o dolgoročni, v drugem pa o kratkoročni plačilni nesposobnosti dolžnika. Vedno obstaja možnost, da dolžnik ne bo mogel ali hotel poravnati svojih obveznosti iz dolžniškega razmerja. Zamujal bo s plačilom obresti in glavnice ali pa dolga sploh ne bo plačal (Zupan, 1996, str. 7).

Kreditno tveganje je odvisno od negotovih okoliščin, vezanih na poslovanje komitenta. To zahteva od banke kontrolo nad poslovanjem njenih dolžnikov. Banka mora poznati tveganja, s katerimi se srečuje njen dolžnik, tako zaradi značaja poslovne aktivnosti, kot tudi zaradi gospodarskega okolja, v katerem posluje. Glede na to, da je cilj banke dobiček, mora biti kakovost njene aktive osnova za določanje stopnje prevzemanja tveganja. (Zupan, 1996, str. 8)

Banka se lahko na kreditno tveganje odzove na dva načina. Lahko se mu skuša izogniti in izbira netvegane oziroma minimalno tvegane naložbe (državni vrednostni papirji, krediti strankam z najboljšo boniteto). Vendar ta strategija prinaša prihodke, ki so le za malenkost višji od stroškov, ki jih ima banka z zadolževanjem pri varčevalcih. Drugi pristop predstavljajo naložbe, ki vsebujejo kreditno tveganje. V tem primeru mora banka kontrolirati kreditno tveganje s pomočjo informacij o kreditojemalcu, z analiziranjem in nadziranjem komitenta ter z zavarovanjem kreditov. Obrestna mera in z njo možen bodoči prihodek banke sta v tem primeru bistveno višja.

Dejavnike kreditnega tveganja lahko razvrstimo glede na ravni kreditnega tveganja (Škorjanc, 2003, str. 11):

1. **Mednarodno okolje:** neugodni politični dogodki, neugodna sprememba menjalnih tečajev, gibanje uvoza, izvoza.
2. **Domače okolje:** politični in izredni dogodki, elementarne nesreče, neugodna gospodarska in tržna gibanja (inflacija, recesija, spremembe obrestnih mer), restriktivna ekonomska politika, propad sistema zavarovanj ali garancij.
3. **Panoga:** motnje v običajnih komercialnih postopkih, nesprejemljivi komercialni pogoji, sprememba tehnologije, rast konkurence, neugodne razmere na nabavnem in prodajnem trgu, povečana pogajalska moč dobaviteljev in kupcev, plačilna nesposobnost kupcev, sprememba zakonodaje in predpisov, razpoložljivost in cenovna nihanja surovin.

4. **Podjetje:** kratkoročna in dolgoročna plačilna nesposobnost, slabo vodenje, slabe notranje kontrole in nadzor, slaba finančna politika, slaba organizacijska struktura, slabo gospodarjenje s sredstvi, napačne strateške usmeritve, težave z novimi projekti ali proizvodi, slabi odnosi med vodstvom in zaposlenci ali med samimi zaposlenci.

Dejavniki kreditnega tveganja so osnova, na kateri lahko pričnemo izvajati merjenje kreditnega tveganja oz. ocenjevati kreditojemalčevo sposobnost vračila izposojenih sredstev. Ovrednotenje kreditnega tveganja je ključno predvsem zaradi treh osnovnih motivov banke (Škorjanc, 2003, str. 12):

1. pravilnega zaračunavanja cene kredita (obrestne mere)
2. pravilne določitve višine kredita in dobe kreditiranja
3. pravilne ocene potencialne izgube, ki jo banka lahko utрпи

Kreditna dejavnost banke je vedno povezana s tveganjem, da kredit ne bo vrnjen in obresti ne bodo plačane. V celoti se temu tveganju ni mogoče izogniti, zato mora banka voditi takšno kreditno politiko, da je to tveganje čim manjše. To doseže z odobritvijo pravega obsega kredita, pri čemer upošteva ekonomska merila in namen kredita, obenem pa na podlagi ocenjenega tveganja oblikuje ustrezne rezervacije.

Pomemben pogoj za pravočasno in korektno izpolnjevanje obveznosti kreditojemalca iz kreditne pogodbe je namenska poraba odobrenega kredita. Brez učinkovitega nadzora banka ne more preprečiti nenamenske porabe kreditnih sredstev na strani kreditojemalca. Namensko porabo sredstev spremljamo s kontrolo dokumentacije, občasno pa je potreben tudi obisk v samem podjetju.

Največjo nevarnost za izgubo kot posledico kreditnega tveganja predstavljata nestrokovnost in nedoslednost pri analizi kreditne sposobnosti kreditojemalca.

Banka mora pridobiti čim popolnejše informacije o svojih komitentih, če želi doseči sprejemljivo stopnjo tveganja. Ta je dosežena takrat, ko je:

- večji del odobrenih kreditov vrnjen brez dodatnega posredovanja banke
- večji del kreditov, pri katerih je vrnitev v nevarnosti, dokončno odplačan brez odpisa
- odpis kreditov, ki se mu ni mogoče izogniti, zmanjšan na najmanjšo možno mero

1.3 Kreditna analiza

Analiza poslovanja je proces sistematičnega spoznavanja poslovanja konkretnega podjetja in njegove uspešnosti, katere del sta tudi gospodarska in finančna oziroma računovodska analiza. Finančna analiza je na eni strani ožja od računovodske, saj obravnava predvsem področje denarnih in finančnih tokov oziroma procesov in stanj, povezanih s financiranjem in naložbenjem, na drugi strani pa je zaradi finančnega načina razmišljanja širša od računovodske analize, saj se lahko širi tudi na področja, ki niso pokrita z računovodskimi podatki, pri čemer skuša biti čim bolj usmerjena v prihodnost.

Banka pri analizi kreditne sposobnosti pravzaprav skuša oceniti komitentovo bodočo plačilno sposobnost - torej sposobnost rednega poravnavanja prevzetih obveznosti, pri čemer se v veliki meri naslanja na finančno analizo. Na ta način postavlja nekoliko v ospredje presojo finančne uspešnosti podjetja. Seveda to ne pomeni, da je gospodarska uspešnost komitenta manj pomembna od finančne. Nasprotno - tako gospodarska kot tudi finančna uspešnost sta nujna pogoja za zagotovitev dolgoročnega obstoja in rasti podjetja.

Za analizo kreditne sposobnosti komitenta v banki so najvažnejši vir podatkov računovodski izkazi in od njihove kvalitete je močno odvisna kvaliteta ugotovitev in ocen bančnega analitika, ter na njihovi podlagi sprejetih odločitev. Pogoj za kvalitetno kreditno analizo je v prvi vrsti dobro poznavanje vsebine knjigovodskih podatkov in razumevanje računovodskih poročil, ki jih je potrebno ustrezno obravnavati in prilagoditi.

Pinches (1992, str. 639 - 640) ugotavlja, da lahko banka z analizo pridobi koristne informacije, ki ji pomagajo pri presoji bonitete komitenta če:

1. upošteva podatke o poslovanju podjetja za več zaporednih obdobj (v splošnem zadostujejo podatki od treh do petih let, da lahko ugotovi, kako se je spreminjalo poslovanje podjetja v času).
2. primerja uspešnost poslovanja proučevanega podjetja s povprečjem panoge, v kateri deluje (če ustreznih podatkov ni na razpolago, uspešnost podjetja primerja z uspešnostjo podobnega podjetja).
3. previdno prebere in analizira letno poročilo vključno s spremnim besedilom (tako razjasni določene postavke, ki iz računovodskih izkazov niso razumljive, oziroma razvidne. Med drugim izve, kakšne so pogodbene obveznosti komitenta, pretekla in prihodnja finančna politika ter ali se bo podjetje v prihodnje širilo ali krčilo).

4. pridobi dodatne informacije, ki so potrebne za kakovostno analizo (večino teh informacij lahko banka pridobi iz letnega poročila, v kolikor pa to ni na voljo, potrebne informacije pridobi od direktorja ali finančnika analiziranega podjetja)

Pri analizi podatkov iz temeljnih računovodskih izkazov najpogosteje uporabljamo vodoravno in navpično analizo. Na ta način želimo v banki ugotoviti, ali se je poslovanje podjetja v proučevanem obdobju izboljšalo ali poslabšalo glede na preteklo obdobje, stopnjo doseganja zastavljenega plana, na katerih področjih poslovanja so potrebne spremembe, in končno, ali je podjetje dovolj perspektivno, da mu lahko odobrimo kredit.

Z vodoravnim analiziranjem računovodskih izkazov razumemo njihovo medsebojno primerjavo v časovni vrsti nekaj zaporednih let. Na ta način ugotavljamo spremembe posameznih postavk računovodskih izkazov, pri čemer so postavke predhodnega obdobja osnova za ocenjevanje postavk iz obravnavanega obdobja. Spremembe posameznih postavk so lahko izražene v absolutnih denarnih zneskih, ali pa relativno, z izračunom odstotnih sprememb ali indeksov. Analitik na ta način pridobi informacije o velikosti, smeri (trendu) in relativni pomembnosti sprememb posameznih postavk (Porter & Norton, 2001, str. 655).

Tudi z navpično analizo računovodskega izkaza ugotavljamo pomembnost in smer sprememb posameznih postavk, le da v tem primeru proučujemo podatke za eno samo časovno obdobje, pri čemer posamezne postavke prikažemo kot relativni delež glede na izbrano celoto (Porter & Norton, 2001, str. 655). V bilanci stanja izračunamo delež posamezne postavke glede na celotno bilančno vsoto podjetja, v izkazu poslovnega izida pa vse postavke izrazimo v odstotkih glede na celotne prihodke. Z uporabo relativnih števil pri analizi lahko vsaj deloma izločimo vpliv inflacije in velikosti podjetja, kar omogoča primerjavo računovodskih izkazov različno velikih sorodnih podjetij in primerjavo s povprečjem v panogi.

Računovodski kazalniki posredujejo informacije o stanju in gibanju določenih kategorij v računovodskih izkazih podjetja. So najstarejši, sorazmerno dobro poznan in najpogosteje uporabljen pripomoček za presojanje bonitete komitenta v banki. Razen časovne primerjave podatkov in primerjave s teoretičnimi kriterialnimi vrednostmi omogočajo tudi primerjavo s panogo in drugimi podjetji.

Analitik mora upoštevati, da posamezen kazalnik omogoča le parcialen vpogled v stanje podjetja, zato sami kazalniki ne dajejo vedno objektivne ocene o opazovanem pojavu ali procesu. Na kvaliteto kazalnikov namreč vpliva kakovost

uporabljenih podatkov, opredelitev števca in imenovalca v kazalniku, širina predmeta poslovanja ter velikost in specifičnost panoge, v kateri podjetje posluje (Zupan, 1996, str. 24), zato je pomembno, da zna analitik primerno povezati vse (parcialne) informacije v smiselno celoto, in jo tako tudi predstaviti organom odločanja.

1.3.1 Tradicionalna analiza

Za tradicionalno analizo je značilno, da je uveljavljena predvsem tam, kjer kapitalski trgi še niso razviti. V splošnem lahko rečemo, da se ukvarja z vplivi poslovnih odločitev na dobiček in dolgoročno ter kratkoročno plačilno sposobnostjo podjetja. Potrebne podatke v večjem delu črpa iz računovodskih izkazov. Pravzaprav gre za analizo računovodskih izkazov podjetja, pri čemer je ta prirejena posamezni interesni skupini - upravi, lastnikom, finančnim vlagateljem ali bankam (Javornik, 2003, str. 3).

Metode in tehnike tradicionalne analize (Mramor, 1999, str. 327):

1. **Analiza absolutnih podatkov:** Postavke izkazov poslovanja analiziramo z vidika njihovega vpliva na dobiček in plačilno sposobnost podjetja. Pri tem je običajno potrebna neka osnova, s katero vrednosti posameznih postavk primerjamo in na tej osnovi sklepamo, ali določene poslovne odločitve pozitivno ali negativno vplivajo na cilj poslovanja. Tako na primer absolutne podatke:
  - primerjamo z načrtovanimi vrednostmi,
  - ocenjujemo glede na gibanje njihovih vrednosti v času,
  - primerjamo z vrednostmi primerljivih podjetij, ipd.
2. **Indeksi rasti:** Analiza zajema primerjavo indeksov rasti posameznih postavk izkazov poslovanja med seboj, z indeksi panoge, primerljivih podjetij in podobno, z enakim namenom kot analiza absolutnih podatkov.
3. **Strukturni deleži:** Proučujemo predvsem deleže posameznih delov izkaza poslovnega izida, ustreznost strukture kapitala glede na sredstva in obseg dolgov, relativni obseg posameznih postavk sredstev (npr. terjatve do kupcev) ter njegovo spreminjanje med leti (trend). Nekateri najpomembnejši strukturni deleži se sicer običajno analizirajo z računovodskimi kazalniki, vendar ta tehnika omogoča nekoliko bolj podrobno analizo.
4. **Preseki bilanc stanja:** Gre za analizo, pri kateri bilanco stanja najprej uredimo na primer po naraščajoči ročnosti sredstev (začasna kratkoročna, trajna kratkoročna in dolgoročna) in po zapadlosti obveznosti (kratkoročne obveznosti, dolgoročne obveznosti in kapital) nato pa jo vodoravno "presekamo" glede na posamezne kategorije zapadlosti virov financiranja. Nato primerjamo vire s

sredstvi glede na njihovo ročnost oziroma zapadlost in ugotavljamo "prelivanja" npr. kratkoročnih virov v dolgoročna sredstva. Sicer podobno logiko uporabljajo tudi računovodski kazalniki, vendar preseki bilanc stanja omogočajo enostavnejši in bolj podroben vpogled v odnose med viri financiranja in sredstvi.

5. **Računovodski kazalniki:** Običajno izražajo razmerja med določenimi postavkami izkazov poslovanja podjetja (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov) oziroma določenimi tržnimi vrednostmi (npr. cena delnice). Računovodske kazalnike računamo z namenom pridobiti informacije o vplivu poslovnih odločitev na učinkovitost, uspešnost in stabilnost poslovanja podjetja in na njegovo finančno oziroma gospodarsko moč. Te kategorije naj bi namreč posredno merile uspešnost poslovnih odločitev z vidika vpliva na plačilno sposobnost podjetja in dobiček.

Temeljni problem tradicionalne analize je ta, da poskuša ugotoviti finančne in ekonomske posledice poslovnih odločitev brez jasnega merila, kaj je cilj poslovnih odločitev. Maksimiranje dobička in ustrezna plačilna sposobnost sta si kratkoročno lahko celo nasprotna cilja, hkrati pa sta tudi težko opredeljiva. Poleg tega cilj maksimiranja dobička ne zagotavlja tudi maksimalne vrednosti podjetja. Zaradi teh bistvenih problemov ni bilo možno razviti konsistentnih modelov analize, in tudi ni bilo druge možnosti, kot da se na podlagi izkušenj razvijejo določene vrednostne sodbe, kaj je dobro in kaj slabo, ali pa, da se vrednosti izračunanih kazalnikov primerjajo z vrednostmi podjetij v isti dejavnosti, ki so konkurenti in/ali se ocenjujejo kot zelo uspešna, torej nekakšna primerjalna presoja (angl. *benchmarking*) (Mramor, 1999, str. 327). Na podobnem principu je zasnovan tudi Kaplanov in Nortonov uravnoteženi sistem kazalnikov (angl. *balanced scorecard*), katerih izbor vse pogosteje srečujemo v letnih poročilih podjetij (Eldenburg & Wolcott, 2005, str. 636).

Z leti so se pri ocenjevanju plačilne sposobnosti podjetja razvila nekakšna pravila financiranja. Z vidika kratkoročne plačilne sposobnosti se izredno poudarjata kratkoročni in hitri koeficient, katerih vrednosti bi morale biti najmanj 2 oziroma 1. Z vidika dolgoročne plačilne sposobnosti ni redko omenjeno načelo, da naj bi bilo podjetje lahko zadolženo največ do polovice vrednosti sredstev, kot najbolj pomembno pa se izpostavlja tako imenovano "zlato načelo financiranja". V skladu z njim naj bi bila struktura virov sredstev po zapadlosti enaka ročnosti sredstev, da bi podjetje lahko ohranjalo plačilno sposobnost. Celotna analiza presekov bilanc stanja tako temelji na tem načelu z namenom spoznati, kako podjetje temu načelu sledi in kje od njega odstopa. Na ta način naj bi analitik dobil informacijo o finančni moči podjetja in s tem o verjetnosti nastopa plačilne nesposobnosti. Podoben cilj ima tudi del analize strukturnih deležev in kazalnikov (Mramor, 1999, str. 327).

Z vidika gospodarske uspešnosti (dobičkonosnosti) in učinkovitosti poslovnih odločitev se niso razvila tako splošno veljavna načela, kljub temu pa so za posamezne dejavnosti znane neke norme, kaj so ustrezne vrednosti posameznih deležev, izračunanih kazalnikov ali celo indeksov rasti. Norme so se izoblikovale na podlagi preteklih izkušenj podjetij v posamezni dejavnosti in se v času praviloma spreminjajo. Tako so na primer managerji v določeni dejavnosti prepričani, da morajo njihove poslovne odločitve zagotoviti najmanj npr. 3% čistega dobička v prihodkih od prodaje in da morajo njihovi prihodki od prodaje rasti najmanj 12% letno. Hkrati so se tudi razvile vrednostne sodbe o tem, kaj je dobro in kaj slabo za podjetje (npr. krajši dnevi vezave zalog, hitrejše obračanje sredstev itd.) z vidika cilja(ev) poslovanja, ki se v času praviloma ne spreminjajo (Mramor, 1999, str. 327).

Omenjeni recepti in zlata načela pa le redko pokažejo pravo sliko podjetja, če jih uporabljamo zgolj mehanično, tako da opredelimo neke mejne vrednosti, za presojo poslovnih odločitev pa morajo biti pričakovane vrednosti boljše od mejnih. Uporaba kazalnikov mora biti vsebinska, z upoštevanjem pasti, ki jih prinaša slepo sledenje mejnim vrednostim kazalnikov. Slednje lahko služijo predvsem za orientacijo, ne pa kot merilo za dokončno sodbo o optimalni višini posameznega kazalnika. Ta je odvisna od množice določljivk, v veliki meri pa tudi od same politike financiranja sredstev proučevanega podjetja (Javornik, 2003, str. 5). Ločimo tri alternativne politike financiranja sredstev (Brigham & Gapenski & Daves, 1999, str. 542):

1. **Politika usklajevanja ročnosti:** pri tej politiki podjetje vsa dolgoročna in trajna kratkoročna sredstva financira s kapitalom in dolgoročnimi obveznostmi ter spontanimi kratkoročnimi obveznostmi, s čimer skuša zmanjšati tveganje plačilne nesposobnosti. Podjetje z nespontanim zadolževanjem financira le začasna kratkoročna sredstva.
2. **Agresivna politika:** pri tej politiki podjetje z nespontanim kratkoročnim zadolževanjem financira poleg začasnih kratkoročnih sredstev še del trajnih kratkoročnih ali celo dolgoročnih sredstev. Na ta način je podjetje izpostavljeno večjemu tveganju plačilne nesposobnosti v primeru, da mu kreditodajalec ob zapadlosti ne obnovi kredita, obenem pa podjetje s to politiko lahko poveča dobiček, saj dražje dolgoročne vire nadomešča s cenejšimi kratkoročnimi.
3. **Konzervativna politika:** pri tej politiki podjetje z dolgoročnimi viri in spontanimi kratkoročnimi obveznostmi poleg dolgoročnih in trajnih kratkoročnih sredstev financira še nekaj začasnih kratkoročnih sredstev, s čimer minimizira tveganje plačilne nesposobnosti, izven sezone pa viške sredstev nalaga v kratkoročne naložbe. Takšna politika povečuje varnost poslovanja, saj je zapadlost virov sredstev daljša od ročnosti sredstev, hkrati pa znižuje dobiček podjetja zaradi višjih stroškov dolgoročnih virov in nižje donosnosti kratkoročnih naložb.

1.3.2 Sodobna analiza

Sodobna analiza poslovanja je obrnjena v prihodnost. Bistven razkorak med tradicionalno in sodobno analizo predstavlja tudi jasna opredelitev cilja poslovanja, ki ga je možno analitično spremljati. To je maksimiranje tržne vrednosti enote lastniškega kapitala podjetja. Ni nujno, da gre tudi za maksimalni dobiček, kajti ta še ne pomeni maksimalne vrednosti podjetja. Računovodske kategorije iz tradicionalne analize so zamenjale finančne kategorije, kot so pričakovani donosi, njihova časovna razporeditev in tveganje. Sodobna finančna analiza je razvila modele za določitev velikosti in cene tveganja, njena osnova pa je analiza prihodnjih poslovnih odločitev z vidika vrednosti podjetja (načelo neto sedanje vrednosti). Interna stopnja donosa, neto sedanja vrednost, popravljena interna stopnja donosa, indeks donosnosti so samo najbolj temeljne tehnike sodobne analize, ki je danes dosegla že zelo visoko stopnjo razvoja in praktične uporabnosti. Posebno dodatno kakovost pa je tovrstni analizi dodala vključitev ocene vrednosti različnih opcij, ki jih podjetju odpira sprejetje določenega investicijskega projekta (Mramor, 1999, str. 328).

Pri odgovoru na vprašanje najustreznejše strukture kapitala posameznega podjetja je teorija že dokaj dobro razvita, njena praktična uporabnost pa je za sedaj bistveno manjša kot npr. pri dolgoročnih investicijskih odločitvah. Vprašanje najustreznejše politike dividend je teoretično še precej neodgovorjeno zaradi česar je tudi praktična sodobna finančna analiza še zelo v povojih, prav tako pa tudi še ni popolnoma razvita za kratkoročne investicijske in finančne odločitve. Gre za najnovejša teoretična spoznanja, ki se počasi oblikujejo tudi v modele in tehnike, uporabne v praksi (Mramor, 1999, str. 330).

Značilnosti sodobne analize (Javornik, 2003, str. 8):

1. Obrnjena je v prihodnost in izhaja iz cilja poslovanja.
2. Jasno opredeljuje cilj poslovanja - maksimiranje vrednosti podjetja.
3. Finančne kategorije so zamenjale dotedanje računovodske kategorije.
4. Temeljne kategorije sodobne finančne analize so:
  - pričakovani donosi
  - njihova časovna razporeditev
  - tveganje
5. Razviti modeli za opredelitev velikosti in cene tveganja.
6. Osnova je analiza prihodnjih poslovnih odločitev z vidika vrednosti podjetja (princip neto sedanje vrednosti).
7. Izjemno pomemben element finančne analize je finančno načrtovanje, ki pa ni enako računovodskemu predračunavanju.

8. Kakovost analize je v veliki meri odvisna od kakovosti finančnega načrtovanja.
9. Analiza poskuša dati odgovore na vprašanja: optimalen obseg zadolžitve, optimalna politika dividend, optimalna politika kreditiranja kupcev...
10. V veliki meri se uporablja metoda primerjav finančnih in ekonomskih kazalnikov.

Kot že rečeno, je bistvena razlika med notranjimi in zunanjimi uporabniki (sem sodijo tudi banke) dostop do podatkov in informacij. Pri sodobni finančni in ekonomski analizi je ta razlika še bolj pomembna, kot je bila pri tradicionalni, saj je osnova analize dokaj kompleksno finančno načrtovanje, ki zahteva veliko podatkov in informacij.

Nekatere od metod sodobne analize so izpeljane iz metod tradicionalne analize. Temeljijo predvsem na izračunu kazalnikov, ki jih uporabljajo kot indikatorje posameznih vidikov poslovanja podjetja. Iz analize kazalnikov poskušajo lastniki ali potencialni lastniki ugotoviti, kakšna je verjetnost za nadpovprečne (za tveganje popravljene) donosnosti delnic podjetij in iz tega sklepati na pod ali precenjenost delnic. Upniki podjetja, prav tako obstoječi in potencialni, pa poskušajo ugotoviti verjetnost nastopa plačilne nesposobnosti.

Med pristopi sodobne analize avtorji (npr. Cossin, Hughues, 2001, str. 122, ali Davis, 2006, str. 15) navajajo različne modele in pristope, med katerimi so največkrat naštet:

1. Altmanov model
2. Kraličkov model, znan tudi kot MDA metoda
3. Weinrichov model
4. metoda petih C
5. metoda Campari
6. Coleshawova metoda...

Navedeni sodobni pristopi se že bistveno razlikujejo od tradicionalne analize predvsem po tem, da na objektivni način upoštevajo pomembnost posameznega izračunanega kazalnika pri analizi. Tako se v nasprotju s tradicionalno analizo izločijo samo tisti kazalniki, ki so pomembni za pojasnjevanje tržne vrednosti enote lastniškega kapitala določenega podjetja, oziroma njegove plačilne sposobnosti, poleg tega pa se praviloma opredeli tudi njihov relativni pojasnjevalni pomen. V primerjavi s tradicionalno analizo je pri sodobni potrebno mnogo več znanja, saj je bistveno bolj zapletena. Zahteva namreč uporabo relativno kompleksnih metod, katerih slabost je težko razumevanje in nadzor rezultatov analize. Kljub temu je nesporna prednost sodobne analize ta, da ima zelo jasne temelje v opredeljenih ciljnih analizi in teoretično izgrajenih in empirično potrjenih temeljnih konceptih (Mramor, 1999, str. 338).

---

2 UPORABA RAČUNOVODSKIH STANDARDOV V SLOVENIJI

Računovodske standarde lahko opredelimo kot sistem obveznih pravil, ki je podlaga za računovodenje kot vrednotenje gospodarskih kategorij, izraženo v denarni merski enoti (Koletnik, 2003, str. 91).

V Sloveniji veljavni okvir za pripravo računovodskih izkazov predpisuje ZGD-1, ki v 54. členu v ta namen predvideva uporabo SRS ali pa MSRP. ZGD-1 v nadaljevanju med drugim podrobneje določa tudi vsebino letnega poročila podjetja in roke za njegovo predložitev.

Na osnovi določil ZGD-1 večina podjetij v Sloveniji svoje računovodske izkaze pripravlja v skladu s SRS, medtem ko je uporaba MSRP obvezna:

1. za konsolidirane izkaze podjetij, katerih vrednostni papirji so uvrščeni na katerega od organiziranih trgov vrednostnih papirjev v kateri koli državi članici Evropske unije (odslej: EU)
2. za konsolidirane in individualne izkaze bank
3. za konsolidirane in individualne izkaze zavarovalnic

MSRP lahko prostovoljno uporabljajo tudi druga podjetja, če tako odloči njihova skupščina, vendar jih morajo uporabljati najmanj za obdobje petih let.

2.1 Slovenski računovodski standardi

Slovenski računovodski standardi so strokovna pravila, ki zakonsko določena temeljna pravila in zahteve računovodenja podrobneje razčlenjujejo, pojasnjujejo in določajo načine njihove uporabe (SRS Uvod, 2006, str. 1). Oblikuje jih Slovenski inštitut za revizijo (odslej: SIR).

SRS so bili prvič sprejeti in izdani leta 1993, izhajajo pa iz Kodeksa računovodskih načel, katerega prva objava sega v leto 1972. Predstavljajo izvirno združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi zahtevami, zlasti MSRP in evropskimi direktivami. Od svoje prve objave so SRS doživeli dve obsežnejši prenovi, in sicer prvo v letu 2001 ter drugo v letu 2006.

Posebnost SRS v primerjavi z MSRP je, da obravnavajo računovodenje za notranje in zunanje potrebe podjetij kot celoto. Zajemajo finančno, stroškovno in poslovodno računovodstvo. SRS tako niso omejeni zgolj na zunanje računovodsko poročanje tako kot MSRP, ampak temeljijo na dejstvu, da mora zunanje računovodsko poročanje, na katerega vplivajo zunanje zahteve, vplivati tudi na temeljno ureditev

računovodenja, na kateri temeljijo posebne rešitve pri notranjem poročanju. Podrobnosti notranjega poročanja so odvisne od zahtev in potreb vsakega posameznega podjetja in zato niso obdelane v SRS. V njih so obdelane le splošne podlage za notranje poročanje, ki pa se načeloma ne razlikujejo od splošnih podlag za zunanje poročanje (SRS Uvod, 2006, str. 1)

SRS podrobno obravnava tiste postopke, ki vplivajo na predpisane računovodske izkaze za zunanje potrebe (to so bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz gibanja kapitala in izkaz denarnih tokov), ne spuščajo pa se v podrobnosti drugih računovodskih obračunov in predračunov za zunanje potrebe ali notranje potrebe. Prav tako se ne spuščajo v vprašanja v zvezi z obdavčenjem. Državni predpisi o obdavčenju namreč lahko v marsičem dopolnjujejo zahteve strokovnih standardov, vendar vplivajo le na način sestavljanja davčnih prijav, ne pa na zamisli o računovodskih standardih (SRS Uvod, 2006, str. 2).

SRS za razliko od MSRP natančneje predpisujejo obrazce računovodskih izkazov za zunanje poročanje, MSRP pa namesto obrazcev določajo le seznam obveznih postavk, ki morajo biti v posameznem izkazu predstavljene, pri čemer členitev posameznih postavk prepuščajo poročevalcu, prav tako pa dopuščajo predstavitev določenih podatkov v samem izkazu ali pa med pojasnili. Obrazci računovodskih izkazov za zunanje poročanje v skladu s SRS in MSRP so predstavljeni v prilogi magistrskega dela.

Tista slovenska podjetja, ki so se zavezala k uporabi SRS, neposredno uporabljajo le tista določila MSRP, na katere se SRS izrecno sklicujejo. Druge določbe MSRP se do sprejetja v SRS oziroma sprejetja ustreznega stališča ali pojasnila SIR štejejo le kot informacija o strokovnih dosežkih.

Glede na to, da se SRS v pretežni meri zgledujejo po MSRP in z ozirom na zakonsko predpisano neposredno uporabo MSRP za nekatere gospodarske subjekte, se v strokovni javnosti že dalj časa pojavljajo vprašanja o smiselnosti nadaljnjega razvoja in uporabe SRS, ter predlogi njihove ukinitve s popolnim prehodom na MSRP.

Če pogledamo trend v svetu bi lahko rekli, da neposredni uporabi MSRP dajejo precejšnjo prednost. Utemeljujejo jo z večjo primerljivostjo računovodskih izkazov in z manjšimi stroški, tako pri vlagateljih, kot tudi pri pripravljanju in revidiranju računovodskih izkazov (Kavčič, 1999, str. 114).

Prednosti uporabe nacionalnih SRS in njihovega nadaljnega razvoja pred neposredno uporabo MSRP so (Dolenec, 2002, str. 4 ali Koletnik, 2000, str. 5):

1. Slovenska računovodska stroka ima lastno zgodovino in razvoj, njena teoretična spoznanja pa so primerljiva s tistimi v drugih razvitih državah.
2. Neposredna uporaba MSRP je lahko težavna, saj so ti nastali kot kompromis različnih računovodskih šol, zato dopuščajo veliko možnosti vrednotenja posameznih gospodarskih kategorij.
3. Tudi če bi se odločili neposredno uporabljati MSRP, bi potrebovali dodatna navodila za njihovo uporabo. Rešitve v samih MSRP so mnogokrat preohlapne, zato mora domača stroka večkrat oblikovati lastne rešitve, ki bolje ustrezajo potrebam računovodskega poročanja.
4. MSRP so nastajali po potrebi in so zato v primerjavi s slovenskimi brez logičnega zaporedja. Prednost obstoječe sistematike in ustroja SRS je dejstvo, da ju uporabniki že dobro poznajo, ter da sistematično pokrivajo vsa področja računovodstva. MSRP namreč obravnavajo veliko ožja področja, omejujejo se le na zunanje poročanje, nekaterih področij pa sploh ne pokrivajo.

2.2 Mednarodni standardi računovodskega poročanja

Mednarodni standardi računovodskega poročanja - MSRP (angl. *International Financial Reporting Standards - IFRS*) imajo v nasprotju z nacionalnimi standardi nadnacionalno naravo, pri čemer je njihov osnovni namen poenotenje računovodske prakse v posameznih državah in zagotavljanje primerljivosti računovodskih izkazov podjetij pri zunanjem poročanju v mednarodnem okolju.

Njihovi začetki segajo v leto 1973, ko je bil po sporazumu med Avstralijo, Kanado, Francijo, Japonsko, Nemčijo, Mehiko, Nizozemsko, ZDA in Združenim kraljestvom ustanovljen Odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Committee - IASC*), ki je izdajal mednarodne računovodske standarde do leta 2000, ko ga je v tej vlogi zamenjal Svet za mednarodne računovodske standarde (angl. *International Accounting Standards Board - IASB*), ki je od svojega predhodnika prevzel do tedaj sprejete mednarodne računovodske standarde (MRS) in pojasnila, ter od leta 2001 nadaljeval z izdajo novih standardov pod imenom mednarodni standardi računovodskega poročanja (MSRP) (povzeto po Nobes & Parker, 2004, str. 81).

MSRP tako v širšem pomenu obsegajo:

1. mednarodne računovodske standarde (MRS)
2. mednarodne standarde računovodskega poročanja (MSRP)
3. pojasnila Odbora oziroma Sveta za mednarodne računovodske standarde

Uporaba izraza oziroma kratice MSRP v tem magistrskem delu se vedno nanaša na MSRP v širšem pomenu, torej z vključenimi MRS in pojasnili.

Leta 2002 je bila v Evropski uniji (odslej: EU) sprejeta uredba (1606/2002), ki je stopila v veljavo leta 2005, in predpisuje obvezno uporabo MSRP za pripravo konsolidiranih izkazov podjetij, katerih vrednostni papirji kotirajo na organiziranem trgu v kateri koli izmed držav članic EU (angl. *listed company*), s čimer sta se močno povečala dotedanji pomen in veljava MSRP. Z vstopom Slovenije v EU leta 2004, je (poleg ostalih uredb in direktiv, ki urejajo računovodsko poročanje v EU) navedena uredba o uporabi MSRP postala zavezujoča tudi za slovenska podjetja.

Glavni cilj uredbe je bil prevzem in uporaba MSRP v EU z namenom uskladitve računovodskih informacij evropskih podjetij, s čimer bi se zagotovila visoka stopnja preglednosti in primerljivosti njihovih računovodskih izkazov, ter s tem učinkovitejše delovanje evropskega kapitalskega trga in notranjega trga (Novak, 2007, str. 350).

MSRP, ki jih izdaja Svet za mednarodne računovodske standarde, se v EU ne uporabljajo neposredno, ampak o njihovi uporabi v okviru EU odloča Evropska komisija, ki uporabo posameznega standarda odobri samo, če ta ni v nasprotju z direktivami EU, prispeva k vsesplošni evropski blaginji ter zadošča merilom razumljivosti, pomembnosti, zanesljivosti in primerljivosti (Novak, 2007, str. 350).

2.3 Razlogi za prenovo SRS in MSRP

Globalizacija in internacionalizacija svetovnega gospodarstva sta v zadnjih desetletjih narekovali velike spremembe na računovodskem področju v smeri poenotenja računovodskih pravil, ki so v veljavi v posameznih državah, ter zagotavljanja čim večje primerljivosti računovodskih izkazov podjetij, s ciljem, da bi bili na ta način pripravljene izkazi sprejeti na vseh svetovnih kapitalskih trgih.

Velik del računovodskih sistemov posameznih držav (med njimi tudi SRS) v tem smislu išče teoretske osnove v mednarodnih standardih, ki pa so v zadnjem obdobju doživeli številne spremembe in dopolnitve. Nova teoretična spoznanja računovodske stroke spreminjajo in opuščajo nekatere klasične predpostavke, na katerih je temeljila zasnova MSRP, ki se po zgledu angleških (UK GAAP) in ameriških standardov (US GAAP) odmikajo od načela previdnosti in približujejo načelu poštene vrednosti, ki ga uvajajo tudi za vrednotenje finančnih naložb.

Temu trendu smo želeli slediti tudi v Sloveniji, zato so prvotni SRS, sprejeti leta 1993, doživeli kar dve obsežni prenovi, in sicer prvič v letu 2001, drugič pa še pred začetkom leta 2006.

Sprejem prenovljenih SRS v letu 2001 je prinesel precejšnjo spremembo prvotnih SRS in njihovo dopolnitev z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji domače računovodske stroke in rešitvami MSRP, medtem ko je bila neposredna uporaba MSRP možna le za dopolnilno poročanje. V skladu z zahtevo takrat veljavnega ZGD so bili namreč SRS pri obliki temeljnih računovodskih izkazov vezani na dogovor v EU, s tem da so se v drugih pogledih lahko zgledovali po MSRP, v kolikor seveda ti niso bili v nasprotju s smernicami EU. Rezultat prve prenove so SRS 2001, ki so bili v uporabi od 01.01.2002 dalje.

V osnovi so se novosti v SRS 2001 nanašale na rešitve, sprejete v stališčih in pojasnilih SIR glede pripoznavanja, merjenja in predstavljanja gospodarskih kategorij, na podrobnejša razkritja, na nova pravila prevrednotovanja in uskupinjevanja ter na dopolnjene ali nove opredelitve pojmov. Spremenjena je bila tudi sestava standardov, ki je poglavje B razdelila na: razvrščanje, pripoznavanje in odpravo pripoznanja, začetno računovodsko merjenje, prevrednotovanje, uskupinjevanje in razkritja. Ta delitev spominja na rešitve v MSRP, ohranili pa so jo tudi SRS 2006.

Z zadnjo prenovo v letu 2006 so se SRS še bolj približali MSRP, kljub temu pa nekatere razlike med njimi še vedno obstajajo, na kar bom opozorila v naslednjem poglavju. Nekatere gospodarske kategorije so v SRS 2006 povsem na novo opredeljene, nekatere pa le nekoliko spremenjene ali dopolnjene. Bistvene razlike med SRS 2001 in prenovljenimi SRS 2006 se kažejo predvsem v vrednotenju finančnih naložb po pošteni vrednosti, opustitvi vrednotenja naložb v odvisna podjetja po kapitalski metodi, uvedbi instituta naložbenih nepremičnin, odloženih davkov, opustitvi splošnega prevrednotovanja ter v zahtevi po popolnem uskupinjevanju, če naštejemo le najpomembnejše.

Podjetja so morala na dan prehoda na SRS 2006, to je po stanju na dan 1. januarja 2006, opraviti naslednje prilagoditve in preračune (nadaljevanje besedila je do zadnjega odstavka na str. 22 v celoti povzeto po uvodnem poglavju SRS 2006):

1. pripoznati vsa sredstva in obveznosti, katerih pripoznanje zahtevajo SRS 2006,
2. odpraviti pripoznanje sredstev in obveznosti, če SRS 2006 ne omogočajo takega pripoznanja,
3. prerazvrstiti postavke sredstev in obveznosti, razvrščene v skladu s SRS 2001, če se v skladu s SRS 2006 razvrščajo v druge vrste sredstev oziroma obveznosti.
4. uporabiti SRS 2006 pri merjenju vseh pripoznanih sredstev in obveznosti.

Za prilagoditve in preračune iz prejšnjega odstavka so podjetja preračunala preneseni poslovni izid oziroma drugo postavko kapitala kot sledi v nadaljevanju, pri čemer prilagoditve in preračuni iz prvega odstavka vključujejo zlasti:

1. preizkus dobrega imena zaradi oslavitve na dan prehoda na SRS 2006;
2. odpravo celotnega slabega imena;
3. prerazvrstitev celotnih nepremičnin ali njihovega dela, ki jih podjetje na dan 31. decembra 2005 v poslovnih knjigah izkazuje med opredmetenimi osnovnimi sredstvi in dolgoročnimi finančnimi naložbami, ki po SRS 6 (naložbene nepremičnine) izpolnjujejo pogoje za uvrstitev med naložbene nepremičnine;
4. preračun dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, ki bodo skladno s SRS 3 (finančne naložbe), razvrščene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, na njihovo pošteno vrednost na dan 1. januarja 2006; že oblikovani posebni prevrednotovalni popravki kapitala v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami, ki bodo razvrščene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, se na dan preračuna odpravijo v dobro prenesenega poslovnega izida;
5. preračun dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, ki bodo skladno s SRS 3 (finančne naložbe) razvrščene med za prodajo razpoložljive finančne naložbe, na njihovo pošteno vrednost na dan 1. januarja 2006; za učinke preračuna na večjo pošteno vrednost po stanju na dan 1. januarja 2006 se oblikuje presežek iz prevrednotenja;
6. preračun dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb v odvisna, skupaj obvladovana in pridružena podjetja, ki bodo skladno s SRS 3 (finančne naložbe) izmerjene po nabavni vrednosti; za izvirno nabavno vrednost teh finančnih naložb se šteje njihova knjigovodska vrednost na dan 1. januarja 2002 z upoštevanimi potrebnimi oslavitvami finančnih naložb do vključno 31. decembra 2005 ter z upoštevanimi spremembami zaradi novih pridobitev in odtujitev v obdobju od 1. januarja 2002 do vključno 31. decembra 2005;
  - podjetje, ki je finančne naložbe do vključno 31. decembra 2005 vrednotilo po kapitalski metodi in je za učinke iz prevrednotenja do vključno tega datuma povečevalo finančne prihodke oziroma finančne odhodke posameznega poslovnega leta, je na dan 1. januarja 2006 zmanjšalo oziroma povečalo knjigovodsko vrednost finančne naložbe za vsoto do vključno 31. decembra 2005 obračunanih finančnih prihodkov oziroma odhodkov in za učinek zmanjšalo oziroma povečalo preneseni poslovni izid;
  - podjetje, ki je finančne naložbe do vključno 31. decembra 2005 vrednotilo po kapitalski metodi in je za učinke iz prevrednotenja do vključno tega datuma povečevalo posebni prevrednotovalni popravek kapitala, je na dan 1. januarja 2006 zmanjšalo knjigovodsko vrednost finančne naložbe in odpravilo posebni prevrednotovalni popravek kapitala za vsoto od 1. januarja

2002 do vključno 31. decembra 2005 obračunanih prevrednotovalnih popravkov kapitala;

- dividende oziroma deleži v dobičku iz pripisanih dobičkov do konca 2001, ki so po tej alineji še vključeni v knjigovodsko vrednost finančne naložbe in so bili prejeti po 1. januarju 2006, v letu prejema zmanjšujejo knjigovodsko vrednost finančne naložbe;

7. saldo splošnega prevrednotovalnega popravka kapitala so 31. decembra 2005 podjetja 1. januarja 2006 prenesla v kapitalske rezerve.

Podjetja na dan 1. januarja 2006 niso preračunala poslovnih združitvev, ki so bile v poslovnih knjigah pripoznane do vključno 31. decembra 2005.

Dele opredmetenih osnovnih sredstev večjih vrednosti, ki imajo različne dobe koristnosti in/ali vzorce uporabe, pomembne v razmerju do celotne nabavne vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva, so podjetja po SRS 1 (opredmetena osnovna sredstva) po 1. januarju 2006 izkazovala in obračunavala ločeno za nove nabave, razen če so ločeno spremljanje delov opredmetenih osnovnih sredstev v računovodskih izkazih zagotavljala že do vključno 31. decembra 2005.

Podjetja so na dan 1. januarja 2006 uporabila na dan 31. decembra 2005 prevrednotene nabavne vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev kot izvirne nabavne vrednosti teh sredstev na dan 1. januarja 2006. Podjetja so na dan 1. januarja 2006 ohranila že obračunane posebne prevrednotovalne popravke kapitala v zvezi z opredmetenimi osnovnimi sredstvi in jih v naslednjih obdobjih obračunala skladno z določili SRS 1.32.

Prehod na uporabo SRS 2006 (ali MSRP, v kolikor so bili uporabljeni za individualne izkaze) za podjetja ni predstavljal samo prerazvrstitve in preračuna posameznih računovodskih kategorij, ampak je prinesel tudi čisto realne davčne posledice. V skladu z določili Zakona o davku na dobiček pravnih oseb (odslej ZDDPO-1B) so bile razlike, ki so jih podjetja ob prehodu na nove standarde (SRS 2006 ali MSRP) izkazala na postavki prenesenega poslovnega izida, vključene v davčno osnovo in s tem obdavčene, medtem ko so bile razlike, evidentirane v postavki kapitala, neobdavčene. Tematika vpliva uporabe različnih računovodskih usmeritev in politik na obdavčitev je zaradi povezanosti računovodskih in davčnih izkazov sicer zelo zanimiva, a presega zastavljene okvire tega magistrskega dela, zato jo na tem mestu samo na kratko omenjam.

2.4 O inflaciji in prevrednotovanju gospodarskih kategorij

Inflacijsko računovodstvo (angl. *inflation accounting*) skuša iz računovodskih izkazov izločiti učinke zmanjševanja kupne moči denarja in zato popravlja nominalne zneske tako, da odražajo realne vrednosti, medtem ko računovodstvo izvirnih vrednosti (angl. *historic cost accounting*) vseskozi uporablja iste nominalne zneske, ki so veljali ob izvirnem zapisu poslovnega dogodka. Vpliva inflacije ne upošteva in izvirnih zneskov zaradi tega posebej ne prilagaja.

Spremembe cen imajo pomemben vpliv na podatke v računovodskih izkazih, zlasti v razmerah hiperinflacije. Zmanjšana kupna moč denarja ni izražena v vseh postavkah računovodskih izkazov enako, zato izkrivi razmerja med njimi.

Inflacijske spremembe cen imajo v takšnih razmerah dva glavna učinka na računovodske izkaze podjetja (White & Sondhi & Fried, 1997, str. 420 - 421):

1. Realno podcenjenost vrednosti osnovnih sredstev, pridobljenih v preteklosti, ko je bila njihova nabavna vrednost nominalno nižja od današnje. Ker se osnovna sredstva vrednotijo po izvirnih cenah (zmanjšanih za amortizacijo), njihova knjižna vrednost ne odraža njihovih sedanjih cen. Zaradi tega je v primeru rasti cen njihova vrednost podcenjena.
2. Stroški amortizacije tako temeljijo na prenizki osnovi in so zato ravno tako prenizko ocenjeni. Stroški amortizacije, ki naj bi bili mera izrabe zmogljivosti, so tako samo poljubna porazdelitev nabavne vrednosti. Prenizki stroški amortizacije povzročijo umetno previsoko izkazan dobiček.

Poleg tega lahko ugotovimo še dva dodatna učinka, ki ju povzroči neupoštevanje inflacije (Rees, 1995, str. 68):

3. Zaradi zamika med nastankom stroškov in prodaje so tudi ostali stroški realno podcenjeni v primerjavi z vrednostjo ustvarjenih prihodkov, kar dodatno napihne dobiček.
4. Pretirano izkazani dobiček ob podcenjenih sredstvih nadalje povzroči dvojno napako pri izračunih dobičkonosnosti sredstev (previsoka vrednost v števcu ter hkrati prenizka vrednost v imenovalcu).

Sistem inflacijskega računovodstva, ki je bil do leta 2002 v veljavi pri nas, je temeljil na metodi splošne ravni cen, deloma pa dopuščal tudi nekatere elemente metode dnevnih cen. Zasnova sistema je bila v uvodu v SRS iz leta 1993 utemeljena z zahtevo po nezmanjšani kupni moči kapitala v razmerah inflacije in zahtevo, da sredstva ne smejo skrivati izgub, da torej ne smejo biti preveč revalorizirana. Podobno je veljalo za dolgove, ki niso smeli biti izkazani prenizko:

1. Zahtevo po nezmanjšani kupni moči kapitala je sistem uveljavljal z določbo, da morajo podjetja ob sestavi računovodskih izkazov obvezno prevrednotiti (revalorizirati) lastniški kapital s pomočjo indeksa cen življenjskih potrebščin (odslej: ICŽP). Revalorizacija ostalih postavk sredstev in obveznosti sicer ni bila obvezna, vendar se je v praksi uveljavila pri skoraj vseh postavkah, kjer so SRS to omogočali.
2. Zahtevo, da sredstva (in obveznosti) ne smejo skrivati izgub, je uveljavljal z dopuščanjem uporabe dnevni vrednosti namesto preračuna s pomočjo ICŽP pri prevrednotenju sredstev in dolgov. To je bilo pri sredstvih mogoče v primeru, če so bile dnevne vrednosti manjše od vrednosti, dobljenih z ICŽP. Podobno so lahko dnevne vrednosti uporabili tudi pri revalorizaciji obveznosti, če so bile te večje od vrednosti, dobljenih z ICŽP.

V praksi so podjetja v večini primerov uporabljala zgolj avtomatizem revaloriziranja z ICŽP in dobljenih vrednosti niso primerjala in popravljala z dnevnimi vrednostmi. Zbiranje podatkov o dnevni vrednosti posameznih postavk ni bilo enostavno, njegove morebitne koristi pa podjetjem najbrž niso upravičevala potrebnega truda.

Poglavitne težave s starim sistemom revalorizacije so bile za zunanje uporabnike naslednje:

1. Zunanjim uporabnikom je bila zaradi neobjavljanja analitičnih podatkov o revalorizacijskem izidu onemogočena neodvisna poglobljena analiza na podlagi izvirnih podatkov. Preostalo jim je samo obdelovanje podatkov, ki so jim jih po lastni presoji in v skladu z lastno računovodsko politiko pripravili v podjetju in ki lahko izražajo drugačna mnenja in predvidevanja o poslovanju podjetja, kot pa jih ima zunanji analitik.
2. Neposredna mednarodna primerljivost računovodskih izkazov in iz njih izračunanih kazalnikov naših in tujih podjetij ni bila smiselna. Podobno je bila vprašljiva neposredna uporaba večine finančnih metod, ki izvirajo iz držav z neinflacijskim računovodstvom, saj za svojo osnovo jemljejo njihov sistem računovodstva izvirnih vrednosti. Uporaba inflacijsko prilagojenih podatkov iz slovenskih računovodskih izkazov v takih finančnih modelih in metodah je lahko prinesla zavajajoče rezultate.
3. Ker upošteva samo splošno inflacijo v gospodarstvu, ni primeren niti za temeljitejšo analizo učinka sprememb cen na podjetje. Dejanske spremembe cen sredstev podjetja ter njegovih nakupnih in prodajnih cen, ki so edine resnično relevantne za konkretno podjetje, so namreč lahko bistveno drugačne.

Sistem revalorizacije je bil razmeroma ugoden za tista podjetja, ki so imela možnost izkoriščati njegov davčni ščit, vendar je bil nepregleden in neprijazen do zunanjih uporabnikov. SRS 2001 niso dopuščali vpliva splošne inflacije na poslovni izid in so onemogočali nepravilno uporabo revalorizacije z namenom vplivanja na poslovni izid. Čeprav so bili deležni tudi očitkov zaradi opustitve upoštevanja učinkov inflacije (Kordež, 2002, str. 8), pa v razmerah nizke inflacije bistvenega vpliva na poslovni izid ni. Ker odpravljajo bistvene pomanjkljivosti starega sistema indeksiranja in uvajajo moderna načela izkazovanja vrednosti v skladu z MRS, je bila njihova uvedba za slovenska podjetja v celoti gledano pozitivna (Dolenec, 2002, str. 22).

S sprejetjem prenovljenih SRS 2001 smo v Sloveniji opustili inflacijsko računovodstvo, ki smo ga dotlej izvajali s sistemom revaloriziranja postavk računovodskih izkazov. To je bilo v zadnjem času slovenska posebnost in je s seboj poleg dobrih stvari nosilo tudi precej slabih, zato je bila njegova odprava v letu 2001 večinoma pozitivno sprejeta. Glede prevrednotovanja smo prešli na računovodstvo, kot ga poznajo v večini razvitih držav (npr. ZDA in EU). Tako imamo po novem v veljavi računovodenje po načelu izvirnih vrednosti, ki ne upošteva učinka rasti splošne ravni cen na izkaze podjetja, dopušča pa posamezne popravke vrednosti sredstev in obveznosti zaradi specifičnih sprememb njihovih vrednosti (Dolenec, 2002, str. 3). Pri vsem tem pa ne gre za nikakršen avtomatizem, ampak za preišljeno strokovno evidentiranje sprememb poštenih vrednosti posameznih postavk, z uporabo precej natančno predpisanih meril. Takšen način vrednotenja z nekaj popravki ohranjajo tudi SRS 2006.

SRS 2001 so korenito spremenili dotedanji način obračunavanja revalorizacije. Namesto revalorizacije so uvedli pojem prevrednotenje, poleg terminoloških sprememb pa so prinesli tudi vsebinske. Revalorizacijskega izida nismo določali več, dotedanjo revalorizacijo z ICŽP pa sta nadomestila dva načina prevrednotenja in sicer splošno ter posebno prevrednotenje.

Splošno prevrednotenje naj bi odražalo spremembe kupne moči takratne domače valute (slovenskega tolarja), merjene v evrih. Izvajalo naj bi se le pri kapitalu, ki bi ga revalorizirali z rastjo tečaja za evro in s tem zagotavljali njegovo realno ohranjanje opravilo pa bi se le, če bi se v predhodnem koledarskem letu tečaj evra do tolarja povečal za več kot 5,5%. Splošni prevrednotovalni popravek kapitala bi se v takšnem primeru predvidoma kril v okviru izrednih odhodkov. Splošno prevrednotenje ostalih sredstev in dolgov zaradi inflacije naj se praviloma ne bi izvajalo. V letu 2001 in tudi kasneje rast tečaja evra ni presegla določene meje 5,5%, zato podjetja splošnega prevrednotenja od njegove uvedbe do leta 2005 v

praksi nikoli niso izvedla. SRS 2006 so takšno obliko splošnega prevrednotenja dokončno odpravili, tako ostaja v uporabi samo ena oblika prevrednotenja (v SRS 2001 poznanega kot posebno prevrednotenje).

8. točka uvoda SRS 2006 prevrednotenja opredeljuje kot spremembo prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij. Cene se spreminjajo zaradi splošnih gospodarskih in družbenih vplivov in zaradi posebnih vplivov, kot so spremembe v ponudbi in povpraševanju ter tehnološke spremembe, ki lahko povzročijo pomembno zvišanje ali znižanje posameznih cen.

Prevrednotenje, ki je posledica razlik med knjigovodsko vrednostjo in pošteno vrednostjo, če podjetje uporablja model prevrednotenja, se na koncu poslovnega leta ali med njim opravi zaradi:

1. povečanja knjigovodske vrednosti zaradi prevrednotenja na pošteno vrednost (okrepitev) ali
2. zmanjšanja knjigovodske vrednosti na pošteno vrednost (oslabitev).

V primeru okrepitve gre za povečanje pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, v primeru oslabitve pa za zmanjšanje pričakovanih prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, ne da bi prišlo do njihove siceršnje spremembe zaradi pridobitve ali odtujitve sredstva.

Povečanje knjigovodske vrednosti zaradi prevrednotenja na pošteno vrednost, se pojavi, če obstajajo utemeljeni podatki, ki omogočajo povečanje knjigovodske vrednosti zemljišč, zgradb, opreme, naložbenih nepremičnin, neopredmetenih sredstev in finančnih sredstev.

V teh primerih se povečajo knjigovodske vrednosti teh postavk ter tudi konto in bilančna postavka presežka iz prevrednotenja na pošteno vrednost oziroma se pripoznajo prihodki, razen če se pojavijo posebni primeri, obravnavani v posameznih SRS. Presežek iz prevrednotenja ima naravo popravka vrednosti ustreznih gospodarskih kategorij, ki so na temeljnem kontu izkazane po povečani vrednosti. Če prihaja pri istih sredstvih do zmanjšanja njihove poštene vrednosti, je treba zmanjšanje knjigovodske vrednosti najprej pokrivati v okviru možnosti, ustvarjenih s presežkom iz prevrednotenja. Če ta ne zadošča, se lahko zmanjšanje pokriva le v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov oziroma prevrednotovalnih finančnih odhodkov.

Do oslabitve lahko pride pri vseh sredstvih ne glede na izbrani model izkazovanja sredstev. Sredstvo je oslabiljeno, če njegova knjigovodska vrednost presega njegovo nadomestljivo vrednost. Ko je treba zaradi tega njegovo knjigovodsko

vrednost zmanjšati, se pojavi izguba zaradi oslabitve. Ta je enaka znesku, za katerega knjigovodska vrednost sredstva presega njegovo nadomestljivo vrednost. Takšna izguba se pojavi med prevrednotovalnimi poslovnimi odhodki oziroma prevrednotovalnimi finančnimi odhodki, razen če se pred tem pri istih sredstvih zaradi njihove okrepitve pojavi presežek iz prevrednotenja, ki omogoča njeno poravnavo. V posameznih splošnih SRS so obravnavane podrobnosti o zadevnih gospodarskih kategorijah v zvezi z njihovim prevrednotenjem.

---

3 VREDNOTENJE GOSPODARSKIH KATEGORIJ PO SRS IN MSRP

V prejšnjem poglavju smo spoznali, da uporabljeni računovodski standardi odločilno vplivajo na pripravo računovodskih izkazov in v njih prikazane poslovne rezultate.

V literaturi pogosto citirani primer, ki dobro ilustrira zgornjo trditev, je nemško podjetje Daimler - Benz AG, ki se je leta 1993 želelo uvrstiti na ameriško borzo in je v ta namen svoje izkaze pripravilo po nemških in ameriških računovodskih standardih, pri čemer je v skladu z nemškimi standardi izkazalo 370 ameriških dolarjev dobička, v izkazih, pripravljenih po ameriških standardih, pa so za isto poslovno leto ugotovili kar milijardno izgubo.

Kot ugotavljajo v revizijskih hišah (npr. KPMG, 2004, str. 39), pa tudi uporaba enakih računovodskih načel in celo računovodskih standardov ne pomeni zagotovila za enostavno neposredno primerljivost računovodskih izkazov podjetij.

Pri vrednotenju gospodarskih kategorij namreč med podjetji še vedno prihaja do precejšnjih razlik, saj je področje začetnega pripoznavanja in merjenja posameznih gospodarskih kategorij zelo subjektivne narave. Medtem ko med uporabljenimi standardi večinoma ni bistvenih razlik v tem, kaj naj se usredstvi, nastaja problem pri interpretaciji standardov in v praksi posamezne panoge.

Vsega naštetega se moramo dobro zavedati, ko pristopimo k analizi računovodskih izkazov, saj bomo le ob pravilnem vsebinskem razumevanju posameznih postavk računovodskih izkazov in uporabljenih računovodskih rešitev prišli do ugotovitev, ki bodo služile kot kvalitetna podlaga za sprejemanje (pravilnih) poslovnih odločitev.

3.1 Opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena sredstva

Definiciji opredmetenih in neopredmetenih sredstev sta po SRS in MSRP praktično identični in določata naslednje:

1. **opredmetena osnovna sredstva** zajemajo sredstva v lasti podjetja ali finančnem najemu, ki jih podjetje uporablja za proizvodnjo ali dobavljanje blaga ali storitev, za dajanje v najem tretjim osebam ali za pisarniške namene (oziroma namene upravljanja) in jih bo v skladu s pričakovanji uporabljalo dalj kot eno obdobje. Mednje spadajo zemljišča, zgradbe, proizvodna in druga oprema ter biološka sredstva.
2. **neopredmetena sredstva** so razpoznavna nedenarna sredstva, ki praviloma fizično ne obstajajo. Mednje uvrščamo dolgoročno odložene stroške razvijanja (ob izpolnjevanju predpisanih pogojev), usredstvene stroške naložb v tuja opredmetena osnovna sredstva, naložbe v pridobljene pravice do industrijske lastnine in druge pravice ter dobro ime prevzetega podjetja.

Kriterija za pripoznavanje tako opredmetenih osnovnih, kot tudi neopredmetenih sredstev sta:

1. verjetnost bodoče gospodarske koristi iz uporabe sredstva
2. zanesljiva merljivost nabavne vrednosti sredstva

SRS 2001 so pripoznavanje neopredmetenih sredstev urejali precej ohlapnejše, saj niso predpisovali bistvenih kriterijev, ki ju po MSRP povzemajo SRS 2006, in sicer:

1. ločljivost (sredstvo se lahko loči od podjetja in proda, prenese, licencira, da v najem ali zamenja)
2. povezanost s pravnimi pravicami (izhaja iz pogodbenih ali drugih pravnih pravic)

V skladu z določili SRS 2006 in MSRP se kot neopredmetena sredstva ne priznavajo blagovne znamke, kolofoni, naslovi publikacij, sezname odjemalcev in vsebinsko podobne postavke. SRS 2006 za razliko od SRS 2001 določajo, da se kot neopredmeteno sredstvo ne pripoznajo organizacijski stroški, ki so nastali pred začetkom proizvodnje ali opravljanja storitev.

Sredstva se načeloma pripoznavajo posamično. Tako MSRP, kot tudi SRS določajo, da se sredstva manjših vrednosti lahko pripoznavajo skupinsko, pri čemer SRS vrednost, ki opredeljuje sredstva manjše vrednosti, točno določajo. Opredmetena osnovna sredstva do posamične vrednosti 500 EUR se po SRS tako lahko izkazujejo skupinsko kot drobni inventar, pri čemer se stvari drobnega inventarja, katerih posamična vrednost ne presega 500 EUR lahko razporedijo med material. Neopredmetena sredstva do vrednosti 500 EUR se lahko prikažejo kot

strošek obdobja, kar je prav tako posebnost SRS 2006. V MSRP tako natančne določitve ni, kar pomeni, da je odločitev za skupinsko vrednotenje v celoti prepuščena podjetju.

Za začetno pripoznavanje veljajo po SRS in MSRP za opredmetena osnovna in neopredmetena sredstva enaka načela, in sicer je predpisano začetno merjenje po nabavni vrednosti, če sredstvo pridobi z zamenjavo po pošteni vrednosti, če ga pridobi s finančnim najemom pa po pošteni vrednosti ali vsoti najmanjših najemnin, v primeru, da podjetje samo izdelava sredstvo pa po proizvodnih stroških. Glede določil, kaj naj se v proizvodne stroške vključi, so standardi precej ohlapni in nejasni. V literaturi nekateri avtorji (npr. Mihelčič, 2006, str. 33) opozarjajo, da SRS dopuščajo precejšen razpon vrednotenja v podjetju izdelanega sredstva, in sicer najmanj po variabilnih stroških in največ po zoženi lastni ceni, medtem ko MSRP predvidevajo enotno metodo vrednotenja v podjetju izdelanih sredstev po zoženi lastni ceni. Sama te trditve po pregledu originalnega besedila SRS in MSRP nisem mogla potrditi.

Novost v SRS 2006 glede na SRS 2001 predstavlja določilo, da je v nabavno vrednost opredmetenega sredstva potrebno vključiti tudi stroške razgradnje, odstranitve in obnovitve mesta ipd., za katere mora podjetje oblikovati ustrezne rezervacije. SRS 2006 po novem tudi predpisujejo, da mora podjetje nabavno vrednost opredmetenih sredstev večje vrednosti razporediti na posamezne dele, za katere se lahko določi različne dobe koristnosti in amortizacijske stopnje, kar med drugim predstavlja rešitev problema evidentiranja stroškov investicijskega vzdrževanja. Obe določili najdemo tudi v MSRP.

Za nadaljnje merjenje opredmetenih osnovnih ali neopredmetenih sredstev po prvem pripoznavanju tako SRS, kot tudi MSRP predpisujejo, da si mora podjetje kot računovodsko usmeritev izbrati eno od dveh možnosti:

1. model nabavne vrednosti (z najmanj letnim preverjanjem sredstva za oslabitev)
2. model prevrednotenja (z rednim izvajanjem vrednotenja tako, da knjigovodska vrednost ne odstopa bistveno od poštene vrednosti)

Model prevrednotenja se pri neopredmetenih sredstvih lahko uporablja v primeru, da zanje obstaja delujoči trg, na podlagi katerega je možno določiti tržno oziroma pošteno vrednost. Poštena vrednost opredmetenih osnovnih sredstev (zemljišč, zgradb in opreme) se izmeri na podlagi tržne vrednosti, ki jo ugotavlja pooblaščen ocenjevalec vrednosti v skladu z mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti.

Prevrednotenje vrednosti sredstev navzgor ali navzdol so sicer poznali že SRS 2001, vendar pa so bili precej nejasni in so dopuščali različne interpretacije, njihova glavna slabost pa je bila, da podjetij niso zavezovali k izbiri ene od metod vrednotenja sredstev. Posledično je do okrepitev sredstev prihajalo izključno po izbiri podjetij, ne pa zaradi sistematičnega vodenja po pošteni vrednosti. Navedeno pomanjkljivost so odpravili SRS 2006, ki to področje urejajo enako kot MSRP (Mihelčič, 2006, str. 35). Novost v SRS 2006 predstavlja tudi omogočeno prevrednotenje neopredmetenih sredstev po modelu poštene vrednosti, česar SRS 2001 niso dopuščali. Ta možnost je naprimer uporabna pri prevrednotenju emisijskih dovolilnic, s katerimi se trguje na njihovo pošteno vrednost (Šmon, 2006, str. 24)

Kadar se opredmeteno osnovno sredstvo prevrednoti po modelu prevrednotenja, se na dan prevrednotenja njegova nabavna oziroma prevrednotena nabavna vrednost in amortizacijski popravek vrednosti prevrednotita, tako da se amortizacijski popravek vrednosti bodisi prevrednoti sorazmerno s spremembo nabavne vrednosti sredstva, tako da je knjigovodska vrednost sredstva po prevrednotenju enaka pošteni vrednosti, ali pa se popravek izloči v breme nabavne vrednosti sredstva in se neodpisana vrednost prevrednoti na pošteno vrednost.

Če se knjigovodska vrednost sredstva poveča zaradi prevrednotenja, se povečanje prizna neposredno v kapitalu kot presežek iz prevrednotenja. Povečanje iz prevrednotenja pa se pripozna v poslovnem izidu, če in kolikor odpravi zmanjšanje iz prevrednotenja istega sredstva, ki je bilo prej pripoznano v poslovnem izidu. Če se knjigovodska vrednost sredstva zmanjša zaradi prevrednotenja, se zmanjšanje pripozna v poslovnem izidu. Zmanjšanje pa bremeni neposredno kapital v postavki presežek iz prevrednotenja do velikosti stanja v dobro v presežku iz prevrednotenja pri istem sredstvu.

Za posamezno sredstvo se v knjigovodskih razvidih izkazuje posebej nabavna oziroma prevrednotena nabavna vrednost, posebej amortizacijski popravek vrednosti in posebej nabrana izguba zaradi oslabitve, v bilanci stanja pa zgolj knjigovodska vrednost, ki je znesek, s katerim se sredstvo izkaže po odštetju vseh nabranih amortizacijskih popravkov vrednosti in nabranih izgub zaradi oslabitve.

Če knjigovodska vrednost presega nadomestljivo vrednost sredstva pride do izgube zaradi oslabitve. Nadomestljiva vrednost je večja izmed:

1. poštene vrednosti, zmanjšane za stroške prodaje
2. vrednosti pri uporabi, ki je enaka sedanji vrednosti prihodnjih denarnih tokov, ki bodo izhajali iz uporabe sredstva

Podjetje mora preverjati sredstva zaradi oslabitve ko nastopijo znaki, da bi bilo sredstvo lahko oslabiljeno, vendar praviloma najmanj letno. Pripoznanje izgube zaradi oslabitve je obvezno ne glede na metodo vrednotenja, ki jo podjetje uporablja. Po modelu nabavne vrednosti, se izguba zaradi oslabitve pripozna v izkazu poslovnega izida, po modelu prevrednotenja pa bremeni neposredno vsak presežek iz prevrednotenja, v kolikor ne zadošča pa se razlika pripozna v izkazu poslovnega izida.

SRS in MSRP določajo, da se presežek iz prevrednotenja opredmetenih osnovnih sredstev, ki je sestavni del kapitala, prenese na preneseni poslovni izid, ko je pripoznanje sredstva odpravljeno, ali postopoma med uporabo sredstva. Prenos iz presežka prevrednotenja v preneseni poslovni izid se ne opravi v izkazu poslovnega izida.

Amortizacija je sistematičen prenos vrednosti sredstva med stroške v dobi, ko od sredstva pritekajo gospodarske koristi. Ocena dobe koristnosti temelji na ocenah, narejenih na podlagi izkušenj s podobnimi sredstvi, pri čemer SRS in MSRP predpisujejo dejavnike, ki jih je treba pri tem upoštevati.

SRS 2006 in MSRP določajo, da naj bi metoda amortiziranja odsevala vzorec pojavljanja gospodarskih koristi od sredstva. Za opredmetena osnovna sredstva eksplicitno navajajo tri možne metode (metodo enakomernega časovnega amortiziranja, metodo padajočega amortiziranja in metodo proizvedenih enot). SRS 2006 in MSRP tako omejujejo izbor metod le na navedene tri, ki so bile že v preteklosti tudi najpogosteje uporabljene, medtem ko so SRS 2001 poleg naštetih navajali še metodo rastočega časovnega amortiziranja.

V skladu s SRS 2006 in MSRP mora podjetje opredmetena osnovna sredstva, ki jih ne uporablja, ali jih namerava odtujiti v naslednjih dvanajstih mesecih, pripoznati kot nekratkoročna sredstva za prodajo, hkrati pa tovrstna sredstva tudi preneha amortizirati.

Tudi metodo amortizacije neopredmetenih sredstev je potrebno določiti glede na vzorec pojavljanja gospodarskih koristi, če to ni mogoče, pa se uporabi metoda enakomernega časovnega amortiziranja. Dobo koristnosti sredstev in metodo amortiziranja je potrebno redno preverjati in jo prilagajati. Neopredmetena sredstva z nedoločenimi dobami koristnosti in dobro ime se ne amortizirajo, vendar je potrebno konec leta preveriti njihovo vrednost in jih po potrebi oslabiti.

SRS in MSRP določajo, da se morajo opredmetena osnovna sredstva pri prvem uskupinjevanju pripoznati po pošteni vrednosti, kar je izjema od splošnega koncepta MSRP, ki za prvo pripoznavanje določa uporabo nabavne vrednosti. Potrebno je torej ugotoviti, ali se pri sredstvih pojavljajo preračunane pozitivne ali negativne razlike (presežek ali primanjkljaj poštene vrednosti nad njihovo knjigovodsko vrednostjo). Za presežek (primanjkljaj) se poveča (zmanjša) uskupinjena neodpisana vrednost sredstev, oboje pa vpliva na izračun dobrega (slabega) imena pri uskupinjevanju. Pri kasnejših uskupinjevanjih je treba vsako leto obračunati amortizacijo pozitivnih ali negativnih razlik in s tem zmanjšati (povečati) neodpisano vrednost sredstev ter povečati (zmanjšati) uskupinjene stroške amortizacije. Načela uskupinjevanja sredstev so pri obeh standardih enaka, do razlik pa prihaja pri njihovi aplikaciji v praksi. Nekateri avtorji oziroma revizijske hiše (Mihelčič, 2006, str. 48 ali KPMG, 2004, str. 40) navajajo, da v praksi slovenska podjetja pogosto pri prvem uskupinjevanju uporabljajo kar knjigovodsko vrednost sredstev odvisnega podjetja, s čimer povzročijo v konsolidirani bilanci nastanek skritih rezerv ali pa s tem precenijo vrednost sredstev skupine.

3.2 Finančne naložbe

SRS in MSRP opredeljujejo finančne naložbe kot finančna sredstva, ki jih ima podjetje naložbenik, da bi z donosi, ki izhajajo iz njih, povečalo svoje finančne prihodke. Na podlagi izpolnjevanja predpisanih pogojev jih razvrščajo na:

1. finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida
2. finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo
3. finančne naložbe v posojila
4. za prodajo razpoložljiva finančna sredstva

Finančne naložbe se v bilanci stanja izkazujejo kot dolgoročne ali kratkoročne finančne naložbe. Kriteriji za njihovo pripoznavanje so v MSRP in SRS enaki kot za vsa sredstva: verjetnost bodočih gospodarskih koristi in možnost zanesljivega merjenja nabavne vrednosti. Te kriterije so SRS 2001 dopolnjevali še s pojasnilom, da se finančne naložbe, terjatve in denar pripoznajo, ko se začnejo obvladovati na njih vezane pogodbenne pravice. To določilo je v SRS 2006 črtano pri dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložbah (pri terjatvah pa se je ohranilo), kar se razlikuje od rešitve MSRP, ki določajo, da se finančno sredstvo pripozna takrat, ko podjetje postane stranka v pogodbenih določilih finančnega sredstva.

Finančne naložbe mora podjetje ob začetnem pripoznanju izmeriti po pošteni vrednosti. Če gre za finančno sredstvo, ki ni razvrščeno med finančna sredstva, izmerjena po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, je treba začetni pripoznani

vrednosti prišteti stroške posla, ki izhajajo neposredno iz nakupa ali izdaje finančnega sredstva.

Za nadaljnje merjenje finančnih naložb SRS in MSRP glede na njihovo razvrstitev v eno od skupin določajo tri načine:

1. prevrednotovanje in merjenje po pošteni vrednosti
2. merjenje po odplačni vrednosti (naložbe v posojila in naložbe v posesti do zapadlosti)
3. merjenje po nabavni vrednosti (finančne naložbe v kapitalske instrumente (in z njimi povezane izpeljane kapitalske instrumente), za katere ni objavljena cena na delujočem trgu)

Pomembna novost v SRS 2006 je določilo, da v posamičnih računovodskih izkazih ni več dovoljeno vrednotiti dolgoročnih finančnih naložb v odvisna podjetja, skupaj obvladovana ali pridružena podjetja po kapitalski metodi. Te naložbe se bodo praviloma vrednotile po nabavni vrednosti, izjemoma pa tudi po pošteni vrednosti.

SRS in MSRP nadalje določajo, da je po začetnem pripoznavanju treba izmeriti finančna sredstva in tudi izpeljane finančne instrumente, ki so finančna sredstva, po pošteni vrednosti, brez odštetja stroškov posla, ki se utegnejo pojaviti ob prodaji ali drugačni odtujitvi, razen:

1. finančnih naložb v posojila, ki se izmerijo po odplačni vrednosti po metodi efektivnih obresti
2. finančnih naložb v posesti do zapadlosti v plačilo, ki se izmerijo po odplačni vrednosti po metodi efektivnih obresti
3. finančnih naložb v kapitalske instrumente, za katere ni objavljena cena na delujočem trgu in katerih poštene vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti, ter v izpeljane finančne instrumente, ki so povezani s takimi finančnimi naložbami in jih je treba poravnati z njimi. Take finančne naložbe se izmerijo po nabavni vrednosti.

Poštena vrednost je dokazana, če jo je mogoče zanesljivo izmeriti. Pogoj za to je:

1. objavljena cena na delujočem trgu
2. obstoj modela vrednotenja z uporabo podatkov z delujočega trga

Dokazana dobiček ali izguba iz spremenjene poštene vrednosti finančnega sredstva se pri finančnih sredstvih za prodajo pripozna neposredno v kapitalu kot povečanje ali zmanjšanje presežka iz prevrednotenja. Pri finančnih sredstvih, izmerjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, pa se takšen dobiček ali

izguba pripozna prek finančnih prihodkov ali odhodkov v poslovnem izidu, kar je bistvena sprememba določil SRS 2006 glede na SRS 2001.

SRS in MSRP določajo, da se vse naložbe, razen tistih, ki se vrednotijo po pošteni vrednosti s spremembami prek poslovnega izida, ob sestavi vsake bilance stanja testirajo za oslabitev, ki se izvede, če obstajajo dokazi o zmanjšanju prihodnjih denarnih tokov iz posamezne finančne naložbe. MSRP nadalje naštevajo možne nepristranske dokaze o oslabljenosti finančnega sredstva, medtem ko SRS tega podrobneje ne urejajo.

Pri danih posojilih in naložbah v posesti do zapadlosti v odplačilo, ki so izkazane po odplačni vrednosti, se izguba zaradi oslabitve izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo naložbe in sedanjo vrednostjo prihodnjih denarnih tokov, diskontiranih po izvorni efektivni obrestni meri. Izguba zaradi oslabitve se mora pripoznati v poslovnem izidu kot prevrednotovalni finančni odhodek, razveljavitev izgube zaradi oslabitve tovrstnih sredstev pa kot prevrednotovalni finančnih prihodek.

Pri finančnih naložbah v kapitalske instrumente, za katere ni objavljene cene na delujočem trgu (in z njimi povezane izpeljane kapitalske instrumente), ki se vrednotijo po nabavni vrednosti, se izguba zaradi oslabitve izmeri enako, le da se za diskontiranje uporabi trenutna tržna obrestna mera za podobna sredstva, in se pripozna kot prevrednotovalni finančni odhodek. Takšnih izgub zaradi oslabitev ni dovoljeno razveljaviti.

SRS 2006 so vrednotenje naložb v kapitalske deleže odvisnih podjetij, pridruženih podjetij in skupnih podvigov uskladili z MSRP, tako da se vrednotijo v samostojnih računovodskih izkazih po nabavni vrednosti ali v skladu z SRS 3.

V skladu s SRS in MSRP se za podjetja, v katerih ima naložbenik prevladujoč vpliv (večinoma v primeru lastništva več kot 50 % deleža v odvisnem podjetju), izvaja popolno uskupinjevanje, za podjetja, v katerih ima naložbenik pomemben, vendar ne prevladujoč vpliv (delež od 20 do 50%), pa se uporablja metoda sorazmernega uskupinjevanja ali kapitalska metoda.

Vrednotenje po kapitalski metodi v skladu z MSRP in SRS ima mnoge značilnosti popolnega uskupinjevanja. Tako se dobički in izgube iz transakcij med naložbenikom in pridruženim podjetjem pripoznajo v naložbenikovih računovodskih izkazih samo v deležu, ki ga naložbenik nima v lasti (drugače povedano, dobički in izgube iz transakcij znotraj skupine se eliminirajo samo v deležu lastništva naložbenika). Ob prvem uskupinjevanju se pozitivna razlika med nabavno vrednostjo in naložbenikovim deležem v pošteni vrednosti čistega premoženja

pridruženega podjetja izkaže kot dobro ime, ki pa ni izkazano ločeno, ampak je vključeno v nabavno vrednost naložbe. Dobro ime se tudi ne vključuje v določanje naložbenikovega deleža v dobičkih ali izgubah pridruženega podjetja. Določila glede dobrega imena pri kapitalski metodi so enaka kot pri popolni konsolidaciji (Mihelčič, 2006, str. 90).

Pri kapitalski metodi se vrednost naložbe nadalje povečuje ali zmanjšuje za naložbenikov delež v poslovnem izidu pridruženega podjetja, ravno tako pa se vrednot naložbe zniža ob prejemu dividend pridruženega podjetja. Na vrednost naložbe vpliva tudi amortizacija razlik iz prvega uskupinjevanja in morebitne oslabitve nastalega dobrega imena. Do sprememb vrednosti naložbe pri naložbeniku lahko pride tudi zaradi sprememb v kapitalu pridruženega podjetja, ki niso bile pripoznane v izkazu poslovnega izida (npr. spremembe iz okrepitve opredmetenih osnovnih sredstev). Te spremembe se tudi pri naložbeniku izkazujejo neposredno v kapitalu (Mihelčič, 2006, str. 90).

3.3 Aktivne časovne razmejitve

Časovno razmejevanje izhaja iz načela nastanka poslovnega dogodka, po katerem se upoštevajo učinki poslovnih dogodkov takrat, ko nastanejo, evidentirajo pa se v poslovnih knjigah in se o njih poroča v računovodskih izkazih za obračunska obdobja, na katera se nanašajo (Bergant, 2000, str. 4).

SRS med dolgoročne aktivne časovne razmejitve uvrščajo dolgoročno odložene stroške, med kratkoročne aktivne časovne razmejitve pa kratkoročno odložene stroške oziroma odhodke (zneski, ki ob nastanku še ne bremenijo dejavnosti, ne vplivajo na poslovni izid in niso vračunani v nabavno vrednost sredstev ali zalog, ampak bo to storjeno kasneje) in nezaračunane prihodke (ti nastanejo, če se v poslovnem letu utemeljeno upoštevajo prihodki, za katere še ni bilo prejeto plačilo in za katere tudi ni bilo možno izstaviti računa).

MSRP pojma aktivnih časovnih razmejitev ne poznajo v smislu, kot jih opredeljujejo SRS, ki zanje predvidevajo ločeno pripoznavanje, ampak jih obravnavajo v sklopu sredstev. Kljub različnemu načinu predstavitve pa lahko rečemo, da pomembnejših vsebinskih razlik med primerjanimi standardi ni (Mihelčič, 2006, str. 107).

Kriterija za pripoznavanje aktivnih časovnih razmejitev sta verjetnost povečanja gospodarskih koristi in možnost zanesljivega merjenja njihove vrednosti.

SRS določajo, da se zneski kratkoročno vnaprej vračunanih stroškov oziroma odhodkov, s katerimi se bremenijo poslovni učinki ali odhodki obračunskega obdobja, odmerijo iz celotnega zneska teh stroškov oziroma odhodkov, predvidenih s predračuni, po sodilih za njihovo razporejanje na poslovne učinke oziroma odhodke obračunskega obdobja, za katero so predvideni, lahko pa se razporedijo na poslovne učinke kar z uporabo količnikov za vračunavanje. Pri tem je treba paziti, da se količniki za njihovo vračunavanje, ki so se uporabljali v prejšnjem obdobju, v obračunskem obdobju ustrezno prilagodijo oziroma na novo določijo glede na izhodiščno obdobje in ustrezna predvidevanja gibanj v obračunskem obdobju.

Aktivne časovne razmejitev se ne prevrednotujejo. Ob sestavljanju računovodskih izkazov pa je potrebno preverjati realnost in upravičenost njihovega oblikovanja.

Če se aktivne časovne razmejitev oblikujejo v zvezi s poslovnimi razmerji do drugih podjetij v skupini, jih je treba medsebojno pobotati oziroma izločiti iz skupinskih izkazov, kar prek uskupinjenih prihodkov oziroma odhodkov vpliva na uskupinjeni čisti dobiček in nato na uskupinjeni preneseni čisti dobiček.

3.4 Zaloge

Po MSRP med zaloge sodijo sredstva za prodajo v normalnem teku poslovanja, sredstva v teku proizvodnje za prodajo ter material in surovine za porabo v proizvodnem procesu ali za opravljanje storitev, pa tudi stroški storitev, za katere podjetje še ni pripoznalo prihodkov.

SRS opredeljuje zaloge kot sredstva v opredmeteni obliki, ki bodo porabljena pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev oziroma pri proizvodnji za prodajo ali prodana v okviru rednega poslovanja. V tem delu, ki se nanaša na opredmetena sredstva, je definicija zalog identična definiciji v skladu z MSRP, saj gre za zalogo materiala, zalogo v postopku proizvodnje (nedokončana proizvodnja in polproizvodi) in zalogo, namenjeno za prodajo (dokončani proizvodi in trgovsko blago). Stroški storitev, za katere podjetje še ni pripoznalo prihodkov, bi bili po SRS uvrščeni med časovne razmejitev, in sicer aktivne (kratkoročno odloženi stroški) v skladu s SRS 12, lahko pa bi jih uvrstili tudi med zaloge nedokončane proizvodnje v skladu s SRS 4. Ta standard namreč določa, da lahko nedokončana proizvodnja obsega tudi opravljanje storitev, ki so do konca obračunskega obdobja dokončane, od naročnika pa še ne prevzete (potrjene) (Mihelčič, 2006, str. 108).

Tako kot za ostala sredstva tudi za pripoznavanje zalog po MSRP in SRS veljajo splošni kriteriji, in sicer verjetnost pritekanja gospodarskih koristi v zvezi s tem sredstvom in možnost zanesljivega merjenja nabavne vrednosti sredstva. Zaloge se po obeh standardih začetno vrednotijo po nabavni vrednosti (material in trgovsko blago) oziroma proizvodnih stroških (nedokončana proizvodnja in dokončani proizvodi), s tem da pri slednjem prihaja do precejšnjih nejasnosti, kaj naj ti zajemajo, na kar sem že opozorila na strani 29.

Dovoljeni metodi porabe zalog po MSRP in SRS 2006 sta metoda zaporednih cen (FIFO) in metoda tehtanih povprečnih cen (vključno z metodo drsečih povprečnih cen). Uporaba metode obratnozaporednih cen (LIFO), ki so jo SRS 2001 še dovoljevali, po veljavnih SRS 2006 ni več dovoljena.

V skladu z MSRP in SRS se zaloge vrednotijo po izvorni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši izmed njiju. Zaloge se morajo po prvem pripoznavanju oslabiti, če njihova vrednost ni več iztržljiva, kar se zgodi v primeru, da je zaloga poškodovana, delno ali v celoti zastarana ali če je njena prodajna cena padla. Ravno tako vrednost zaloge ni iztržljiva, če so ocenjeni stroški dokončanja ali ocenjeni stroški prodaje narasli.

Prevrednotovanje zalog, ki predstavlja zmanjšanje njihove knjigovodske vrednosti se opravi konec poslovnega leta ali med njim, pri čemer zmanjšanje vrednosti zalog materiala bremeni stroške materiala, zmanjšanje vrednosti zalog nedokončane proizvodnje, proizvodov in blaga pa ustrezne poslovne odhodke. Prevrednotovanje zalog zaradi okrepitve se ne izvaja, oslabitev pa je obvezna. Če okoliščine za oslabitev ne obstajajo več, se oslabitev odpravi, stroški oslabitve pa znižajo. Opisani način nadaljnjega merjenja zalog po SRS je usklajen z določili MSRP.

Zaloge v skupinski bilanci stanja zajemajo zaloge obvladujočega podjetja, odvisnih podjetij in sorazmerni del zalog skupaj obvladovanih podjetij, ne pa tudi zalog pridruženih podjetij. Če podjetje v skupini kupi zalogo pri drugem podjetju v isti skupini in je v nakupno ceno všteti tudi čisti dobiček prodajalca, je treba za skupinsko bilanco stanja ta čisti dobiček izločiti iz skupinjske vrednosti zalog.

3.5 Terjatve

SRS terjatve opredeljujejo kot na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovane pravice zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravitev kake storitve. Pojavljajo se večinoma do kupcev prodanih proizvodov ali storitev, lahko pa tudi do dobaviteljev, zaposlencev, udeležencev pri razporejanju poslovnega izida, financerjev in uporabnikov finančnih naložb.

Kriterija za pripoznavanje terjatev po SRS in MSRP sta tudi tokrat verjetnost pritekanja gospodarskih koristi in zanesljiva merljivost izvirne vrednosti terjatve, s tem, da SRS za razliko od MSRP še dodatno predpisujejo, da se terjatve pripoznajo, ko se začnejo obvladovati na njih vezane pogodbene pravice, medtem ko MSRP določajo njihovo pripoznanje takrat, ko podjetje postane pogodbeni stranka v pogodbenih določilih posameznega sredstva.

SRS za začetno merjenje terjatev predvidevajo izvirno vrednost po zneskih iz ustreznih listin o njihovem nastanku. MSRP podobno določajo vrednotenje terjatev po pošteni vrednosti, ki ustreza transakcijski ceni (znesek iz ustreznih listin o nastanku ali ocenjeni znesek), povečani za transakcijske stroške, neposredno pripisljive njihovi pridobitvi.

Novost v SRS 2006 je tudi določilo, po katerem se v primeru, da je v podjetju poslovni cikel daljši od enega leta, med kratkoročne terjatve lahko štejejo tudi tiste terjatve, katerih dospelost je sicer daljša od enega leta.

Tako SRS, kot tudi MSRP določajo, da se terjatve praviloma merijo po odplačni vrednosti po metodi efektivnih obresti. Prevrednotenje terjatev se lahko opravi na koncu poslovnega leta ali med njim. Pojavi se predvsem kot prevrednotenje terjatev zaradi njihove oslabitve ali zaradi odprave njihove oslabitve. Izguba zaradi oslabitve se izmeri kot razlika med knjigovodsko vrednostjo terjatve in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, diskontiranih po efektivni obrestni meri terjatve. Knjigovodsko vrednost je treba zmanjšati s preračunom popravka vrednosti. Izguba bremeni prevrednotovalne poslovne odhodke. Oslabitev je možno tudi razveljaviti, pri čemer je zgornja meja vrednost, ki bi jo terjatev imela, če predhodno do oslabitve ne bi prišlo.

S prenovo SRS je bila spremenjena tudi zahteva, kdaj se terjatev izkaže kot dvomljiva. SRS 2006 tako predpisujejo, da je potrebno kot dvomljive obravnavati tiste terjatve, za katere se domneva, da ne bodo poravnane (v celotnem znesku). Zahteva SRS 2001, ki je sedaj črtana, je bila precej strožja, saj je določala, da se kot dvomljiva terjatev izkaže tudi tista terjatev, za katero se domneva, da ne bo poravnana v rednem roku.

SRS 2006 so glede oslabitve terjatev usklajeni z MSRP, edina pomanjkljivost, ki jo zdaj vsebujejo, je odsotnost možnosti poenostavitve oziroma skupinskega preverjanja za oslabitev pri terjativah manjše vrednosti, kar MSRP predvidevajo (Mihelčič, 2006, str. 79).

Terjatve skupine kot celote ne zajemajo terjatev podjetij v skupini do drugih podjetij v skupini, saj gre v takem primeru za notranja obračunska razmerja. Upoštevajo se le terjatve podjetij v skupini do drugih, ki niso člani skupine.

Če pri uskupinjevanju znesek medsebojnih terjatev in obveznosti ni enak, je treba ugotoviti vzrok za nastanek razlike. Neprave uskupinjevalne razlike so posledica napak, časovne neusklajenosti obračunov ipd.. Prave uskupinjevalne razlike pa so posledica različnih načinov vrednotenja. Odprava takih razlik prek uskupinjenih poslovnih prihodkov ali odhodkov vpliva na uskupinjeni čisti dobiček in nato na uskupinjeni preneseni čisti dobiček.

3.6 Naložbene nepremičnine

SRS 2006, podobno kot MSRP, naložbene nepremičnine opredeljujejo kot nepremičnine, posedovane z namenom, da bi prinašale najemnino in (ali) povečevale vrednost dolgoročne naložbe. Takšne nepremičnine se torej ne pripoznavajo kot opredmetena osnovna sredstva, ampak ločeno, ker ustvarjajo denarne tokove, neodvisne od drugih sredstev v lasti podjetja, saj se ne uporabljajo za izdelavo ali dobavo blaga ali opravljanje storitev, za namene upravljanja ali za prodajo v običajni poslovni dejavnosti podjetja. Za odločitev, ali se nepremičnina lahko razvrsti kot naložbena nepremičnina, je potrebna presoja in opredelitev sodil, pri čemer se SRS neposredno sklicujejo na napotke v MSRP (MRS 40.7 - 40.13).

Za začetno merjenje naložbenih nepremičnin se uporabljajo splošni kriteriji za pripoznavanje sredstev, na enak način kot pri opredmetenih osnovnih sredstvih pa je določeno tudi njihovo začetno vrednotenje (nabavna vrednost za kupljena sredstva, stroški izdelave za v podjetju izdelana sredstva (po SRS v razponu od variabilnih stroškov do zožene lastne cene, po MSRP pa po zoženi lastni ceni), poštena vrednost za sredstva pridobljena za zamenjavo in poštena vrednost ali sedanja vrednost najmanjše vsote najemnin za sredstva v finančnem najemu).

V SRS 2001 so bile naložbene nepremičnine zajete v sklopu postavke dolgoročnih finančnih naložb, medtem ko je v SRS 2006 za naložbene nepremičnine oblikovan poseben standard, ki je prevzel vse bistvene sestavine po MSRP. Edina pomembnejša razlika je v tem, da MSRP klasificirajo med naložbene nepremičnine pod določenimi pogoji tudi nepremičnine v poslovnem najemu, česar pa v SRS 2006 ne zasledimo (Mihelčič, 2006, str. 95).

Podjetje mora nepremičnino, ki se gradi za prihodnjo uporabo kot naložbena nepremičnina, izkazovati med opredmetenimi osnovnimi sredstvi, ko se gradnja zaključi pa se lahko pripozna kot naložbena nepremičnina.

Tako SRS, kot tudi MSRP določajo, da mora podjetje za nadaljnje merjenje naložbenih nepremičnin izbrati model nabavne vrednosti ali model poštene vrednosti, pri čemer MSRP dajejo prednost uporabi modela poštene vrednosti. Model poštene vrednosti se razlikuje od modela prevrednotovanja, pri katerem se okrepitev pripozna kot prevrednotovalni popravek kapitala. Pri modelu poštene vrednosti pa se vse spremembe poštene vrednosti pripoznajo v izkazu poslovnega izida obdobja, v katerem se pojavijo. Poštena vrednost se enako kot pri opredmetenih osnovnih sredstvih izmeri na podlagi tržne vrednosti na dan bilance stanja, ugotavljajo pa jo pooblaščenec ocenjevalci vrednosti.

Če ima podjetje v skupini v finančnem najemu naložbeno nepremičnino, katere lastnik je drugo podjetje v isti skupini, se takšna nepremičnina v skupinski bilanci stanja izkazuje kot običajna nepremičnina in meri v skladu z določili SRS 1 (opredmetena osnovna sredstva), v posamičnih računovodskih izkazih pa kot naložbena nepremičnina, v skladu z določili SRS 6.

3.7 Denarna sredstva

Denarna sredstva po opredelitvi SRS so:

1. gotovina
2. knjižni denar
3. denar na poti
4. denarni ustrezniki

Gotovina, knjižni denar in denar na poti predstavljajo denar, medtem ko med denarna sredstva uvrščamo tudi denarne ustreznike, ki predstavljajo naložbe, ki jih je mogoče hitro oziroma v bližnji prihodnosti pretvoriti v denar. MSRP med denar všteto tudi vezane depozite z vezavo do enega leta, ki pa so običajno del kratkoročnih finančnih naložb. Tega določila SRS 2006 niso povzeli. Med denarne ustreznike uvrščajo le vezane depozite z rokom vezave največ do tri mesece.

Kriteriji za pripoznavanje denarnih sredstev so splošni, za njihovo začetno merjenje pa je tako po SRS kot tudi MSRP predvidena nominalna vrednost, ki izhaja iz ustreznih listin, ki dokazujejo denarno sredstvo in na podlagi katerih se začnejo obvladovati nanj vezane pravice.

SRS določajo, da je knjigovodska vrednost denarnega sredstva enaka njegovi začetni nominalni vrednosti, dokler se ne pojavi potreba po prevrednotenju. Prevrednotenje lahko opravimo konec poslovnega leta ali med njim, pojavi pa se le v primeru denarnih sredstev, izraženih v tujih valutah, če se po njihovem prvem pripoznanju spremeni valutni tečaj. Tečajna razlika, ki se v tem primeru pojavi

povečuje ali zmanjšuje prvotno izkazano vrednost. V primeru povečanja vrednosti se pojavi redni finančni prihodek, v primeru zmanjšanja pa redni finančni odhodek, ne pa prevrednotovalni finančni prihodek oziroma odhodek.

Čeke, prejete od podjetja v skupini, ki povečujejo denarna sredstva drugega podjetja v skupini, je treba pobotati z izdanimi čeki pri izdajatelju, čeke, izdane podjetju v skupini, ki zmanjšujejo denarna sredstva pri izdajatelju, pa s prejetimi čeku v drugem podjetju.

3.8 Kapital

Celotni kapital po opredelitvi SRS sestavljajo naslednje postavke:

1. vpoklicani kapital
2. kapitalske rezerve
3. rezerve iz dobička
4. preneseni čisti dobiček (izguba) iz prejšnjih let
5. presežek iz prevrednotenja
6. nerazdeljeni čisti dobiček (izguba) poslovnega leta

Sestava kapitala je po MSRP mnogo manj natančno definirana, saj gre za samostojne standarde, ki ne iščejo podlage v gospodarski zakonodaji, ampak skušajo biti od tega neodvisni. Kapital se običajno deli samo na vpoklicani kapital (osnovni kapital, zmanjšan za odbitno postavko - nevpoklicani kapital), kapitalske rezerve in preneseni dobiček ali izgubo (slednji vsebuje rezerve iz dobička, preneseni dobiček ali izgubo iz preteklih let in dobiček ali izgubo tekočega leta). Ravno tako kot v SRS vsebuje kapital v skladu z MSRP tudi prevrednotovalne popravke, ki pa se izkazujejo med kapitalskimi rezervami (Mihelčič, 2006, str. 122).

Pojmovanje kapitala je po SRS in MSRP enako, in sicer je definirano kot razlika med premoženjem podjetja in njegovimi dolgovi. Pri tem je treba dejansko pripoznavanje kapitala ločiti od računovodskega pripoznavanja posameznih sestavin kapitala, saj je običajno celotni znesek kapitala le naključno enak celotni tržni vrednosti delnic, ali znesku, za katerega bi bilo mogoče prodati bodisi čisto premoženje podjetja po delih, bodisi podjetje kot celoto (Mihelčič, 2006, str. 121).

Za pripoznavanje kapitala je odločilen znesek vpisanega kapitala. Vpisani, a še nevplačani kapital, je sestavni del osnovnega kapitala, izraženega v ustreznih terjatvah do vpisnikov poslovnih deležev. Pri finančnih analizah se še nevplačani vpisani kapital odšteva od celotnega kapitala. Osnovni kapital in kapitalska rezerva se pojavljata z denarnimi in stvarnimi vložki v podjetje, ter prehodno še s terjatvami do vpisnikov. Znesek stvarnih vložkov se obravnava po pošteni vrednosti.

SRS 2001 so za naložbe v lastne delnice predvidevali izkazovanje na aktivih bilance stanja med naložbami, medtem ko jih SRS 2006 opredeljujejo kot odbitno postavko kapitala. Zaradi velike tveganosti izkazovanja naložb podjetja v samo sebe (v lastne delnice) so SRS 2001 po nemškem zgledu zahtevali, da podjetje v primeru naložb v lastne delnice oblikuje rezerve v enaki višini. Zanimivo je, da se kljub prerazvrstitvi naložb v lastne delnice med kapital kot odbitno postavko po SRS 2006 zahteva po oblikovanju rezerv še vedno ohranja, medtem ko v skladu z MSRP oblikovanje te rezerve ni potrebno (Mihelčič, 2006, 124). Obravnava v skladu z MSRP je po mojem mnenju primernejša z vidika informativnosti za vlagatelje, hkrati pa ne povzroča nepotrebnega napihovanja bilančne vsote.

Na vrednotenje kapitala močno vpliva vrednotenje ostalih gospodarskih kategorij. Prevrednotenje kapitala namreč pomeni spremembo njegove knjigovodske vrednosti kot posledico prevrednotenja sredstev. Presežek iz prevrednotenja se pojavi zaradi povečanja knjigovodske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev, dolgoročnih finančnih naložb in kratkoročnih finančnih naložb po modelu prevrednotenja. Potrebno ga je izkazovati ločeno glede na nastanek, saj omogoča kritje kasnejšega zmanjšanja knjigovodske vrednosti oziroma oslabitve istih gospodarskih kategorij.

Pri uskupinjevanju se v kapitalu pojavlja uskupinjevalni popravek kapitala. Po SRS in MSRP je treba uskupinjeni kapital razčleniti na manjšinski kapital, ki obsega v eni sami postavki ustrezne dele vseh sestavin kapitala, ki pripadajo drugim lastnikom, razen lastnikom obvladujočega podjetja, ter na večinski kapital, ki je razčlenjen na vse preostale sestavine celotnega kapitala.

Razlika med primerjanimi standardi nastaja pri vrednotenju manjšinskega deleža v uskupinjenih računovodskih izkazih. Medtem ko SRS določajo, da se preračunane pozitivne in negativne razlike iz prve konsolidacije upoštevajo samo do velikosti deleža obvladujočega podjetja v kapitalu odvisnega podjetja, pa MSRP določajo, da se tudi deleži manjšinskih lastnikov v kapitalu odvisnega podjetja obračunavajo po pošteni vrednosti čistega premoženja odvisnega podjetja (Mihelčič, 2006, str. 124).

3.9 Dolgoročni in kratkoročni dolgovi

MSRP dolgove opredeljujejo kot finančne instrumente, in sicer kot pogodbeno obveznost izročiti denar ali drugo finančno sredstvo drugemu podjetju ali obveznost izmenjati finančna sredstva ali obveznosti z drugim podjetjem po potencialno neugodnih pogojih, neizveden finančni inštrument, za katerega je (lahko) podjetje dolžno izročiti variabilno število svojih kapitalskih inštrumentov ali izveden finančni inštrument na kapital, ki bo poravnán drugače kot z izmenjavo določenega zneska

denarja ali drugega finančnega sredstva za določeno število lastnih delnic. SRS pa dolgove definirajo kot obveznosti v zvezi s financiranjem lastnih sredstev, ki jih je treba poravnati zlasti v denarju. Ločujejo jih na dolgoročne in kratkoročne, ter na finančne in poslovne.

Dolgovi se v skladu z MSRP in SRS pripoznajo kot obveznosti, če je verjetno, da se bodo zaradi njihove poravnave zmanjšali dejavniki, ki omogočajo gospodarske koristi in je znesek za njegovo poravnavo mogoče zanesljivo izmeriti. Pripoznajo se, ko nastane obveznost, določena v pogodbi ali drugem aktu, njihovo pripoznavanje pa se odpravi, če je obveznost izpolnjena, razveljavljena ali zastarana.

V skladu z MSRP mora podjetje dolgove kot finančne obveznosti ob nastanku razvrstiti v eno izmed dveh kategorij:

1. dolgovi po pošteni vrednosti prek poslovnega izida (mednje prištevamo dolgove v posesti za trgovanje in dolgove, ki jih podjetje razporedi za vrednotenje po pošteni vrednosti prek poslovnega izida)
2. drugi dolgovi.

Ob prvem pripoznavanju se v skladu z določili MSRP vsi dolgovi vrednotijo po pošteni vrednosti, ki običajno ustreza transakcijski ceni (znesek prejetega nadomestila), ki se pri dolgovih, ki se ne vrednotijo po pošteni vrednosti, povečajo za transakcijske stroške, ki jih lahko neposredno pripišemo njihovi izdaji. Pripoznavanje po pošteni vrednosti pomeni, da je potrebno za vse dolgove brez obresti ali z obrestno mero, ugodnejšo od tržne, izračunati pošteno vrednost kot sedanjo vrednost bodočih denarnih tokov z uporabo tržne obrestne mere, vsak pridobljeni presežek denarnih sredstev pa je za dolžnika prihodek. Izjema so kratkoročni dolgovi iz poslovanja, ki se lahko pripoznajo po nominalni vrednosti, če je znesek diskontiranja zanemarljiv (Mihelčič, 2006, str.128).

SRS 2006 za razliko od MSRP ne predvidevajo razvrstitve dolgov in njihovega vrednotenja po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, ampak za vse dolgove predpisujejo začetno vrednotenje na podlagi ustreznih listin o njihovem nastanku, ki dokazujejo prejem denarnih sredstev ali poplačilo dolga (finančni dolgovi) oziroma prejem proizvoda, storitve ali opravljeno delo oziroma obračunani strošek, odhodek, delež v poslovnem izidu ali pa prejem praviloma opredmetenih osnovnih sredstev (poslovni dolgovi).

SRS za nadaljnje merjenje dolgov predpisujejo odplačno vrednost po metodi efektivnih obresti. Prevrednotovanje se pojavlja pri dolgovih v tuji valuti v primeru spremembe valutnega tečaja, pri čemer tečajne razlike predstavljajo prihodke ali odhodke obdobja.

MSRP za dolgove, vrednotene po pošteni vrednosti prek poslovnega izida, predvideva nadaljnje vrednotenje po pošteni vrednosti, pri čemer se dobiček ali izguba, ki izhaja iz spremembe poštene vrednosti tovrstnih dolgov pripozna v izkazu poslovnega izida. Ostali dolgovi pa se vrednotijo po odplačni vrednosti z metodo efektivne obrestne mere. To pomeni, da se ob začetnem pripoznavanju pripoznani znesek zmanjšujejo za odplačane zneske ali druge poravnave ter nabrano amortizacijo razlike med začetnim zneskom in zneskom ob zapadlosti z metodo efektivne obrestne mere. Za dolgove, ki se vrednotijo po odplačni vrednosti, se dobiček ali izguba pripozna v izkazu poslovnega izida, ko se dolg odtuji, oziroma se pripoznava postopoma prek amortizacijskega procesa (Mihelčič, 2006, str. 131).

Dolgovi skupine kot celote ne zajemajo dolgov podjetij v skupini do drugih podjetij v skupini, saj gre v takem primeru za notranja obračunska razmerja. Upoštevajo se le dolgovi podjetij v skupini do drugih, ki niso člani skupine.

Če pri uskupinjevanju znesek medsebojnih dolgov in terjatev ni enak, je treba ugotoviti vzrok za nastanek razlike. Neprave uskupinjevalne razlike so posledica napak, časovne neusklajenosti obračunov ipd.. Prave uskupinjevalne razlike pa so posledica različnih načinov vrednotenja. Odprava takih razlik prek uskupinjenih poslovnih prihodkov ali odhodkov vpliva na uskupinjeni čisti dobiček in nato na uskupinjeni preneseni čisti dobiček.

3.10 Odloženi davki

Odloženi davek je znesek davka, ki ga bo davčni zavezanec poravnal ali pa mu bo povrnjen v prihodnosti. Pri tem je zelo pomembno dejstvo, da so poslovni dogodki, ki povzročajo nastanek odloženega davka, nastali v sedanjem oziroma v preteklih obračunskih obdobjih. Ker so se ti poslovni dogodki že zgodili, so skladno z načelom nastanka poslovnega dogodka že pripoznani v poslovnih knjigah zavezanca. V poslovnih knjigah so tako že pripoznana ustrezna sredstva, obveznosti do virov sredstev, prihodki ali odhodki, ki se nanašajo na nastali poslovni dogodek. Vendar pa takšen poslovni dogodek ne bo imel posledic na znesek davka, ki bo plačan za obdobje, v katerem je nastal ampak bo imel davčne posledice šele v naslednjih obdobjih, zato vpliva na zneske davka, ki bodo plačani oziroma povrnjeni šele v prihodnosti (Šmon, 2006, str. 41).

Smisel pripoznavanja odloženih terjatev in obveznosti za davek leži v časovnem usklajevanju razlik, ki nastajajo med poslovnim izidom pred obdavčitvijo (računovodskim poslovnim izidom) in obdavčljivim poslovnim izidom (davčnim poslovnim izidom). Da bi bila porazdelitev davčnega bremena čim bolj enakomerno porazdeljena, se poleg obračunanega davka iz dobička po davčnih predpisih

pripozna ustrezen popravek davka, tako da je celotni davek ustrezen prikazanemu računovodskemu poslovnemu izidu za določeno leto (Mihelčič, 2006. str. 156).

Tako SRS kot MSRP predpisujejo, da podjetje obračuna odložene davke z metodo obveznosti po bilanci stanja, ki se osredotoča na začasne razlike. To so razlike med davčno vrednostjo posameznega sredstva ali obveznosti in njeno knjigovodsko vrednostjo v bilanci stanja. Davčna vrednost sredstva ali obveznosti je znesek, ki se temu sredstvu ali obveznosti prisodi pri obračunu davka. Predstavlja knjigovodsko vrednost, zmanjšano za znesek, ki se bo odštel pri obračunu davka glede na ta dolg v prihodnjih obračunskih obdobjih. Do začasnih razlik prihaja, ker se določeni prihodki ali odhodki vključijo v davčno osnovo v drugih davčnih obdobjih, kot so vključeni v izkaz poslovnega izida za poslovne namene. Vir začasnih razlik so tudi postavke, ki imajo davčno vrednost, niso pa pripoznane v bilanci stanja kot sredstva ali dolgovi (npr. določene vrste stroškov, ki predstavljajo strošek obdobja, davčno pa se med odhodke lahko vključujejo postopoma).

Pomembna je razlika med računovodsko obravnavo odloženih davkov in računovodsko obravnavo obračunanega davka v davčnem obdobju zavezanca (oziroma med letom plačanih akontacij davka od dobička). Računovodska obravnavo obračunanega davka in medletnih akontacij je posledica kratkoročne obveznosti davčnega zavezanca, ki izhaja iz davčnega dolga v davčnem obračunu. Zaradi tega se izkazuje kot kratkoročna obveznost ali terjatev (v primeru preveč plačane medletne akontacije) do države. Odloženi davki pa se izkazujejo kot posledica bodočih davčnih učinkov sedanjih poslovnih dogodkov. Ker so bodoči davčni učinki praviloma dolgoročne narave, se tudi obveznosti in terjatve za odložene davke izkazujejo kot dolgoročne in s tem se razločno ločijo od terjatev in obveznosti za kratkoročno obračunan davek (Šmon, 2006, str. 41).

Začasne razlike so lahko:

1. obdavčljive (posledica so obveznosti za odloženi davek)
2. odbitne (posledica so terjatve za odloženi davek)

Obdavčljive začasne razlike izhajajo iz sredstev, če je poslovna vrednost sredstva višja od davčne, kar pomeni, da znesek obdavčljivih gospodarskih koristi presega znesek, ki bo davčno odbiten. Iz tega sledi, da bodo iz podjetja odtekale gospodarske koristi v obliki plačil davka. **Odbitne začasne razlike** pa izhajajo iz sredstev, če je poslovna vrednost sredstev nižja od davčne. V primeru obveznosti pa odbitna začasna razlika nastane, če se lahko delni ali celotni zneski odbijajo pri ugotavljanju obdavčljivega dobička v obdobjih po pripoznanju nastanka obveznosti v poslovni bilanci.

Odložene terjatve in obveznosti za davek se v skladu s SRS in MSRP merijo po davčni stopnji, ki temelji na zakonodaji, veljavni na dan sestave bilance stanja. V primeru različnih davčnih stopenj za različne ravni obdavčljivega dobička, se odložene terjatve in obveznosti za davek merijo z uporabo povprečnih stopenj. Terjatve in obveznosti za odloženi davek se ne diskontirajo, ker davčni predpisi ne zahtevajo njihovega obrestovanja, zato se ohranjajo v nominalnih zneskih.

Podjetje je dolžno, da na vsak dan bilance stanja ponovno prouči ali so se spremenili pogoji v prihodnjem poslovanju podjetja, ali so se spremenili davčni predpisi in ali je verjeten kakšen drug poslovni dogodek, ki bo omogočil uporabo terjatev za odloženi davek, ki jih v preteklem obdobju zaradi neizpolnjevanja pogojev za pripoznavanje terjatev za odloženi davek podjetje ni moglo izkazati v poslovnih knjigah. Velja tudi obratno. Podjetje mora zmanjšati terjatev za odloženi davek, če ni več verjetno, da bi imelo dovolj obdavčljivega dobička, da bi bilo možno uporabiti del ali celoto takšnih terjatev za odloženi davek. Če pa zopet postane verjetno, da bo podjetje imelo dovolj obdavčljivega dobička, se lahko zmanjšanje terjatev za odloženi davek odpravi (Šmon, 2006, str. 45).

Vse terjatve in obveznosti za odloženi davek, ki so povezane s posli in drugimi poslovnimi dogodki, ki se pripoznajo v izkazu poslovnega izida, se tudi izkažejo v izkazu poslovnega izida. To velja na primer pri odhodkih zaradi oslabitve, oblikovanju rezervacij ipd. Kadar se posledice obveznosti in terjatev za odložene davke izkažejo v izkazu poslovnega izida, potem učinki odloženih davkov skupaj z obračunanim (tekočim) davkom zmanjšujejo (v primeru terjatev pa povečujejo) čisti poslovni izid podjetja. Pred obdavčitvijo govorimo o računovodskem poslovnem izidu, ki se praviloma razlikuje od davčne osnove, katere ugotavljanje ureja davčna zakonodaja.

Terjatve in obveznosti za odloženi davek, ki se nanašajo na posle in druge poslovne dogodke, ki se neposredno pripoznajo v kapitalu, se ne pripoznajo v poslovnem izidu. Do tega lahko pride na primer pri prevrednotenju opredmetenih osnovnih sredstev na višjo pošteno vrednost ali pri prevrednotenju finančnih naložb, ki so razpoložljiva za prodajo, kjer se za učinek prevrednotenja poveča presežek iz prevrednotenja. Poslovni izid se pri tem ne poveča. V takšnem primeru se zmanjša presežek iz prevrednotenja za višino obveznosti za odloženi davek. Podjetje mora razkriti obveznosti in terjatve za odložene davke, ki se ne nanašajo in ne vplivajo na poslovni izid ter se pripoznajo ali v breme/dobro kapitala (pri prevrednotenju gospodarskih kategorij na višje poštene vrednosti) ali v breme/dobro dobrega imena pri združitvah, delitvah, zamenjavah kapitalskih deležev in pri prenosu dejavnosti (Šmon, 2006, str. 45).

Začasne razlike, ki vodijo v pripoznavanje odloženih davkov in vplivajo na izkazano dobro ime v skladu s SRS in MSRP nastajajo tudi pri naložbah v odvisna podjetja, pridružena podjetja in skupne podvige. Te razlike izhajajo iz razlik med pripisanimi poštenimi vrednostmi sredstev in obveznosti ter njihovimi davčnimi vrednosti zaradi obstoja nerazporejenih dobičkov, učinka deviznega tečaja, ko sta podjetji v različnih državah (spremembe v deviznem tečaju povzročajočasne razlike, ki vodijo v odložene obveznosti ali terjatve za davek, izkazane v izkazu poslovnega izida), in zaradi zmanjšanja vrednosti naložbe v pridruženo podjetje na nadomestljivo vrednost. V konsolidiranih izkazih so lahkočasne razlike iz iste naložbe drugačne kot v samostojnih izkazih obvladujočega podjetja, če ta pripoznava naložbo v samostojnih izkazih po nabavni vrednosti ali pošteni vrednosti (Mihelčič, 2006, str. 163).

Podjetje mora v skladu z MRS/MSRP pripoznati odloženo obveznost za davek za vsečasne obdavčljive razlike, povezane s temi naložbami, razen če sta izpolnjena oba pogoja:

1. naložbenik lahko nadzira čas sprostitevčasne razlike;
2. verjetno je, da sečasna razlika ne bo sprostila.

3.11 Rezervacije in pasivne časovne razmejitve

V skladu z MSRP in SRS ločimo naslednje kategorije obveznosti:

1. dolgove v ožjem smislu
2. pasivne časovne razmejitve
3. rezervacije
4. pogojne obveznosti

Bistvena za razločevanje med posameznimi kategorijami obveznosti je gotovost glede njihovega nastanka na splošno ter časa nastanka in merjenja bodočega izdatka, ki bo potreben za poravnavo obveznosti. Dolgovi in pasivne časovne razmejitve bodo z gotovostjo nastale, so pa tudi zanesljivo merljive glede velikosti in časa nastanka. Tudi obveznosti iz naslova rezervacij bodo gotovo nastale, za razliko pa ni mogoče z gotovostjo definirati časa nastanka in njihovega zneska. Če pa je tudi gotovost nastanka na splošno pod vprašajem, gre za pogojne obveznosti (Mihelčič, 2006, str. 132).

MSRP pojma časovnih razmejitev in rezervacij ne poznajo v smislu, kot jih opredeljujejo SRS, ki zanje predvidevajo ločeno pripoznavanje, ampak jih obravnavajo v sklopu dolgov. Kljub različnemu načinu predstavitve pa lahko rečemo, da pomembnejših vsebinskih razlik med primerjanimi standardi ni.

Pasivne časovne razmejitve se nanašajo na odložene prihodke (za še neopravljene že zaračunane ali plačane storitve oziroma za primer, da je upravičenost pripoznanja prihodkov v trenutku prodaje še dvomljiva) ter na vnaprej vračunane odhodke oziroma stroške (ki se obračunavajo na podlagi enakomernega obremenjevanja poslovnega izida s stroški oziroma odhodki, ki se še niso pojavili). Rezervacije se oblikujejo za sedanje obveze, ki izhajajo iz obvezujočih preteklih dogodkov, in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, vendar je verjetno, da bo prišlo do zmanjšanja gospodarskih koristi za podjetje iz tega naslova in se njihov znesek lahko zanesljivo oceni.

Rezervacije in pasivne časovne razmejitve se ne prevrednotujejo. Na koncu obračunskega obdobja se rezervacije popravijo tako, da je njihova vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, ki so po predvidevanjih potrebni za poravnavo obveze. Ob sestavljanju računovodskih izkazov je potrebno preverjati tudi realnost in upravičenost oblikovanja pasivnih časovnih razmejitev.

Če se rezervacije in pasivne časovne razmejitve oblikujejo v zvezi s poslovnimi razmerji do drugih podjetij v skupini, jih je treba izločiti iz skupinskih izkazov, kar prek uskupinjenih poslovnih prihodkov oziroma poslovnih odhodkov vpliva na uskupinjeni čisti dobiček in nato na uskupinjeni preneseni čisti dobiček.

3.12 Prihodki in odhodki

MSRP in SRS opredeljujejo prihodke kot povečanje gospodarske koristi v obračunskem obdobju v obliki pritokov ali povečanj sredstev ali zmanjšanj dolgov, ki vplivajo na povečanje kapitala in niso povezani s prispevki udeležencev v kapitalu. Prihodke razčlenjujemo na:

1. **poslovne prihodke** - to so prihodki od prodaje in drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki. Prihodki od prodaje so prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju, pri čemer zneski, zbrani v korist tretjih oseb (npr. davek na dodano vrednost) niso sestavina prihodkov.
2. **finančne prihodke** - so prihodki od naložbenja (v zvezi s finančnimi naložbami pa tudi terjatvami). Sestavljajo jih obračunane obresti in deleži v dobičku drugih ter prevrednotovalni finančni prihodki.
3. **druge prihodke** - mednje prištevamo neobičajne, izredne postavke in drugo

Odhodki na drugi strani predstavljajo zmanjšanja gospodarske koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanj sredstev ali povečanj dolgov, in prav tako preko poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Razvrščamo jih na:

- 1. poslovne odhodke** - ti so v načelu enaki vračunanim stroškom v obračunskem obdobju, povečanim za stroške, ki se zadržujejo v začetnih zalogah proizvodov in nedokončane proizvodnje, ter zmanjšanim za stroške, ki se zadržujejo v končnih zalogah. Tem stroškom je potrebno prišteti še morebitno nabavno vrednost prodanega blaga in materiala, in morebitne deleže zaposlencev v razširjenem dobičku ter prevrednotovalne odhodke, ki pred tem niso bili obravnavani kot stroški.
- 2. finančne odhodke** - so odhodki za financiranje in odhodki za naložbenje. Prve sestavljajo predvsem stroški danih obresti, drugi pa imajo predvsem naravo prevrednotovalnih finančnih odhodkov.
- 3. druge odhodke** - mednje prištevamo neobičajne, izredne postavke in drugo

Glede merjenja prihodkov MSRP določajo, da se prihodek meri po pošteni vrednosti prejetega ali terjanega nadomestila, ki je navadno dogovorjen med prodajalcem in kupcem, zmanjša pa se za morebitne diskonte ali količinske popuste. Po SRS je definicija ožja, ker izhaja iz zapisov na listinah, ki pa niso nujno enake dejanskim vrednostim izmenjanega blaga ali storitev (Mihelčič, 2006, str. 166).

Po MSRP in SRS se prihodki pripoznajo, če je povečanje gospodarske koristi v obračunskem obdobju povezano s povečanjem sredstva ali zmanjšanjem dolga in je to povečanje mogoče zanesljivo izmeriti. Tako SRS kot MSRP za pripoznavanje prihodkov od prodaje opredeljujejo še nadaljnje kriterije:

1. podjetje prenese na kupca vsa pomembna tveganja in koristi iz lastništva
2. podjetje ne sodeluje pri poslovanju niti toliko, kolikor je običajno zaradi lastništva, niti dejansko ne odloča o prodanih proizvodih
3. znesek prihodkov je mogoče zanesljivo oceniti
4. verjetno je, da bodo gospodarske koristi, povezane s poslom, pritekale v podjetje
5. stroške, ki so ali bodo nastali v zvezi s poslom, je mogoče zanesljivo izmeriti

Odhodki se na drugi strani pripoznajo, če je zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju povezano z zmanjšanjem sredstva ali s povečanjem dolga in je to zmanjšanje mogoče zanesljivo izmeriti. SRS določajo, da se poslovni odhodki pripoznajo, ko se stroški ne zadržujejo več v vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje oziroma ko je trgovsko blago prodano. Pri tem na višino poslovnih odhodkov odločilno vpliva izbrana metoda vrednotenja zalog dokončanih in nedokončanih proizvodov (SRS za razliko od MSRP dopuščajo široke možnosti vrednotenja z zoženo lastno ceno kot eno skrajnostjo oziroma s spremenljivimi proizvodnimi stroški v ožjem pomenu kot drugo skrajnostjo) ter izbrana metoda

porabe zalog (metoda zaporednih cen (FIFO) in metoda tehtanih povprečnih cen, vključno z metodo drsečih povprečnih cen). Stroški, ki se ne morejo zadrževati v zalogah proizvodov in nedokončani proizvodnji, so že ob svojem nastanku pripoznani kot poslovni odhodki. Finančni odhodki se pripoznajo ob obračunu, ne glede na plačila, ki so povezana z njimi.

Prevrednotenje prihodkov in odhodkov je sprememba njihove knjigovodske vrednosti zaradi spremembe ocen. Praviloma se opravi na koncu poslovnega leta, pri čemer se lahko prevrednotujejo poslovni ter finančni prihodki in odhodki. Poslovni prihodki se prevrednotujejo redko, na primer takrat, ko je vsota odpisa terjatev v poslovnem letu skupaj s potrebnim popravkom vrednosti terjatev, ocenjenim glede na terjatve, ki so konec leta še odprte, takšna, da je potrebno odpraviti vnaprej vračunani popravek vrednosti terjatev, morebitno razliko pa pripoznati kot prevrednotovalni poslovni prihodek v zvezi s terjatvami. Prevrednotenje poslovnih odhodkov v zvezi s prodanimi proizvodi in opravljenimi storitvami zajema posledice prevrednotenja stroškov amortizacije, stroškov materiala in stroškov dela skupaj z deleži v zvezi z opravljenim delom v razširjenem dobičku. Prevrednotovalni poslovni odhodki pa se dodatno pojavljajo v zvezi z oslabitvijo opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev, zalog in poslovnih terjatev.

Finančni prihodki se prevrednotijo v zvezi s prodajo ali drugačno odtujitvijo finančnih naložb (če so bile pred odtujitvijo okrepljene in je bil iz tega naslova oblikovan presežek iz prevrednotenja), medtem ko se prevrednotenje finančnih odhodkov pojavlja v zvezi z oslabitvijo finančnih naložb.

Prihodke iz prodaje proizvodov, trgovskega blaga ali storitev, katerih kupec so podjetja v skupini, je treba izločiti iz uskupinjenih poslovnih prihodkov ter hkrati zmanjšati uskupinjene stroške materiala in storitev, pa tudi uskupinjene poslovne odhodke glede na seštevke iz posamičnih izkazov poslovnega izida uskupinjenih podjetij. Če so takšni odhodki zajeti v nabavni vrednosti ali proizvodnih stroških prodaje in stroških splošnih služb, je treba pri uskupinjevanju te postavke ustrezno zmanjšati. Med uskupinjenimi poslovnimi prihodki je treba poleg zneskov iz posamičnih izkazov poslovnega izida uskupinjenih podjetij zajeti tudi uskupinjevalne razlike, ki se pojavljajo pri terjatvah, dolgovih, rezervacijah in časovnih razmejitev.

Prihodke (odhodke) za obresti, ki se nanašajo na posojila ali blagovne kredite, dane (prejete) podjetjem v skupini, je treba izločiti iz uskupinjenih finančnih prihodkov (odhodkov) in hkrati zmanjšati uskupinjene finančne odhodke (prihodke) glede na seštevke iz posamičnih izkazov poslovnega izida uskupinjenih podjetij.

---

4 PRESOJA KREDITNE SPOSOBNOSTI PODJETJA PO SRS IN MSRP

4.1 Analiza računovodskih izkazov

Analiza poslovanja obsega zbiranje podatkov o preteklem in sedanjem poslovanju, njihovo primerjavo z normalnim oziroma planiranim poslovanjem, ugotavljanje razlik med obema in iskanje vzrokov za odstopanje. Njen cilj je v spoznavanju poslovanja podjetja in v ugotavljanju problemov, težav, pa tudi prednosti v poslovanju (Rozman, 1995, str. 91).

Naloge analize poslovanja so (Čarman - Poberaj, 2002, str. 59):

1. izmeriti uresničene rezultate poslovanja:
  - ugotoviti raven doseganja načrta (primerjava načrtovano : doseženo),
  - ugotoviti stopnjo izboljšanja poslovanja glede na predhodno obdobje (primerjava: doseženo v minulem obdobju : doseženo v obravnavanem obdobju),
  - ugotoviti odstopanja rezultatov in razmer pri poslovanju v primerjavi s sorodnimi podjetji oziroma povprečjem panoge (primerjava: doseženo v podjetju : doseženo v drugih podjetjih)
2. podati čimbolj objektivno oceno doseženih rezultatov;
3. prikazati vzroke, ki so vplivali na poslovne rezultate;
4. predlagati ukrepe;
5. oblikovati ustrezne informacije o stanju podjetja.

Pri oceni poslovanja podjetja in izdelavi uporabne analize je potrebno (Kordež, 2002, str. 12):

1. poznati vsebino problema
2. oceniti vplive različnih spremenljivk in informacij iz okolja
3. ohraniti pogled na celoto
4. sistematično pristopiti k analiziranju
5. imeti dobršno mero samoiniciativnosti.

Pogled na analizo uspešnosti poslovanja se je v svetu spreminjal predvsem zaradi razvoja gospodarskega sistema, ki je pred teorijo in prakso postavljaj določene probleme.

Presojanje uspešnosti poslovanja ima različne razvojne stopnje, ki jih lahko razvrstimo takole (Bergant, 1998, str. 98 - 99):

1. **Intuitivno presojanje uspešnosti.** Prevladuje proizvodna usmerjenost in želja po rasti, cilji so praviloma izraženi količinsko.
2. **Računovodsko presojanje uspešnosti.** Izpostavi se pomen računovodskih izkazov in pomen računovodsko ugotovljenega dobička.
3. **Finančno presojanje uspešnosti.** Poudarja pomen razpoložljivih denarnih sredstev in daje večji poudarek stroškom in strukturi financiranja. Cilj finančne analize je pridobiti čim več informacij o denarnem toku in o tveganjih, ki so povezana z njim.
4. **Ekonomsko presojanje uspešnosti.** Ekonomski dobiček je temeljno sodilo uspešnosti (na primer model ekonomske dodane vrednosti).
5. **Kombinirano presojanje uspešnosti.** Poudarja pomen predvsem "mehkih dejavnikov" v podjetju (na primer model uravnoveženega sistema kazalnikov).
6. **Celovito presojanje uspešnosti.** Tak model še ni razvit, imel pa naj bi naslednje lastnosti: preprost način izdelave, neposredno in pregledno vzročno - posledično povezavo z vrednostjo podjetja, vrednostno prikazovanje, možnost stalnega spremljanja poslovanja podjetja glede na preteklost in načrte. Omogočal naj bi primerjavo z ostalimi podjetji, podrobnejšo analizo o vzrokih sprememb ter nudil možnost uporabe na različnih ravneh v podjetju.

Po osebnih izkušnjah avtorja Berganta je bila pred desetletjem večina podjetij v Sloveniji v drugi, deloma v tretji fazi (Bergant, 1998, str. 99). Podobno verjetno lahko trdimo tudi za banke, ki se pri presoji kreditne sposobnosti podjetja v veliki meri še vedno naslanjajo na analize denarnega toka, s čimer skušajo oceniti tveganje nastopa plačilne nesposobnosti podjetja.

Računovodsko presojanje uspešnosti oziroma računovodska analiza je eno temeljnih orodij za analizo učinkovitosti in uspešnosti poslovanja podjetij. Analiza dosežkov je sestavni del letnih poročil. Pri analizi lahko ugotovimo močna odstopanja od pričakovanj, dosedanjih gibanj ali pa ugotovimo neuskkljenost med podatki, kar je potrebno preveriti in ugotoviti vzroke. Analiziranje v poročilu mora biti izvedeno v dveh smereh: z odmiki in s kazalniki (Kavčič, 1998, str. 15).

Razloge za odmike delimo v dve večji skupini (Mramor, 1997, str. 390 - 392):

1. **Spremembe v okolju podjetja.** Vplivi okolja podjetja so odvisni od splošnih gospodarsko političnih razmer in dogajanj v panogi podjetja.
2. **Spremembe v podjetju.** Najpomembnejši dejavniki uspešnosti znotraj podjetja so elementi tržnega spleta, zavzetost vodstva za doseganje ciljev, raven tehnologije, organiziranost poslovanja in drugi.

SRS opredeljujejo metodiko razčlenjevanja in pojasnjevanja odmikov. Kot sodilo se uporabljajo načrtovane velikosti iste vrste ali uresničene velikosti iste vrste za prejšnje obdobje. Slabost tega analiziranja je uporaba absolutnih velikosti ekonomskih kategorij, ki so praviloma uporabne le za primerjavo znotraj podjetja. Dobra stran pa se kaže v tem, da na zelo enostaven način ugotovimo, ali so doseženi zastavljeni načrti.

S spremljavo načrtovanja in uresničevanja načrtov v nekaj zaporednih obdobjih dobimo informacijo o zanesljivosti in kvaliteti načrtovanja v podjetju, kar je nemalokrat odločilnega pomena pri sprejemanju dokončne odločitve o odobritvi naložbe, posebej ko gre financiranje novih poslov, pri katerih je ocena možnih prihodkov v večjem delu zgrajena na predvidevanjih in manj na preteklih podatkih.

Analiza s pomočjo odmikov je v poročilih slovenskih podjetij sorazmerno redka. Morda je vzrok v tem, da razčlenjevanje odmikov praviloma ni obvezno ali pa v tem, da zahteva natančnejšo opredelitev sodil. Slednje je glede na slabo razvito računovodsko predračunavanje zaenkrat verjetno še prezahtevna naloga za naša podjetja (Kavčič, 1998, str. 15).

Ena od osnov pojasnjevanja odmikov je analiza vsebine in vrednotenja posameznih postavk računovodskih izkazov. Pri analizi postavk računovodskih izkazov gre za opredelitev vsebine posamezne gospodarske kategorije in opredelitev njene vloge v poslovnem procesu (Friidson, 1991, str. 6). Namen analize je ovrednotiti, v kolikšni meri posamezne računovodske postavke izražajo realno stanje v podjetju.

Pri analizi lahko uporabljamo naslednje stopnje (Gill, 1992, str. 14):

1. **Ugotovitev računovodskih usmeritev.** Pri analizi skušamo prepoznati usmeritve, uporabljene pri vrednotenju poslovnih dogodkov in tveganj, ki se pojavljajo v podjetjih glede na ključne dejavnike, ki vplivajo na uspešnost pri poslovanju podjetij.
2. **Ovrednotenje računovodske strategije.** Pri tem si pomagamo z naslednjimi vprašanji: Kakšne so usmeritve pri sorodnih podjetjih? Ali so v podjetju spremenili računovodske usmeritve? Ali so bile ocene v preteklosti realne?
3. **Proučevanje razkritij.** Pri ocenjevanju kakovosti razkritij o poslovanju podjetij si lahko zastavljamo vprašanja: Ali so bila pojasnila glede uporabe računovodskih politik logično predstavljena? Ali so vzroki za velike spremembe pri posameznih postavkah pojasnjeni? Ali so predstavljeni podatki o poslovanju v posameznih podjetjih, ki sestavljajo skupino podjetij? Kako so predstavljeni poslovni dogodki, ki vplivajo na slabše poslovanje? Kakšno je obnašanje vodstva pri pojasnjevanju dodatnih vprašanj?

4. **Prepoznavanje potencialnih nevarnosti.** Pogosta opozorila so: nepojasnjene spremembe računovodskih usmeritev, še posebno, če je poslovanje podjetja slabše; neobičajno povečanje terjatev v povezavi s povečanjem prodaje; povečanje vrednosti zalog glede na povečanje prodaje; povečevanje razlike med prihodki in finančnimi tokovi iz poslovanja; nepričakovano povečanje odpisov; velike spremembe v zadnjem četrtletju poslovnega leta; povečanje poslovnega sodelovanja znotraj skupine podjetij.
5. **Ponovno ovrednotenje postavk.** Prilagoditve zneskov posameznih postavk se naredi pri večjih postavkah na podlagi pridobljenih pojasnil v podjetju in ostalih podatkov v okolju.

Pri analizi postavk imajo veliko vlogo razkritja. Razkritja v računovodskih izkazih so odraz kakovostnih predstavitev v računovodskih izkazih, kar pomeni, da morajo pošteno prikazovati premoženjsko stanje v podjetju, poslovne dosežke in finančne tokove s ciljem, da bi uporabnikom računovodskih izkazov pomagali pri njihovem odločanju. Ločimo več vrst razkritij (Walton, 2000, str. 205):

1. **temeljna** (vsebovana že v predpisanih obrazcih računovodskih izkazov);
2. **podrobnejša** (vrednostna in nevrednostna, ki se nanašajo na predstavitev računovodskih usmeritev in razlagalnih pojasnil računovodskih izkazov) ter
3. **dodatna razkritja** (glavni dejavniki in vplivi, ki opredeljujejo dosežke in okolje, v katerem deluje podjetje; viri podjetja za pridobivanje denarnih sredstev in dejavniki, katerih vrednost ni izražena v bilanci stanja).

Podrobnejša razkritja so v SRS in MSRP posebej poudarjena in predstavljena v posebnem razdelku pri posameznem računovodskem standardu. ZGD-1 v 69. členu predpisuje še dodatna razkritja oziroma podatke in pojasnila, ki jih mora podjetje v sklopu letnega poročila predstaviti v prilogi k računovodskim izkazom, in sicer poleg razkritij, zahtevanih v skladu z določbami veljavnih SRS oziroma MSRP.

Velik pomen zapisanih razkritij v računovodskih standardih in zakonodaji je v tem, da omogočajo analitikom, da pri posameznih postavkah zahtevajo pojasnila na sistematičen način in zahtevajo informacije, ki naj bi bile vsebovane v računovodskem informacijskem sistemu. Razkritja poleg zahtev po prikazu uporabljenih metod pri vrednotenju opozarjajo tudi na tveganja in zavarovanja pred tveganji. S tem vplivajo na to, da so računovodski izkazi še bolj usmerjeni v prihodnje poslovanje podjetja. Načelo razkritja zahteva, naj se informacije, ki so neugodne za podjetje, ne skrivajo za izumetničenim jezikom, drobnim tiskom in drugimi pripomočki (Higgins, 1992, str. 104).

Glede na potrebe izdelovalcev analiz se izdelujejo prilagoditve postavk računovodskih izkazov, predvsem v smeri (Mramor, 1997, str. 393):

1. Izenačevanja različnih računovodskih politik, ki jih omogočajo računovodski standardi. Manjša podjetja običajno vodijo bolj konzervativno politiko, večja pa skušajo prikazati poslovanje realno, včasih tudi agresivno, ali pa želijo stabilizirati poslovanje podjetja na dolgi rok.
2. Prilagoditve glede na oceno, da bodo nekatere stvari v prihodnosti drugačne kot v preteklosti (na primer višji stroški financiranja) in da so nekateri dogodki v preteklosti neponovljivi (na primer veliki odpisi terjatev, združitve, delitve).

Pri analizi postavk računovodskih izkazov je smiselno upoštevati tudi možne pojave in dogodke po datumu njihove izdelave. Možne izgube izhajajo iz izpostavljenosti tveganju in se pojavljajo v različnih primerih, kot so na primer neizterljivost terjatve, izguba premoženja zaradi požara, eksplozije ali drugih nesreč, razlastitev sredstev, predvidene (ali dejanske) pravde, terjatve ali davčne obveznosti in prodajne garancije.

Nekateri poslovni dogodki niso ovrednoteni v računovodskih izkazih podjetij, ker niso pripoznani kot sredstva oziroma dolgovi glede na računovodske standarde (zaradi problemov vrednotenja). Kljub temu pa lahko bistveno vplivajo na finančne tokove v podjetju, poslovni izid in na razmerja v izkazih (White & Sondhi & Fried, 1997, str. 715). V bilanci stanja podjetij tako niso izkazana neotipljiva (nematerialna) sredstva, kot so: blagovne znamke, strategija, vizija podjetja, karizma vodstva, splošna in organizacijska kultura podjetja, tržni položaj, sposobnost prilagajanja trgu, intelektualno premoženje oziroma znanje in sposobnosti zaposlenih iz katerega izhaja potencial za razvoj novih izdelkov, storitev in tehnologij, vlaganja v raziskave in razvoj, sezname strank (kupcev), vrednost franšiz, globalna prisotnost ipd. (Rees, 1995, str. 168). Vrednost teh sredstev se v skladu z veljavnimi standardi lahko izkaže v bilanci kot dobro ime (angl. *goodwill*) samo v primeru nakupa, če plačana kupnina preseže njihovo pošteno vrednost, v vseh ostalih primerih pa takšno premoženje v računovodske izkaze podjetja ni vključeno.

Poslovni dogodki se knjižijo tudi v izvenbilančni evidenci. Postavke, ki so zajete v izvenbilančni evidenci, nimajo neposrednega vpliva na velikost in sestavo sredstev in obveznosti do njihovih virov ter prihodke in odhodke, ki so zajeti v računovodskih izkazih. Predstavljajo pa vir informacij o poslovanju in morebitnih prihodnjih obveznostih podjetja. Izvenbilančno evidentirajo podjetja predvsem:

1. opremo in sredstva, ki so last drugih podjetij (na primer oprema v reklamacijskem postopku, popravilu);
2. zaloge, ki so last drugih (na primer material, prejet v dodelavo);
3. pravice in obveznosti (na primer hipoteke na osnovna sredstva; dana poroštva; obveznosti, ki utegnejo nastati v primeru izgubljenih tožb, ipd.).

Standardna računovodska izkaza za zunanje poročanje - bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, sta že tradicionalno v središču pozornosti analitikov. Dopolnilna izkaza, ki sta se pojavila nekoliko kasneje (izkaz denarnih tokov ter izkaz gibanja kapitala), analitiku ponujata dodatne informacije, ki poslovanje podjetja osvetlita še z drugih zornih kotov (Hodge, 2008, str. 505). Značilnosti analize posameznih izkazov predstavljam v nadaljevanju.

4.1.1 Analiza izkaza poslovnega izida

Izkaz poslovnega izida nam pove predvsem to, kako uspešno je podjetje poslovalo v določenem obdobju. Iz njega najprej izvemo, ali je poslovno leto zaključilo z dobičkom ali izgubo. Pri tem ni vseeno, v katerem segmentu izkaza poslovnega izida je izkazani končni dobiček nastal. Normalno je, da podjetje glavnino dobička ustvari iz svoje osnovne dejavnosti, torej s prihodki iz poslovanja, ne pa s finančnimi transakcijami (seveda z izjemo podjetij, specializiranih za opravljanje finančnih poslov) ali drugimi prihodki, ki so posledica izrednih dogodkov. Le na ta način lahko podjetje zagotovi stabilno poslovanje in svoj obstoj na dolgi rok.

Izkaz poslovnega izida skriva še mnogo več informacij, ki jih lahko podrobneje proučimo s primerjavo izkaza proučevanega podjetja v več zaporednih letih ali z dosežki panoge oziroma podobnih podjetij. S primerjavo s preteklimi podatki in planom ugotovimo smer gibanja prihodkov (ali podjetje raste, se razvija, stagnira, ali pa njegov obseg poslovanja upada, na katerih področjih ponudbe podjetje ustvarja največje prihodke in kaj se s tem segmentom njegove ponudbe dogaja...) in stroškov (ali je podjetje uspešno na področju obvladovanja stroškov, kako se giblje njihov delež v strukturi prihodkov oziroma celotnih stroškov, ali se stroški gibljejo skladno z obsegom poslovanja...). Ugotavljamo spremembe v njihovi strukturi skozi leta in jih tudi s pomočjo primerjave s panogo ocenimo kot ugodna ali neugodna. Pomembno je, da analitik iz pojasnil k izkazu in iz razgovora z direktorjem ali finančnikom podjetja pridobi potrebne informacije za vsebinsko razlago zneskovno pomembnejših postavk in tistih, pri katerih je prišlo do največjih premikov.

Pomemben je tudi podatek o zadolženosti podjetja. Tisto podjetje, ki del sredstev financira s pomočjo kreditov, lahko izkorišča davčni ščit (obresti bremenijo poslovni izid podjetja in tako znižujejo davčno osnovo za obračun davka od dobička). Istočasno to pomeni višje tveganje, saj visoka zadolženost ob slabih poslovnih rezultatih prispeva k povečanju končne izgube.

Pozitiven poslovni izid sam po sebi še ne pomeni tudi uspešnega poslovanja podjetja. Pri analizi izkaza poslovnega izida moramo namreč upoštevati dejstvo, da slovenska podjetja izkazujejo prihodke po načelu fakturirane realizacije, kar pomeni, da izkazani prihodki še ne pomenijo, da bo podjetje za prodano blago oziroma opravljene storitve tudi prejelo plačilo - zaračunane prihodke mora podjetje tudi izterjati. V zvezi s tem je nujno spremljanje gibanja višine poslovnih terjatev podjetja v povezavi z višino izkazanih prihodkov. Nemalo je namreč primerov, ko podjetje izkazuje rast prihodkov in pozitivno poslovanje, hkrati pa se srečuje s kronično plačilno nesposobnostjo. Eden od možnih vzrokov za to so lahko težave z izterjavo zapadlih obveznosti. To se najprej kaže v nesorazmernem naraščanju terjatev, njihovo nakopičenje in nezmožnost izterjave nekaterih terjatev pa skozi izredne odhodke zaradi odpisov terjatev zmanjšuje poslovni izid in končno lahko pripelje do težav z zagotavljanjem kratkoročne, v skrajnem primeru pa tudi dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja.

Poglejmo si nekatera znamenja, ki lahko kažejo na manjšo kakovost izkazanega dobička (Ivanko, 2003, str. 152):

1. **Enkratne transakcije.** Prodaja zgradbe ali hčerinskega podjetja denimo povzroči povečanje dobička, če so sredstva prodana po višji vrednosti, kot so ovrednotena v bilancah, zato moramo biti pozorni na večje prihodke oziroma odhodke, ki so rezultat enkratnih dogodkov oz. poslov, in vplivajo na pomemben del celotnega poslovnega izida. Takšni enkratni neponovljivi dobički (angl. *nonrecurring earnings*) so gotovo manj kakovostni od tistih, ki jih podjetje ustvari s svojo osnovno dejavnostjo.
2. **Preveč optimistične predpostavke.** Managerji, ki so pod pritiskom zviševanja dobičkov, pogosto težijo k preoptimističnim predpostavkam pri merjenju prihodkov in stroškov. Denimo, da je podjetje ob podpisu pogodbe za dobavo storitev skozi daljše obdobje takoj v celoti priznalo od tod izvirajoče prihodke in jih ni razporedilo v prihodnja obdobja. Vprašanje pa je, ali je podjetje res zaslužilo prihodke že ob podpisu te pogodbe. Podobno je s pripoznavanjem stroškov. Analitik naj v pojasnilih k računovodskim izkazom pregleda, kakšne predpostavke so bile uporabljene, in preveri njihovo upravičenost.

3. **Prenizek strošek amortizacije** oziroma uporaba manj konzervativnih metod in predpostavk pri obračunu amortizacije. Amortizacija je strošek uporabe osnovnih sredstev, ki ne pomeni odliva gotovine iz podjetja. Vodstvo podjetja lahko s spremembo metode amortizacije ali podaljšanjem amortizacijske dobe bistveno zniža strošek amortizacije in zviša prikazani dobiček.
4. **Prenos bodočih prihodkov iz poslovanja in s tem dobičkov v tekoče obdobje.** S pospešeno dobavo kupcem ob koncu leta lahko podjetje prikaže višje prihodke iz poslovanja in dobiček na račun prihodnjega leta. Pozorni moramo biti na neobičajno povečanje terjatev do kupcev oziroma dnevov vezave terjatev do kupcev, ki lahko kaže na tako ravnanje podjetja in s tem nižjo kakovost prikazanega dobička v tekočem letu.
5. **Prenos dobička iz prejšnjih obdobjih v tekoče leto.** Nekatera podjetja v skladu s konzervativno politiko dosledno oblikujejo visoke dolgoročne rezervacije, ki so včasih v primerjavi s kapitalom zelo velike, in s tem znižujejo izkazani dobiček. Če se v naslednjih obdobjih izkaže, da so bile rezervacije previsoke ali da potencialne obveznosti, zaradi katerih so bile oblikovane, niso nastale, jih mora podjetje odpraviti in tako zvišati prihodke in dobiček. Poenostavljeno bi lahko trdili, da je dobiček podjetij takrat, ko oblikujejo previsoke dolgoročne rezervacije, podcenjen, takrat, ko jih odpravljajo, pa precenjen.
6. **Premajhni odpisi obratnih sredstev in finančnih naložb.** Če podjetje agresivno odpisuje terjatve do kupcev in finančne naložbe, za katere obstaja verjetnost neplačila oziroma nevračila, je mogoče trditi, da je tako izkazan nižji dobiček kakovostnejši. Zelo verjetno je, da bo del odpisanih terjatev v naslednjih obdobjih izterjan, in dobiček bo tako višji. S premalo konzervativno politiko odpisov slabih terjatev, torej z manjšimi odpisi obratnih sredstev in finančnih naložb, kot bi jih zahtevalo dejansko stanje, podjetja lahko neupravičeno prikažejo večji dobiček in ga tako napihnejo. Pozorni moramo biti na postavke, ki se nanašajo na odpise obratnih sredstev in odpise finančnih naložb v izkazu poslovnega izida in na njihovo višino glede na celotna gibljiva sredstva oziroma finančne naložbe. V pojasnilih k računovodskim izkazom preverimo, kakšna je politika odpisa slabih terjatev, za kakšne odpise je šlo in ali so ti ustrezni.
7. **Sprememba metode vrednotenja zalog in popravki vrednosti zalog.** Če je podjetje spremenilo metodo vrednotenja zalog in v izkazu poslovnega izida prikazalo prihodke iz povečanja vrednosti zalog, je tako dosežen dobiček manj kakovosten, saj gre za enkratno računovodsko operacijo.

8. **Nakupi oziroma prevzemi podjetij, ki v pojasnilih k računovodskim izkazom niso dovolj pojasnjeni.** Prevzemi otežujejo primerjavo poslovanja podjetij s prejšnjimi obdobji. Če v pojasnilih k računovodskim izkazom ni dovolj razkritij o opravljenih nakupih drugih podjetij, so primerjave rasti prihodkov in dobička s poprejšnjimi obdobji in analiza virov rasti močno otežene. S tem postane vprašljiva tudi kakovost in trajnost izkazanih dobičkov.
9. **Znižanje količnika obračanja zalog.** Nenadno zvišanje zalog in s tem znižanje koeficienta obračanja zalog lahko kažeta na težave podjetja pri proizvodnji ali trženju, ki se še niso pokazale v sedanji ravni dobička. Takrat je pričakovati znižanje dobička v naslednjih obdobjih.
10. **Bistveno povišana raven zadolženosti.** Če podjetje poveča zadolženost na raven, ki ni več primerljiva z ravni v preteklosti, je tveganje, povezano z bodočimi dobički, bistveno večje od tveganja, povezanega s sedanjimi in prejšnjimi dobički.
11. **Velik delež neopredmetenih dolgoročnih sredstev v bilanci stanja.** Obdobje zadnjih dveh desetletij je v ZDA in Evropi, pa tudi pri nas zaznamovalo močno povečanje prevzemnih aktivnosti podjetij. Če je nakupna cena prevzetega podjetja višja od poštene vrednosti sredstev, se razlika knjiži kot dobro ime (neopredmeteno dolgoročno sredstvo) v bilanci stanja prevzemnika. Velik del prevzemov se je opravil po cenah, ki so daleč prekoračile poštene vrednosti. Velike izkazane vrednosti neopredmetenih sredstev vprašljive kakovosti so potencialna tempirana bomba za dobiček v prihodnosti. Podjetja se pogosto odločijo za velike enkratne odpise, da bi tako očistila bilance in se osvobodila bremen preteklosti. S tem znižajo oziroma odpravijo stroške amortizacije oziroma prevrednotenja zaradi oslabitve pri neopredmetenih sredstvih v prihodnjih obdobjih. Takšno ravnanje pa lahko povzroči precenjevanje oziroma manjšo kakovost dobička v naslednjih obdobjih, saj v prihodnji dobiček niso vključeni tudi stroški nakupov koncesij in prevzemov tekmecev.

Pozornost bančnih analitikov se že nekaj let preusmerja od dobička podjetij k denarnemu toku, to pa zato, ker vodstva podjetij pogosto vplivajo na izkazovanje višine dobička, predvsem z namenom doseganja enakomerne rasti dobička in s tem povezane rasti vrednosti podjetja. Največ možnosti za uravnavanje dobička ponuja obračunavanje stroškov, ki ne pomenijo odliva gotovine iz podjetja. Omenili smo stroške amortizacije, oblikovanja dolgoročnih rezervacij, odpis terjatev iz poslovanja in finančnih naložb (oziroma njihovo prevrednotovanje) ali pa izbiro načina vrednotenja zalog. Ker so denarni tokovi izraz dejanskih denarnih prejemkov in izdatkov gotovine podjetja, je z njimi precej težje manipulirati. Denarni tok, ki sledi

izkazanemu dobičku je v končni fazi tisti, ki zagotavlja odplačilo kreditov, nadomestitev opreme, širitev podjetja in izplačilo lastnikom, zato se pogosto uporablja tudi kot merilo za ocenjevanje kakovosti dobička. Lahko rečemo, da višja kot je stopnja povezave med denarnim tokom in dobičkom, kakovostnejši je izkazani dobiček (Ivanko, 2003, str. 155).

4.1.2. Analiza bilance stanja

Bilanca stanja prikazuje finančni položaj podjetja v določenem trenutku, na določen dan. V tem se tudi razlikuje od izkaza poslovnega izida, ki kaže uspešnost podjetja in je sestavljen za določeno obdobje (Mellman & Kerstein & Lilien, 1995, str. 2). Finančni položaj podjetja se kaže v višini in strukturi sredstev in obveznosti do virov sredstev, torej prikazuje premoženje, s katerim podjetje v danem trenutku razpolaga, in vire financiranja, s katerimi podjetje svoje premoženje financira. Če opazujemo bilanco s finančnega zornega kota, lahko rečemo tudi, da bilanca prikazuje naložbe in vire financiranja teh naložb.

Obstaja veliko metod in pristopov k analizi bilance stanja in vsebine posameznih postavk. Na podlagi njihove absolutne in relativne velikosti ocenimo pomembnost posamezne postavke, ter s primerjavo s preteklimi leti, planom, ali sorodnimi podjetji v panogi njihovo gibanje in stanje ocenimo kot ugodno ali neugodno in na ta način skušamo identificirati šibka in močna področja proučevanega podjetja (Gowthorpe, 2003, str. 88).

V bankah precej pozornosti posvečamo vprašanju, iz katerih virov so sredstva podjetja financirana - iz kapitala ali z zadolževanjem. Čim bolj prevladuje financiranje s kapitalom, tem bolj kreditno sposobno je podjetje. Banke torej preferirajo podjetja z večinskim financiranjem sredstev s kapitalom, nizko zadolženostjo in konzervativno politiko financiranja, pri kateri podjetje poleg dolgoročnih sredstev z dolgoročnimi viri financira tudi trajna kratkoročna sredstva in del začasnih kratkoročnih sredstev, saj je pri takšnem načinu financiranja sredstev možnost nastopa plačilne nesposobnosti podjetja najmanjša. To pa je v neposrednem konfliktu z zagotavljanjem čim večje dobičkonosnosti kapitala, ki jo je ob prevladujočem financiranju s kapitalom težje zagotoviti. Kapital namreč za podjetje predstavlja dražji vir financiranja, saj lastniki zahtevajo večji donos na enoto kapitala, kot ga prinaša bančna obrestna mera.

Prenovljena bilanca stanja po SRS 2006 je med postavkami kapitala dotedanji splošni popravek kapitala opustila, posebni prevrednotovalni popravek kapitala pa je nadomestila postavka presežka iz prevrednotenja, ki ji bo pri analizi potrebno

posvetiti precej pozornosti. Kot smo spoznali v prejšnjem poglavju, izvedeno prevrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev zaradi okrepitve praviloma ne vpliva na poslovni izid, kot prihodek pa se lahko pojavi samo pri njegovi odsvojitvi. Po SRS 2001 poslovnega izida ni bremenila niti amortizacija povečane vrednosti, saj se je pokrivala v breme posebnega prevrednotovalnega popravka kapitala. Z uveljavitvijo določil SRS 2006 se je ureditev tega vprašanja spremenila v delu, ki ureja amortizacijo povečane vrednosti sredstva, tako da ta po novem bremeni poslovni izid, kar pomeni, da prevrednotenje zaradi okrepitve sredstev ni več čisto brez posledic za izkazano uspešnost poslovanja podjetja.

Precej predvsem manjših, pa tudi srednje velikih slovenskih podjetij (tako z vidika veljavne zakonodaje, kot tudi z vidika obsega poslovanja podjetja) izkazuje nezadosten obseg kapitala. Z oziroma na to, lahko prevrednotenje opredmetenih sredstev, kljub spremenjenim določilom SRS, še vedno predstavlja zelo eleganten način razrešitve problema prenizkega ali celo negativnega kapitala. SRS sicer predpisujejo merjenje poštenih vrednosti na podlagi tržne vrednosti, ki jo ugotavlja pooblaščen ocenjevalec vrednosti v skladu z mednarodnimi standardi ocenjevanja vrednosti, s čimer je nedvomno storjen korak v pravo smer. Kljub predpisani uporabi standardov ocenjevanja vrednosti pa v bankah opažamo, da je pojem realne tržne vrednosti še vedno zelo raztegljiv, saj se cenitve istovrstnih ali celo istih nepremičnin, ki jih opravijo različni pooblaščen ocenjevalci vrednosti, pogosto bistveno razlikujejo, kar kaže na to, da je manipuliranje s cenitvami še vedno mogoče. Da je možnih cenitev toliko, kolikor je ocenjevalcev vrednosti, ugotavljajo tudi drugi avtorji (npr. Duhovnik, 2003, str. 11).

V kolikor prevrednotenje ni izvedeno na pravi osnovi - to je realni (pošteni) tržni vrednosti, lahko podjetje namesto s pravo dokapitalizacijo s svežim kapitalom, ki bi bila pravilna rešitev nastalega problema podkapitaliziranosti, s prevrednotenjem sredstev zgolj papirnato poveča postavki sredstev in kapitala podjetja ter tako izboljša bilančne podatke z umetnim napihovanjem bilančne vsote, s tem pa skrije dejansko slabo finančno zdravje podjetja. Na ta način zavaja predvsem tiste poslovne partnerje, ki so takšnih računovodskih prijemov nevešči, lahko pa tudi tiste analitike, ki se analize lotijo preveč površno, ali pa nimajo dostopa do primerno razčlenjenih podatkov.

Seveda presoja o tem, ali je bilo neko povečanje vrednosti sredstev s prevrednotenjem res utemeljeno, ali pa je bilo izvedeno le z namenom navideznega trenutnega izboljšanja računovodskih izkazov, še zdaleč ni lahka, še posebej ne v začetnih obdobjih uporabe tovrstnih določil SRS, ko tako računovodjem, kot tudi revizorjem in analitikom, primanjkuje praktičnih izkušenj.

Poleg višine kapitala je za analizo izredno pomemben tudi podatek o višini osnovnih sredstev in njihovi izrabi, ter načinu njihovega financiranja. Zaželeno je, da so osnovna oziroma dolgoročna sredstva v celoti financirana z dolgoročnimi viri, presežek dolgoročnih virov pa uporabljen za financiranje trajnih kratkoročnih sredstev, s čimer je struktura ročnosti sredstev in zapadlosti obveznosti do virov sredstev usklajena. Pogosto pa v praksi zasledimo primere, ko podjetje celo dolgoročna sredstva delno financira s kratkoročnimi viri, pa kljub temu normalno posluje in je plačilno sposobno. Ob podrobnejši analizi navadno ugotovimo, da podjetje med kratkoročnimi obveznostmi izkazuje bodisi obveznosti do lastnikov, bodisi kratkoročne bančne kredite, ki so dejansko dolgoročne narave, saj jih podjetje letno obnavlja. K takšni neuskklajenosti strukture ročnosti bilance stanja veliko prispevajo tudi banke same, saj zaradi medsebojnih konkurenčnih pritiskov raje kot dolgoročne kredite ponujajo kratkoročne, z bistveno nižjo obrestno mero, in na ta način izkrivljajo dejansko sestavo virov sredstev preučevanega podjetja.

Pri podjetjih, ki poslujejo z minimalnimi osnovnimi sredstvi, njihovo premoženje predstavljajo večinoma terjatve in zaloge ter morebitne finančne naložbe. Analitik mora pri vseh primerih, v takšnem pa še toliko bolj, veliko mero pozornosti posvetiti vsebinski analizi teh postavk, ter z dodatnimi informacijami (izpis odprtih terjatev po kupcih z valutami zapadlosti, podatki o kurantnosti zalog) skušati oblikovati oceno o kvaliteti terjatev in zalog podjetja. Finančne naložbe, ki predstavljajo dane kredite tretjim osebam ali špekulativne nakupe vrednostnih papirjev gotovo prispevajo k povečanju tveganosti bančnih naložb v tako podjetje, še posebej če so financirane z zadolževanjem.

Posebej moramo biti pozorni tudi na nenormalno povečevanje zalog in terjatev ob nespremenjeni višini ali celo upadanju prihodkov podjetja, saj to navadno kaže na podaljševanje plačilnih rokov kupcev, poslabšanje kvalitete terjatev, težave z izterjavo in kopičenje zalog, ki jih podjetje ni zmožno spraviti v promet, vse naštetu pa vodi v težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti (Gowthorpe, 2003, str 161). Pri presoji višine zalog ne smemo pozabiti na sezonski vpliv - visoke zaloge na začetku sezone namreč pomenijo pripravo na večjo prodajo, medtem ko visoke zaloge na koncu sezone kažejo na neuspeh.

Pomemben je tudi podatek o kratkoročnih obveznostih podjetja, njihovem gibanju ter vsebini posamezne postavke. Ni namreč vseeno, kdo so upniki podjetja. Če so med njimi tudi lastniki, lahko banka (pa tudi ostali upniki) v primeru poslabšanja finančnega položaja zahteva, da lastniki svoje kredite pretvorijo v lastniške deleže in s tem povečajo kapital podjetja ter na ta način izboljšajo strukturo virov sredstev in povečajo varnost ostalih upnikov podjetja.

4.1.3. Analiza izkaza denarnih tokov

Pri sprejemanju poslovnih odločitev je poleg dobičkonosnosti in drugih koristi pomembno upoštevati tveganje plačila, kar velja še posebno za podjetja, ki razpolagajo z manjšimi obratnimi sredstvi saj je vsak večji zastoj v njihovem obračanju lahko usoden. Posel je uspešen šele takrat, ko dobimo iz poslovanja denar, in sicer več kot smo ga vanj vložili. Ne moremo se zadovoljiti le z dobički na papirju. Takšnih informacij o tveganjih plačil in drugih nevarnosti ne moremo v celoti razbrati iz temeljnih računovodskih izkazov, kot sta bilanca stanja in izkaz poslovnega izida, ki sicer odražata velikost premoženja in poslovno uspešnost podjetja, nista pa najboljša podatkovna podlaga za ugotavljanje plačilne sposobnosti oziroma sposobnosti ustvarjanja denarnih sredstev, s katerimi podjetje poravnava svoje tekoče obveznosti.

Ena temeljnih računovodskih predpostavk, na kateri temelji sestavljanje bilance stanja in izkaza poslovnega izida, je načelo strogega upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, ki pravi, da izkažemo stroške in prihodke ob njihovem nastanku (in ne takrat, ko prejmemo denar ali izvršimo plačilo) in jih evidentiramo v obračunskem obdobju, na katerega se nanašajo. To načelo s finančnega vidika onemogoča spremljanje tekočega finančnega položaja podjetja na podlagi standardnih računovodskih izkazov (bilance stanja in izkaza poslovnega izida), saj se poslovni dogodki evidentirajo ob nastanku, denarna sredstva pa se spremenijo šele ob resnični izvršitvi plačila. Ta razkorak je odvisen od mnogih dejavnikov in je lahko dolg tudi nekaj mesecev, vse to pa vpliva na plačilno sposobnost podjetja.

Zaradi navedenih pomanjkljivosti, banke poleg finančnega stanja (stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev) in gospodarske uspešnosti poslovanja, spremljajo tudi denarni vidik poslovanja, ki je osredotočen na spremljanje gibanja denarnih (likvidnih) sredstev in pri katerem nas zanima vpliv poslovnih dogodkov na denarne tokove, ki pomenijo spreminjanje stanja na denarnih računih podjetja.

Posebna prednost izkaza denarnih tokov je v manjši odvisnosti popravljenih denarnih tokov poslovne dejavnosti od različnih računovodskih pristopov, metod in vrednotenj, ki vplivajo na računovodske kategorije in še posebno na dobiček. S spreminjanjem stopnje ali metode amortizacije, vrednotenja zalog, oblikovanja rezerv ter ostalimi metodami bilanciranja lahko vplivamo na velikost dobička in kapitala, kar zmanjšuje pravo sliko uspešnosti in omogoča vplivanje na kazalnike v skladu s poslovno politiko podjetja. Na denarna sredstva pa takšni pristopi ne vplivajo. Čeprav izkaz denarnih tokov ne ponuja informacij o pravih denarnih tokovih, pa lahko iz njega sklepamo o značilnostih poslovanja podjetja z vidika

vpliva na denarna sredstva, s predelavo izkaza in z dodatnimi informacijami pa se lahko približamo dejanskim denarnim tokovom (Fekonja, 2002, str. 4).

Iz prve (neposredne) različice izkaza denarnih tokov lahko ugotovljamo koliko denarja, kot najbolj likvidne oblike sredstev, podjetje dejansko ustvarja s svojo prodajo in za katere namene ta denar porablja. Takšne informacije so pomembne predvsem za ocenjevanje plačilne sposobnosti in s tem povezanega tveganja poslovanja s posameznim podjetjem. Posredna metoda nam ponuja le informacije o čistih denarnih tokovih, kot pobotanih spremembah bilančnih postavk, zato je za analizo manj primerna. Glede na to, da je izkaz denarnih tokov izveden računovodski izkaz, se njegova analiza razlikuje od klasične analize računovodskih izkazov. Pri izkazu denarnih tokov se moramo zavedati, da je že sam izkaz zasnovan kot nekakšna predstavitev (analiza) podatkov iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Izkaz denarnih tokov je dinamičen izkaz, saj prikazuje spremembe statičnih postavk iz bilance stanja v posameznem obdobju, v osnovi pa izhaja iz prihodkov in odhodkov iz izkaza poslovnega izida (Fekonja, 2002, str. 6).

Tako, kot so v bilanci stanja sredstva in obveznosti do virov sredstev razčlenjena na dolgoročna in kratkoročna, oziroma so v izkazu poslovnega izida prihodki in odhodki prikazani posebej kot rezultat poslovanja, financiranja in drugih (izrednih) dogodkov, so tudi v izkazu denarnih tokov pritoki in odtoki ločeni na tiste, ki izhajajo iz poslovne dejavnosti, investicijske (naložbene) dejavnosti in dejavnosti financiranja. Prav ta delitev dejavnosti podjetja nam omogoča, da lahko ugotovimo, koliko denarnih sredstev je podjetje ustvarilo s poslovno dejavnostjo in koliko denarnih sredstev je bilo porabljeno pri investiranju. Naloga dejavnosti financiranja, kot tretjega sklopa denarnih tokov v izkazu, je vzdrževati plačilno sposobnost podjetja, to je usklajevati razlike med pritoki in odtoki ostalih dejavnosti.

Poslovna dejavnost mora ustvarjati pritoke, iz katerih se pokrivajo odtoki investicijske dejavnosti. V kolikor je razlika med pritoki pri poslovni dejavnosti in odtoki pri investicijski dejavnosti pozitivna, se bodo pri financiranju pojavljali odtoki (razen v primeru, da bi podjetje presežek ohranilo v denarni obliki in bi prišlo do povečanja denarnih sredstev v obdobju). V praksi bi to pomenilo, da je podjetje s svojo poslovno dejavnostjo ustvarilo presežek finančnih sredstev, tudi po pokritju vseh investicijskih potreb (med katere uvrščamo tudi nalaganje sredstev v finančne naložbe), čisti pritoki poslovne in investicijske dejavnosti pa so se porabili za odplačilo kreditov ali za izplačilo dividend, kar predstavlja odtoke dejavnosti financiranja. Seveda lahko podjetje s poslovno dejavnostjo v posameznem obdobju ustvari tudi odtoke, ti pa se morajo nato pokrivati iz pritokov investicijske dejavnosti (dezinvestiranje - kar sicer v primeru prodaj osnovnih sredstev ni preveč dobro

znamenje) oziroma iz pritokov dejavnosti financiranja (novo financiranje). Primanjkljaj se seveda lahko pokriva tudi iz denarnih sredstev, ki se v tem primeru zmanjšajo (Duhovnik, 2003, str. 155).

Medtem ko so pritoki poslovne dejavnosti odvisni predvsem od poslovnega rezultata ter plačevanja terjatev in obveznosti, so finančni tokovi investicijske dejavnosti (predvsem tisti povezani z osnovnimi sredstvi) bolj predvidljivi, saj ponavadi ne gre za nenadne in kratkoročne odločitve, temveč za pomembnejše investicijske projekte. Finančni tokovi dejavnosti financiranja so sicer lahko prav tako predvidljivi (zapadlost kreditov in njihovo novo najemanje), na splošno pa se ti tokovi pojavijo kot posledica dogodkov in poslovnih odločitev v drugih dejavnostih podjetja.

Iz izkaza denarnih tokov po posameznih dejavnostih lahko ugotovimo naslednje značilnosti poslovanja podjetja v določenem obdobju (Fekonja, 2002, str. 10):

1. sposobnost podjetja da ustvarja finančna (denarna) sredstva s svojo poslovno dejavnostjo (visoki čisti pritoki poslovne dejavnosti)
2. velikost investicij in njihovo financiranje (ne smemo pozabiti, da med investicijske dejavnosti uvrščamo tudi nalaganje sredstev v finančne naložbe in njihovo unovčevanje, kar ne predstavlja vedno investiranja temveč bolj gospodarjenje z denarjem)
3. iz katerih virov se financirajo investicije (notranji, zunanji)
4. sposobnost podjetja, da odplačuje najete kredite
5. finančno stabilnost
6. razvojno fazo v kateri je podjetje (življenjski cikli)

Pri analiziranju izkaza denarnih tokov po posredni metodi je potrebno upoštevati, da denarni tokovi predstavljajo le razlike med začetnimi in končnimi stanji posameznih računovodskih kategorij. Povečanja in zmanjšanja posameznih vrst denarnih sredstev se v obdobju pobotajo in kot denarni tok se prikaže le sprememba. V obdobju, ki ga proučujemo, lahko pride do velikih nihanj, vendar je za izračun denarnih tokov pomembno le začetno in končno stanje. Ne gre nam torej za ugotavljanje prometa, temveč le za strukturo finančnih sredstev in obveznosti, ki se spreminja. Tudi čisti denarni tok iz poslovanja moramo obravnavati le kot presežek prejemkov nad izdatki pri poslovni dejavnosti (podobno kot dobiček), iz njega pa ni razviden obseg poslovanja, tako kot na primer iz prihodkov in odhodkov. Bistvo analize izkaza denarnih tokov je ugotavljanje, kako so osnovne tri dejavnosti (poslovna, investicijska in finančna) vplivale na denarna sredstva v posameznem obdobju (Fekonja, 2002, str. 12).

Če uporabljamo podatke o višini pritokov iz poslovne dejavnosti za napovedovanje denarnih tokov v prihodnjih obdobjih, moramo pri analizi nepopravljenih pritokov posebno pozornost posvetiti drugim prihodkom in odhodkom, ki vplivajo na poslovni izid in s tem tudi na denarne tokove poslovne dejavnosti. Prav te izredne postavke so lahko posledica nepredvidenih dogodkov in niso rezultat rednega delovanja podjetja. Čeprav ne moremo reči, da nikoli ne predstavljajo denarnih tokov (denarne subvencije, denarne kazni, odškodnine, izterjane odpisane terjatve iz preteklih let), pa pogosto pomenijo le obračunsko povečevanje ali zmanjševanje poslovnega izida (odprave rezervacij, odpisi obveznosti iz preteklih let, rezervacije za bodočo izgubo ali kritje izgube iz preteklih let) ali drugih nedenarnih postavk (popisni presežki osnovnih sredstev). Pri ugotavljanju in napovedovanju dolgoročnih trendov denarnih tokov pri poslovni dejavnosti izrednih postavk ne smemo vključevati v analizo, prav tako pa jih moramo izločiti pri primerjavi planiranih finančnih tokov z doseženimi.

V izkazu denarnih tokov prihodke in odhodke približujemo dejanskim prejemkom in izdatkom tako, da jih popravljamo za spremembe terjatev, zalog in obveznosti. Pobotane spremembe teh kategorij zato predstavljajo denarne tokove poslovne dejavnosti, ki lahko izhajajo:

1. iz povečanja ali zmanjšanja obsega poslovanja (to je razvidno iz primerjave prihodkov od prodaje proizvodov in storitev med obdobji)
2. lahko so rezultat zastavljene finančne politike gospodarjenja s terjatvami, obveznostmi in zalogami,
3. lahko so posledica zunanjih dejavnikov (poslabšanje plačilne sposobnosti v gospodarstvu, recesija v panogi v kateri podjetje deluje, spremembe zakonodaje...)

Preden naredimo kakršenkoli zaključek, pa je potrebno denarne tokove primerjati s preteklim obdobjem, saj so vzroki za spremembe lahko tudi v preteklih obdobjih. Povečanje stanja terjatev do kupcev v obdobju (odtoki pri poslovni dejavnosti) je lahko posledica nizkega stanja terjatev v preteklem obdobju, kar pomeni, da je v povprečju obeh obdobjih stanje terjatev na enaki ravni. Povsem enako velja za zaloge ali obveznosti iz poslovanja.

Z investicijskimi (naložbenimi) dejavnostmi razumemo pri izkazu denarnih tokov tiste aktivnosti, ki povzročajo preoblikovanje denarnih (ali drugih) sredstev v osnovna sredstva ali finančne naložbe z namenom ustvarjanja bodočih dobičkov in denarnih tokov. Brez investiranja ni rasti podjetja, to pa pomeni zaostajanje za konkurenco in dolgoročno gledano propad. Obseg investicijskih dejavnosti je zato odraz tržnih možnosti in načrtov podjetja za prihodnost (Fekonja, 2002, str. 12).

Podatek o velikosti novih investicij v osnovna sredstva iz bilance stanja ni razviden, saj so osnovna sredstva izkazana z neodpisanimi vrednostmi, ki jih zmanjšuje v obdobju obračunana amortizacija. Odtoki iz naslova povečanja osnovnih sredstev v izkazu denarnih tokov pa kot zmanjšanje ne upoštevajo tako obračunane amortizacije, zato lahko iz njih ocenimo dejansko velikost investicij v obračunskem obdobju, ki predstavlja povečanje nabavnih vrednosti osnovnih sredstev. Šele primerjava novih investicij z amortizacijo nam odgovori na vprašanje o višini nadomestitvenih in razširitvenih investicij oziroma zagotavljanju enostavne in razširjene reprodukcije. Podjetje, ki dolgoročno investira manj kot obračunava amortizacije, ne vidi novih poslovnih možnosti in krči obseg svojega poslovanja, zato je potrebno pri analizi podjetja posebno pozornost posvetiti prav stopnji investiranja in zmožnostim financiranja investicijskih potreb (Fekonja, 2002, str. 14).

V izkazu denarnih tokov so med investicijske dejavnosti vključeni tudi vsi dani krediti in depoziti, nakupi dolžniških vrednostnih papirjev (dolgoročnih in kratkoročnih) ter vse kapitalske naložbe v druga podjetja. Takšne odtoke in pritoke investicijske dejavnosti, ki so posledica gospodarjenja s presežki in primanjkljaji denarnih sredstev, je zato potrebno ločevati od pravih investicij. Iz kategorije denarnih ustreznikov lahko sklepamo o likvidnih rezervah podjetja, kar je za oceno plačilne sposobnosti pomembna informacija.

Med dejavnosti financiranja uvrščamo vse zunanje financiranje podjetja. V grobem lahko te dejavnosti razdelimo na pridobivanje in vračanje kreditov, izdajo dolžniških vrednostnih papirjev, povečanje in zmanjšanje kapitala (lastniško financiranje) ter ostala razmerja z delničarji.

Uporaba različnih računovodskih standardov odločilno vpliva na merjenje in pripoznavanje postavk bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Glede na to, da se v obstoječi praksi (tudi v primeru uporabe tako imenovane neposredne metode) izkaz denarnih tokov pojavlja kot izvedeni izkaz, ki črpa izhodiščne informacije iz že pripravljenih izkazov (bilance stanja in izkaza poslovnega izida), se vpliv različnih računovodskih usmeritev in ocen prenaša tudi na tako pripravljen izkaz denarnih tokov, kar predstavlja glavno slabost izvedenega izkaza denarnega toka in zmanjšuje ustreznost v njem vsebovanih informacij za pravočasno odkrivanje težav v plačilni sposobnosti podjetja. (Duhovnik, 2003, str. 197).

Kakovost izkaza denarnih tokov bi se lahko pomembno izboljšala z njegovo neposredno pripravo s spremljanjem (in ne ugotavljanjem) denarnega toka tekočega plačilnega prometa. Neposreden izkaz denarnih tokov tako ne bi bil več most med izkazom poslovnega izida in bilanco stanja, ampak samostojen računovodski izkaz, ki je vodilo pri ocenjevanju (Duhovnik, 2003, str. 221):

1. sposobnosti podjetja za financiranje naložb
2. lastnih virov financiranja za predvideno rast
3. odvisnosti od zunanjih virov financiranja
4. prihodnje politike dividend
5. sposobnosti za odplačevanje dolgov
6. finančne prožnosti glede na predvidene potrebe in priložnosti
7. finančnih navad vodstva
8. kakovosti dobička

4.2 Analiza na podlagi izračuna kazalnikov

Namen oblikovanja kazalnikov je standardizacija oziroma poenotenje načina analiziranja in predstavitev razmerij med postavkami, ki so vsebinsko smiselna pri ugotavljanju uspešnosti in vzrokov za uspešnost ali neuspešnost poslovanja podjetij (White & Sondhi & Fried, 1994, str. 202). Analiza s pomočjo računovodskih kazalnikov sicer ne ponuja takojšnjih odgovorov na čisto vsa vprašanja, ki si jih v procesu proučevanja poslovanja podjetja zastavljamo, predstavlja pa osnovo, na podlagi katere se lahko lotimo bolj poglobljene analize.

Postavi se vprašanje izbora kazalnikov. Na podlagi postavk v računovodskih izkazih se jih lahko izračuna veliko, v praksi širši izbor vsebuje štirideset do šestdeset kazalnikov, vendar vsi niso enako pomembni za vse interesne skupine, ki obkrožajo podjetje (Mramor, 1997, str. 396).

MSRP računovodskih kazalnikov posebej ne obravnavajo, v SRS pa je opredeljenih dvainšestdeset računovodskih kazalnikov. Glede izbora kazalnikov in opredelitve njihove informacijske vrednosti ni splošnega recepta, zato jih je smiselno proučevati v času in v primerjavi s sorodnim podjetjem ali s povprečjem panoge. S kazalniki lahko opravimo dve vrsti analiz (Kavčič, 2001, str. 24):

1. **Analiza trenda.** Z njo ugotavljamo gibanje kazalnika za daljše obdobje.
2. **Primerjalna panožna analiza.** Primerjamo vrednost kazalnika posameznega podjetja z vrednostmi istovrstnih kazalnikov drugih podjetij.

4.2.1 Kazalniki kot jih opredeljuje SRS 29

Računovodski kazalniki so oblikovani tako, da predstavljajo razmerja med izbranimi postavkami računovodskih izkazov. Kazalniki v SRS so razdeljeni glede na vsebino pojavov in upoštevajo potrebe finančnega in gospodarskega načina presojanja. Razvrščeni so v osem skupin (Kavčič, 2001, str. 25 - 32):

1. **Temeljni kazalniki stanja financiranja (vlaganja).** S temi kazalniki ugotavljamo razmerja na pasivni strani bilance stanja (navpično analizo obveznosti do virov sredstev) in ugotavljamo način financiranja premoženja podjetja. Način financiranja vpliva na finančno tveganje in na dobičkonosnost podjetja. Dobičkonosnost podjetja se poveča, če podjetje uporablja cenejše vire financiranja. Ponavadi se kot cenejši vir financiranja omenja dolg, saj lastniki zahtevajo večjo dobičkonosnost vložkov v podjetja kot vložkov v banke. Financiranje s kapitalom je razmeroma dražji vir načina financiranja po drugi stani pa zagotavlja večjo varnost naložb upnikov in stabilnost donosov lastnikov.
2. **Temeljni kazalniki stanja investiranja (naložbenja).** Kazalniki kažejo razmerja na aktivni strani bilance stanja (navpična analiza sredstev). Omogočajo presojo ugodnosti sestave sredstev podjetja s prikazom deleža posamezne vrste v vseh sredstvih. Kazalniki investiranja so pomembni predvsem za notranje (pri investicijskih odločitvah) in manj za zunanje uporabnike. Vrednost kazalnikov je odvisna predvsem od značilnosti podjetja (kapitalske ali delovne intenzivnosti), zato so ti kazalniki zelo odvisni od panoge podjetja.
3. **Temeljni kazalniki vodoravnega finančnega ustroja.** Kazalnike izračunamo iz postavk na aktivni in pasivni strani bilance stanja. Prikazujejo, kako je financirano premoženje podjetja in ali je sestava financiranja prilagojena sestavi sredstev. Velikosti kazalnikov bistveno vplivajo na (kratkoročno in dolgoročno) plačilno sposobnost podjetij. Ker bilanca stanja prikazuje sredstva in obveznosti do virov sredstev na določen dan, se lahko stanje naslednji dan že bistveno spremeni. Avtorja Brigham in Houston (1998, str. 495) opredeljujeta, da lahko podjetje pri financiranju sredstev izbira med tremi politikami in sicer politiko izenačevanja ročnosti, agresivno politiko in konzervativno politiko. Pri agresivni politiki ima podjetje najmanjše stroške financiranja, hitreje lahko pridobiva vire, vendar tvega nastanek plačilne nesposobnosti zaradi zapadlosti dolgov pred unovčenjem sredstev.
4. **Temeljni kazalniki obračanja.** Prikazujejo, koliko prihodkov ustvari podjetje z nekimi sredstvi oziroma kolikokrat se neka sredstva v podjetju spremenijo v denar. Osnova za izračun so postavke bilance stanja (dveh zaporednih obdobj) in poslovnega izida. Obračanje kaže na kakovost ravnanja s sredstvi podjetja. Čim večja je vrednost posameznega kazalnika, tem hitreje se obračajo sredstva. Obračanje sredstev vpliva na uspešnejše poslovanje in čimhitrejše je, tem manj sredstev potrebuje podjetje za doseg nekega zneska prihodkov. Vendar moramo upoštevati, da je hitrost obračanja različnih vrst sredstev različna in je primerljiva med sorodnimi podjetji.

5. **Temeljni kazalniki gospodarnosti.** Predstavljajo kazalnike poslovne uspešnosti, saj pojasnjujejo dosežene prihodke glede na odhodke. Večja ko je vrednost teh kazalnikov, bolj je podjetje uspešno.
6. **Temeljni kazalniki dobičkonosnosti.** Zanje je značilno, da imajo v števcu izid in v imenovalcu vložek, zato je potrebno imenovalec prilagoditi (izračun povprečij). Ti kazalniki so izmed vseh najbolj uporabni za računovodsko analizo. Z njimi lahko pridobimo vpogled v poslovanje podjetij kot celote in predstavljajo izhodišče za izdelavo načrtov.
7. **Temeljni kazalniki dohodkovnosti.** Kazalniki prikazujejo, kako je med posamezne deležnike podjetij (zaposlenci, lastniki, država) razdeljen dohodek (seštevek dobička, stroškov plač, vračunanih obresti in vračunanih dajatev). Prikazujejo tudi koliko je podjetje uspešno v zvezi s prejemki, ki jih dobivajo zaposlenci (povprečni mesečni čisti osebni dohodek).
8. **Temeljni kazalniki denarne tokovnosti.** Ti kazalniki se navezujejo na izkaz denarnih tokov. Prikazujejo stopnjo pokritosti z razliko med pritoki in odtoki pri posamezni dejavnosti podjetja (poslovanju, investiranju, financiranju).

Kazalnikov je veliko in podjetja oziroma analitiki jih izberejo glede na posebnosti poslovanja in objektivne možnosti merjenja, ki jih določa predvsem stopnja razvitosti informacijskega sistema v podjetju. Način izračuna kazalnikov je zgolj opisno zapisan, zato se bodo v praksi zaradi poenostavljanja kot osnove uporabljale različne gospodarske kategorije, ker nekatere postavke niso neposredne razvidne iz računovodskih izkazov in njihova uporaba v izračunu kazalnikov zahteva prilagoditve. (Kavčič, 2001, str. 33).

Poimenovanja kazalnikov se v praksi slovenskih podjetij precej razlikujejo, ravno tako poimenovanja v strokovni literaturi. Poenotenje na področju poimenovanja temeljnih kazalnikov poslovanja je vsekakor zelo dobrodošlo, pri tem pa poglavitno vlogo igrajo prav računovodski standardi.

Novost, ki so jo vpeljali SRS 2001, je bila opredelitev enajstih računovodskih kazalnikov v SRS 30, ki so bili obvezna sestavina prilog k letnim računovodskim izkazom pri zunanjem poročanju, s čimer se je poenotil nabor kazalnikov za zunanje uporabnike (prikazani so v prilogi 10). Izbrani kazalniki omogočajo predstavitev poslovanja podjetja s pomočjo izraženih razmerij med postavkami računovodskih izkazov. Obveznost prikazovanja v letnih poročilih je veljala od leta 2002 do sprejetja SRS 2006. Ti nabor kazalnikov sicer ohranjajo, njihov prikaz v letnem poročilu pa ni več obvezen, kar z vidika poenotenja predstavlja korak nazaj. Prikaz obveznih računovodskih kazalnikov za potrebe zunanjega poročanja je omogočal hitrejšo in lažjo oceno poslovanja podjetja, saj je z enotno predpisanim načinom izračuna kazalnikov vsaj v določeni meri zagotavljal njihovo primerljivost.

4.2.2 Izbor kazalnikov za potrebe kreditne analize

4.2.2.1 Kazalniki plačilne sposobnosti

SRS 29 naslednje tri kazalnike obravnava v sklopu temeljnih kazalnikov vodoravnega finančnega ustroja.

$$\text{Kratkoročni koeficient} = \frac{\text{kratkoročna sredstva}}{\text{kratkoročne obveznosti}} \quad (1)$$

Ta kazalnik (1) je zelo grob indikator sposobnosti podjetja, da sevisira svoje tekoče obveznosti. V splošnem sicer velja, večji kot je ta kazalnik, večja je verjetnost, da bo podjetje lahko plačalo svoje tekoče obveznosti in se na ta način izognilo izgubi zaradi plačilne nesposobnosti. Kljub temu pa to še ne pomeni, da se z večjo vrednostjo kazalnika avtomatično poveča tudi plačilna sposobnost podjetja, saj so v števcu kazalnika upoštevana vsa kratkoročna sredstva, ne glede na njihovo obliko (torej tudi zaloge in terjatve). Previsoka vrednost tega kazalnika lahko pomeni neučinkovito uporabo kapitala. V literaturi (Brigham & Houston, 1998, str. 597) se omenja vrednost 2 kot najnižja, vendar je v praksi ta vrednost različna glede na panogo podjetja, višino inflacije (višja kot je inflacija, nižji je povprečni kazalnik), pa tudi glede na druge splošne pogoje poslovanja v državi.

$$\text{Pospešeni koeficient} = \frac{\text{vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev}}{\text{kratkoročne obveznosti}} \quad (2)$$

Gre za bolj konzervativen indikator sposobnosti poravnavanja tekočih obveznosti kot je kratkoročni koeficient, vendar je tudi na podlagi tega kazalnika (2) težko ocenjevati plačilno sposobnost podjetja, saj ni nujno, da kratkoročne terjatve, ki jih vključuje števec kazalnika, dospejo v plačilo v enakih rokih, kot kratkoročne obveznosti. Običajno se kot mejna vrednost navaja 1 (Mramor, 1999, str. 327), vendar je ravno tako odvisna od istih faktorjev, kot vrednost kratkoročnega koeficienta (seveda z manjšim vplivom).

$$\text{Hitri koeficient} = \frac{\text{denar} + \text{kratkoročne vloge} + \text{prodajljivi tržni papirji}}{\text{kratkoročne obveznosti}} \quad (3)$$

Hitri koeficient (3) je od vseh treh obravnavanih kazalnikov najbolj konzervativen, saj v števcu ne upošteva zalog in kratkoročnih terjatev, ampak le likvidna sredstva (denar, kratkoročne vloge in prodajljive tržne papirje). Na njegovo povprečno vrednost v glavnem vplivajo isti faktorji kot na prejšnja dva in to še z večjo jakostjo. Nekih standardnih mejnih vrednosti ni, zato ga je potrebno primerjati z vrednostjo v preteklosti in s povprečjem v panogi. Storitvene panoge, ki hitro generirajo denar (npr. prodaja pripravljene hrane) namreč lahko normalno poslujejo z zelo nizkim

koeficientom (Gowthorpe, 2003, str. 353). Slabost kazalnika je ta, da primerja stanje hitro unovčljivih sredstev v nekem trenutku s kratkoročnimi obveznostmi, ki dospejo v plačilo v obdobju enega leta.

Pomanjkljivost, ki je skupna vsem trem kazalnikom, je predvsem ta, da temeljijo na preteklih podatkih, in sicer na stanju posameznih kategorij v določenem trenutku, (ne pa na denarnem toku), zato je njihova uporabnost pri proučevanju plačilne sposobnosti podjetja, ki je dinamična kategorija, zelo omejena, če ne vprašljiva.

4.2.2.2 Kazalniki obvladovanja aktive

SRS 29. koeficienta obračanja terjatev in zalog obravnava med temeljnimi kazalniki obračanja. Iz njiju sta izvedena kazalnika dnevi vezave zalog in dnevi vezave terjatev.

$$\text{Koeficient obračanja terjatev do kupcev} = \frac{\text{prejemki od kupcev v letu dni}}{\text{povprečno stanje terjatev do kupcev}} \quad (4)$$

Višji kot je ta kazalnik (4), manj časa (v povprečju) preteče med prodajo in plačilom. Problem tega kazalnika in tudi vseh ostalih kazalnikov obračanja je, da imamo podatek samo o stanju, navadno na začetku in na koncu leta, kar je dosti nenatančno. Kazalnik je smiselno primerjati s preteklostjo in panogo (pogojno z gospodarstvom kot celoto).

$$\text{Dnevi vezave terjatev do kupcev} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja terjatev do kupcev}} \quad (5)$$

Kazalnik (5) nam izraža povprečno število dni po katerih so terjatve do kupcev poplačane. Običajno velja, da kolikor je ta povprečni rok plačila daljši od dogovorjenega, tem večja je verjetnost, da določene terjatve ne bodo poplačane.

$$\text{Koeficient obračanja zalog} = \frac{\text{prodani proizvodi v letu dni}}{\text{povprečna zaloga proizvodov}} \quad (6)$$

Prodani proizvodi in povprečna zaloga so vrednoteni po proizvodjalnih stroških. Višji koeficient obračanja zalog (6) običajno pomeni boljšo plačilno sposobnost in prodajo (v primerjavi s preteklostjo in panogo). Vendar v nekaterih (bolj redkih) primerih previsok koeficient obračanja zalog lahko pomeni tudi izgube zaradi premajhnih zalog, prenizek kazalnik pa namerno povečanje zalog zaradi pričakovanih pomanjkanj določenega blaga.

$$\text{Dnevi vezave zalog} = \frac{365}{\text{koeficient obračanja zalog}} \quad (7)$$

Kazalnik (7) izraža povprečno število dni v katerih se zaloge obrnejo.

4.2.2.3 Kazalniki obvladovanja pasive

SRS 29 naslednja dva kazalnika obravnava med temeljnimi kazalniki stanja financiranja.

$$\text{Stopnja dolžniškosti financiranja} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} \quad (8)$$

Gre za splošni kazalnik (8) varnosti naložb upnikov v podjetje in finančne moči podjetja - stabilnost donosov za lastnike. Čim manjši je ta kazalnik, tem večja je finančna moč podjetja (in varnost upnikov, da bodo dobili obresti in vrnjene kredite), vendar premajhna vrednost tega kazalnika lahko pomeni neracionalno financiranje podjetja z dražjim lastniškim kapitalom. V preteklosti je predstavljala vrednost 0,50 mejno vrednost tega kazalnika, vendar je razvoj financ razveljavil to pravilo. Ustrezna je primerjava s preteklostjo in panogo (Mramor, 1999, 327).

$$\text{Koeficient dolgovno - kapitalskega razmerja} = \frac{\text{dolgovi}}{\text{kapital}} \quad (9)$$

Bolj ozko usmerjen kazalnik finančne moči podjetja (varnosti naložb upnikov v podjetje - čim višji je, tem večje je tveganje upnikov). Nizka vrednost tega kazalnika (9) običajno odraža finančno varnost podjetja in večjo sposobnost najemanja novih kreditov, vendar hkrati običajno tudi pomeni nižjo dobičkonosnost lastniškega kapitala od možne.

Naslednji kazalniki v SRS 29 niso posebej obravnavani.

$$\text{Pokritje dospelih dolgoročnih kreditov} = \frac{\text{čisti dobiček} + \text{amortizacija}}{\text{odplačila dolgoročnih kreditov}} \quad (10)$$

Vsota čistega dobička in amortizacije predstavlja oceno denarnega toka iz poslovanja in ta denarni tok je primeren za odplačilo dolgoročnih kreditov ter seveda tudi vir za izplačilo dividend lastnikom. Kazalnik (10) nam tako pokaže zmožnost podjetja odplačevati dolgoročne dolgove (varnost kreditodajalcev) in je hkrati tudi indikator možnega obsega najetja dolgoročnih kreditov. Financiranje novih investicij s krediti pa seveda omogoči večja izplačila čistega dobička lastnikom.

$$\text{Multiplikator obresti} = \frac{\text{dobiček iz poslovanja}}{\text{plačane obresti}} \quad (11)$$

Komplementarno prejšnjemu kazalniku nam kazalnik (11) pokaže zmožnost podjetja poravnati dospele obresti. Čim višji je ta kazalnik, tem manjša je verjetnost, da obresti ne bodo plačane in tem večja je tudi sposobnost za najemanje novih kreditov.

$$\text{Koeficient obračanja obvez. do dob.} = \frac{\text{ocena stroškov prodanih proizvodov}}{\text{povprečne letne obveznosti do dob.}} \quad (12)$$

Kazalnik (12) nam da vsebinsko enako informacijo kot kazalnik obračanja terjatev do kupcev s to razliko, da tokrat opazujemo obračanje obveznosti do dobaviteljev, ki ga primerjamo s stroški prodanih proizvodov oziroma opravljenimi nakupi. Zunanji uporabniki računovodskih izkazov ne razpolagajo z zadostnimi informacijami o višini teh stroškov oziroma višini nakupov, zato izračunavajo njihov približek tako, da stroške prodanih proizvodov zmanjšajo za amortizacijo in ostale nedenarne stroške ter spremembe v stanju zalog (Duhovnik, 2003, str. 252).

$$\text{Dnevi vezave obvez. do dob.} = \frac{365}{\text{koef. obračanja obveznosti do dobaviteljev}} \quad (13)$$

Kazalnik (13) odgovarja na vprašanje koliko znaša število dni v katerih je podjetje v povprečju poravnavalo račune dobaviteljem.

$$\text{Obratni kapital na dolgoročni dolg} = \frac{\text{kratk. sredstva} - \text{kratk. obveznosti}}{\text{dolgoročne obveznosti}} \quad (14)$$

Čim večji je ta kazalnik (14), tem večji delež osnovnih sredstev je financiranih z lastniškim kapitalom, zato je varnost upnikov in stabilnost poslovanja večja. Negativna vrednost kazalnika pomeni, da se poleg zalog tudi del dolgoročnih sredstev financira iz kratkoročnih virov, kar pomeni veliko tveganje za upnike in tudi lastnike (večje nihanje donosnosti in tveganje izgube zaradi plačilne nesposobnosti).

4.2.2.4 Kazalniki dobičkonosnosti

SRS 29 prva dva kazalnika obravnava med temeljnimi kazalniki gospodarnosti, druga dva pa med temeljnimi kazalniki dobičkonosnosti:

$$\text{Stopnja dobičkovnosti prihodkov} = \frac{\text{dobiček}}{\text{prihodki}} \quad (15)$$

$$\text{Stopnja čiste dobičkovnosti prihodkov} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{prihodki}} \quad (16)$$

$$\text{Koef. čiste dobičkonosnosti kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček obrač. obdobja}}{\text{povprečni kapital (brez č.d. obr. obd.)}} \quad (17)$$

$$\text{Koeficient čiste dobičkonosnosti sredstev} = \frac{\text{čisti dobiček} + \text{plačane obresti}}{\text{povprečna sredstva}} \quad (18)$$

Za vse štiri zgoraj naštetih kazalnikov velja, višji kot je kazalnik, boljše je poslovanje podjetja. Kazalniki dobičkonosnosti sredstev in kapitala sta v osnovi sicer bolj zanimiva za lastnike podjetja oziroma njegovo upravo, čeprav po drugi strani prinašata tudi za banko pomemben podatek o tem, ali bo podjetje tudi po dodatni finančni zadolžitvi sposobno vrniti dolgove.

4.2.2.5 Drugi kazalniki

SRS 29 prvi kazalnik obravnava v skupini temeljnih kazalnikov stanja financiranja. Naslednjih dveh kazalnikov ta standard ne obravnava, ju pa pogosto uporabljamo pri presoji kreditne sposobnosti podjetja.

$$\text{Stopnja lastniškosti financiranja} = \frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} \quad (19)$$

Kazalnik (19) v grobem predstavlja delež kapitala med vsemi viri. Pri tem lahko iz kapitala izločimo nerazporejen dobiček tekočega leta, števec pa povečamo za dolgoročne rezervacije, ki v danem trenutku niso obveznost do upnikov, lahko pa to v prihodnosti postanejo. Standardna vrednost tega kazalnika je približno 50%, dejansko potrebna vrednost kazalnika v odvisnosti od strukture aktive pa je različna (Mramor, 1999, str. 327).

Primerna finančna moč zagotavlja dolgoročno plačilno sposobnost in zmanjšuje poslovno tveganje, tako za podjetje samo, kot tudi za njegove upnike (banko). Podjetje z zadovoljivo stopnjo finančne varnosti bo lažje preneslo negativne vplive in nepričakovane tržne pretrese, saj bo posledice lažje saniralo. Podjetje z nezadostnim kapitalom se hitreje potopi v neugodnih razmerah, saj nima ustreznih rezerv za nevtraliziranje negativnih impulzov. Večje poslovno tveganje (zaostrovanje konkurence, tečajna nihanja, nestabilne prodajne poti in nabavne cene...) zahteva višjo stopnjo lastniškosti financiranja oziroma finančne varnosti (Abraham & Glyn & Murphy & Wilkinson, 2008, str. 410).

$$\text{Stopnja samofinanciranja} = \frac{\text{kapital}}{\text{dolgoročna sredstva} + \text{zaloge}} \quad (20)$$

Iz teorije izhaja, da naj bi podjetje s kapitalom pokrivalo 80% dolgoročno vezanih sredstev z zalogami vred. Po izkušnjah ta kriterij doseže zelo malo podjetij (Mramor, 1999, str. 328).

$$\text{Kreditna sposobnost} = \frac{\text{kapital} + \text{dolgoročne obveznosti}}{\text{dolgoročna sredstva}} \quad (21)$$

Podjetje, ki izpolnjuje kriterij (večji ali enak 1) lahko prevzema kreditne obveznosti. Če je vrednost kazalnika (21) nižja od 1, to pomeni, da podjetje dolgoročno vlaganja financira s kratkoročnimi viri, kar lahko podjetje privede v težave z zagotavljanjem plačilne sposobnosti. Vrednost kazalnika enaka 1 kaže na uravnoteženo horizontalno strukturo bilance stanja (Mramor, 1999, str. 328).

4.3. Omejitve računovodskih informacij

Računovodske informacije so le ena od informacij o podjetju in skupaj z drugimi informacijami podajajo celotno sliko. Pomembnejše omejitve, povezane z informacijami v računovodskih izkazih, so (Korošec, 2002, str. 48):

1. **Vrednostno izražanje** - računovodske informacije se razlikujejo od drugih, ker so izražene vrednostno v denarnih enotah. Pri večini dogodkov in kategorij je tak način prikazovanja možen, kljub temu pa obstaja tudi nekaj informacij ali dogodkov, ki jih vrednostno ne moremo izraziti.
2. **Temeljijo na ocenah** - pri oblikovanju računovodskih informacij in poslovnih dogodkov računovodske postavke predstavljajo ocene, ki temeljijo na računovodskih pravilih in dogovorih. Še vedno je nekaj področij, kjer je odločilna osebna presoja računovodje oziroma vodstva podjetja. Zato se povečuje vloga revizorjev in njihovih ugotovitev pri presoji različnih interpretacij.
3. **Podatki o preteklosti** - računovodski izkazi zagotavljajo predvsem informacije o preteklem poslovanju podjetja, zato se povečujejo zahteve uporabnikov za izboljšanje informacij o načrtovanih računovodskih izkazih.

Za učinkovito odločanje so potrebne čimbolj sprotne informacije, vendar je zaradi narave računovodskega dela, ki poslovne dogodke najprej ovrednoti, zamik med nastankom in prikazovanjem poslovnih dogodkov neizbežen. SRS in ZGD-1 določata rok za oddajo zaključnih računov za preteklo poslovno leto do 31. marca, rok za oddajo revidiranih izkazov pa do 31. avgusta. To je razlog, da so podatki iz temeljnih računovodskih izkazov v javno dostopnih bazah še kasneje na razpolago, zaradi starosti podatkov, pa za zunanje uporabnike, ki nimajo možnosti od svojih poslovnih partnerjev pridobiti medletnih podatkov, tudi manj uporabni in zanesljivi. Poleg tega mora računovodstvo številne poslovne dogodke agregirati v računovodske kategorije, kar lahko onemogoča vpogled v podrobnosti, ki bi obogatile računovodske izkaze z dodatnimi informacijami.

4.3.1 Izrazna moč računovodskih izkazov

Z izrazno močjo računovodskih izkazov razumemo njihovo večjo ali manjšo povednost, ki se kaže v stopnji njihove koristnosti uporabnikom. Koristnost računovodskih izkazov je odvisna od dveh pogojev (Bergant, 1998, str. 96): vsebinsko morajo ustrezati potrebam uporabnikov in sestavljeni morajo biti pravočasno glede na potrebe uporabnikov.

Izrazno moč računovodskih izkazov lahko opredeljujemo glede na raven kakovosti, ki naj bi jih imele računovodske informacije v posameznih računovodskih izkazih (Čarman - Poberaj, 2002, str. 62):

1. **Bilanca stanja** - Ustreznost bilance stanja se povečuje s prehajanjem merjenja postavk sredstev in obveznosti do njihovih virov k pošteni vrednosti. Problem zanesljivosti se zmanjšuje z ustreznimi razkritji; preverljivost in zanesljiva predstavitev pa omogočata, da si uporabnik sam ustvari oceno o stopnji nevtralnosti računovodskih informacij. Primerljivost poročanja v bilanci stanja je lahko zmanjšana zaradi vplivov različnih okvirov računovodskega poročanja (uvedba spremenjenih računovodskih standardov in relevantne zakonodaje ter morebitne spremembe računovodskih usmeritev in ocen).
2. **Izkaz poslovnega izida** - Izrazna moč izkaza poslovnega izida je manjša, ker predstavitev prihodkov po načelu nastanka poslovnih dogodkov pomeni, da je njihova predstavitev zaradi zbiranja v časovnem obdobju povezana z določenimi predpostavkami, odvisnimi od okvirov računovodskega poročanja (računovodskih usmeritev in ocen), kar povzroča, da sta zanesljivost in ustreznost računovodskih informacij manjši kot v bilanci stanja. Tudi primerljivost, ki jo zagotavljajo informacije iz izkaza poslovnega izida, je manjša od primerljivosti informacij iz bilance stanja, ker je sorazmerni vpliv sprememb (računovodskih usmeritev, ocen) na izkaz poslovnega izida večji od njihovega vpliva na posamezne postavke bilance stanja, čeprav se zaradi izkazovanja dobička poslovnega leta navedeni vplivi iz izkaza poslovnega izida na ta način neposredno vnašajo tudi v bilanco stanja.
3. **Izkaz denarnih tokov** - Izkaz denarnih tokov omogoča večjo zanesljivost in primerljivost računovodskih informacij. Ustreznost (v njenem okviru pa zlasti pravočasnost) bi zelo povečali s pripravljanjem izkaza denarnih tokov po neposredni metodi.

Za izboljšanje izrazne moči računovodskih izkazov sta v načelu možni dve poti (Bergant, 1998, str. 98) in sicer podrobnejši prikaz bilančnih postavk ter ustrezna pojasnila k računovodskim izkazom.

Pri oceni izrazne moči informacij na osnovi računovodskih izkazov je treba upoštevati zlasti naslednja dejstva (Bergant, 1998, str. 99):

1. računovodski izkazi podajajo nujno potrebne informacije za spoznavanje, analiziranje in uspešno odločanje v podjetju, zato ni smiselno površno obravnavanje;
2. analiziranje samo računovodskih izkazov, zlasti izkaza poslovnega izida, omejuje oceno položaja na kratkoročni vidik, ki je lahko tudi napačna;

3. računovodske izkaze je potrebno analizirati v medsebojni povezavi in jih tako tudi obravnavati, ker si le tako lahko ustvarimo sliko o podjetju;
4. računovodsko izražene informacije niso zadostne za celovito oceno o poslovanju in položaju podjetja (v računovodskih poročilih ni informacij o tehnološkem razvoju podjetja, znanju in sposobnosti zaposlenih, informacij o zadovoljevanju ekoloških in kakovostnih standardov);
5. iz računovodskih izkazov ni možno oblikovati informacij o izvenbilančnem položaju podjetja;
6. računovodski okviri zaostajajo za trendi na drugih področjih poslovanja;
7. vedno bodo obstajale razlike med računovodskim in finančnim vidikom poslovanja
8. računovodski izkazi pogosto predstavljajo bolj konzervativen pogled na podjetje.

4.3.2. Izrazna moč računovodskih kazalnikov

Pri analiziranju poročil o poslovanju in načrtih podjetja je pri uporabi računovodskih kazalnikov potrebna previdnost (White & Sondhi & Fried, 1994, str. 231-232):

1. kazalniki lahko navajajo k napačnim odločitvam, saj temeljijo na preteklih podatkih, ki so bili doseženi v drugačnih pogojih poslovanja, kot so tisti, v katerih bo podjetje poslovalo v prihodnje;
2. upoštevanje absolutne velikosti kazalnikov ne daje zanesljivih informacij o uspešnosti; analizirati je treba gibanje posameznih kazalnikov in jih primerjati s sorodnimi podjetji oziroma povprečjem v panogi;
3. posameznim kazalnikom ne smemo pripisovati prevelike teže; uporabljati jih moramo v povezavi z drugimi, ker noben izmed kazalnikov ni popoln;
4. ne moremo na splošno trditi, da je neka vrednost kazalnika dobra ali slaba;
5. pomanjkljivost izračuna kazalnikov je lahko v tem, da se računajo na podlagi statičnih postavk, izraženih v nekem trenutku. Pri nekaterih kazalnikih je potrebno upoštevati povprečna stanja in ne le na primer stanja postavk iz bilance stanja ob koncu poslovnega leta.

Tako kot za vse ostale analize, velja tudi za analizo računovodskih kazalnikov, da je ob večji kakovosti vhodnih podatkov večja tudi verjetnost, da bo analitična tehnika pokazala osnovne povezave med računovodskimi podatki. Zato problemi, povezani z izbiro ustreznih kazalnikov, samo še nadgrajujejo probleme, povezane s kakovostjo zbranih podatkov. Ocenjevanje velikosti računovodskih kazalnikov posameznih podjetij predpostavlja, da so številke, iz katerih je kazalnik sestavljen, medsebojno primerljive, kar pomeni, da so izračunane na enaki podlagi (iz podatkov z enako vsebino) kot kazalnik podjetja, s katerim ga primerjamo. Če so

podlage za izračun kazalnikov različne (npr. zaradi uporabe različnih računovodskih standardov), ima primerjalno vrednotenje računovodskih kazalnikov različnih podjetij v različnih panogah manjšo pojasnjevalno moč (Duhovnik, 2003, str. 164).

Preveliko osredotočenje na klasična računovodska merila ima lahko naslednje slabosti pri delovanju managementa (Helfert, 1994, str. 523):

1. preveliko motiviranost za doseg kratkoročnih ciljev;
2. izbirajo se le tisti naložbeni projekti, katerih donos je kratkoročno največji;
3. daje se prednost tistim naložbam, katerih učinki so enostavneje merljivi;
4. navajajo se obsežnejše naložbe, ki jih je lažje vrednotiti; manj pa razvojni projekti, ki jih je težje vrednotiti;
5. podjetjem z močno premoženjsko osnovo (naravni viri, blagovna znamka in drugo) se dovoljuje neučinkovito poslovanje z neizkoriščenimi potenciali, dokler je poslovni izid zadovoljiv.

4.3.3 Vpliv kreativnega računovodstva

Pri sestavljanju računovodskih izkazov se v praksi velikokrat dogaja, da se uporabljajo kreativni prijemi pri sestavljanju računovodskih izkazov. V strokovni literaturi se pojem kreativnega računovodstva označuje s pozitivnim in negativnim prizvokom.

Pojem kreativno računovodstvo s pozitivnim prizvokom označuje uporabo inovativnega delovanja, uresničevanja izvirnih zamisli, ki pa še vedno prikazujejo resnično in pošteno stanje premoženja v podjetju. Uporabljajo se predvsem takrat, ko še ne obstajajo druge metode za evidentiranje poslovnih dogodkov (Samuels & Brayshaw & Craner, 1995, str. 369).

Ne glede na to pa se pri uporabi izraza kreativno računovodstvo običajno zazna negativen prizvok. S tem izrazom označujemo vsako računovodsko metodo, ki ne ustreza splošno priznani praksi ali predpisanim zakonskim določilom, načelom in računovodskim standardom. Tako pripravljena informacija navadno bolj predstavlja želeno kot pa resnično stanje. Gre za proces manipuliranja z računovodskimi postavkami ali prirejanje poslovnih dogodkov ob izrabljanju nepopolnosti veljavne zakonodaje in predpisov (Harrington, 1993, str. 59).

Obstoječi in potencialni investitorji ter kreditodajalci za sprejemanje svojih odločitev potrebujejo resnične in zanesljive informacije o poslovanju podjetij, ta pa se jim želijo prikazati v čim boljši luči, kar neizbežno vodi v konflikt interesov (Horngren & Harrison, 2008, str. 6).

V računovodskih izkazih se pojavljajo nepravilnosti, ki jih glede na namen lahko opredelimo kot napake ali prevare. Govorimo o nepravilnostih, ki so lahko nastale po pomoti oziroma nenamerno ali pa jih namerno povzroči vodstvo podjetja. V literaturi je naštetih veliko razlogov za uveljavljanje kreativnih prijemov.

Poznamo najmanj tri poljudne razloge, ki poskušajo razložiti vzrok nastanka prevar (Gorenc, 1999, str. 34):

1. ker se izplača,
2. ker je preprosto in
3. ker je malo verjetno, da bo prevara odkrita

Večina razlogov za prevare izhaja iz želje po osebni okoriščenju in uveljavljanju osebnih interesov. Vodstva podjetij pod hudimi pritiski lastnikov, institucionalnih in drugih investorjev ter kreditodajalcev po izkazovanju vedno večjega dobička in rasti vrednosti podjetja. V primeru zmanjšane uspešnosti, ki je lahko posledica poslabšanja gospodarskih razmer ali pa njihove lastne nesposobnosti, temu cilju managerji poskušajo slediti z napihovanjem dobička in prikrievanjem dejanskega stanja v podjetju. Pri tem si pomagajo s prijemi kreativnega računovodstva, s čimer skušajo prikriti prave vzroke slabših rezultatov in odložiti reševanje problemov v prihodnost.

Slabi poslovni rezultati, ki jih vodstvo želi prikriti, so najpogosteje posledica slabega planiranja in nejasne poslovne ideje, preširokega izbora izdelkov ali storitev, ki ga je težko obvladovati, šibke motivacije zaposlenih in/ali vodstva, pomanjkljivosti na področju trženja in neodzivanja na dogajanja na trgu, pomanjkanja delegiranja in usmerjenosti k nalogam, zgrešenih investicijskih odločitev, slabega nadzora nad stroški, itd. (Harris & Mongiello, 2006, str. 42).

Med drugimi razlogi za rabo kreativnega računovodstva v negativnem pomenu besede so tudi nejasno opredeljeni računovodski koncepti, ki omogočajo širok spekter obravnavanja za posamezne poslovne dogodke. Ob vse hitrejšem razvoju tehnologije in nenehnih spremembah v načinu poslovanja podjetij računovodska stroka z mnogih vidikov zaostaja za potrebami poslovnega sveta.

Najpogostejše oblike kreativnega računovodstva so:

1. **Glajenje prihodkov.** To je proces zniževanja ustvarjenih dobičkov v uspešnih obdobjih in njihovo prenašanje v manj uspešna ali neuspešna obdobja z namenom, da bi v podjetju prikazali stabilen tok prihodkov. Pri glajenju prihodkov se z različnimi načini razmeščanja prihodkov skozi več poslovnih

obdobji spreminja poslovni izid. V bistvu gre za prerazdeljevanje, zadrževanje in skrivanje dobička. Najpogostejša razloga, da podjetja ne prikazujejo previsokega dobička, sta (Harrington, 1993, str. 214 - 215):

- želja po znižanju davčnih obveznosti. Podjetja si želijo uveljaviti čimveč davčnih olajšav in s tem zmanjšati svoje davčne obveznosti ter najti najugodnejše računovodske rešitve glede davčnih osnov, stopenj in odvajanja dajatev v okviru veljavne zakonodaje.
  - zmanjšanje pritiskov za izplačila. Izkazovanje visokih dobičkov lahko vpliva na povečanje pritiskov s strani vlagateljev po izplačevanju večjega deleža dobička v obliki dividend in na povečanje zahteve po zvišanju izplačil zaposlencem.
2. **Poliranje oken.** Predstavlja proces prilagajanja računovodskih izkazov in finančnih poročil zato, da se doseže čim boljši finančni položaj na nek določen dan, ki je pomemben za podjetje (na primer na zadnji dan poslovnega leta, dan najetja kredita). Teoretično je možno skoraj vsako postavko bilance prilagoditi na željeno stanje (Higgins, 1992, str. 235).
  3. **Ustvarjanje tihih rezerv in izgub.** Podjetja običajno ustvarjajo tihe rezerve z namenom omejevanja razdelitve dobička in za izvajanje tihega samofinanciranja investicij z namenom manjše odvisnosti od kreditodajalcev. Tihe rezerve se oblikujejo s podcenjevanjem aktive in precenjevanjem pasive, tihe izgube pa obratno. Različne vrste tihih rezerv lahko nastajajo zaradi pretiranega upoštevanja načela previdnosti, nemogočega natančnega ovrednotenja sredstev ali pa zaradi osebnih interesov pripravljalca bilanc (Harrington, 1993, str. 23 - 24).
  4. **Izvenbilančno financiranje.** Pri izvenbilančnem financiranju naraste celotni dolg podjetja, vendar to iz računovodskega poročila ni razvidno. S tem se zakrije resnična slika o velikosti dolgov podjetja. Podjetje izkazuje uspešnejše poslovanje in mu je s tem omogočen lažji dostop do novih kreditov. V najboljšem primeru se lahko uporabi le kot premostitveni ukrep, saj je potrebno dolg ob dospelju dokončno poravnati in takrat mora podjetje zbrati denarna sredstva za odplačilo dolga.
  5. **Preoblikovanje računovodskih izkazov.** V poročilih lahko podjetja prilagajajo vsebino računovodskih poročil, zamenjajo razporeditve prikazov, določene postavke se lahko prikažejo v bolj ali manj razčlenjeni obliki in s tem zmanjšajo preglednost računovodskih izkazov. Pri podajanju pojasnil lahko podjetje bolj poudari postavke z vidika njihovega negativnega vpliva na podjetje (če želi prikazati povprečen ali manj ugoden položaj podjetja) ali pa poudari postavke, ki povečujejo pozitivno sliko o podjetju.

V slovenski praksi se kreativni prijemi uporabljajo predvsem pri dolgoročnih rezervacijah, odpisih terjatev, naložb, vrednotenju zalog, opredmetenih osnovnih sredstvih, neopredmetenih dolgoročnih sredstvih, amortizaciji in stroških dela.

Da bi ugotovili uporabo kreativnih prijemov in nepravilnosti pri računovodskih izkazih, je bila leta 1998 v Sloveniji opravljena raziskava med 23 revizijskimi hišami, ki revidirajo predvsem izkaze velikih in srednje velikih delniških družb. Raziskava je pokazala, da (Gorenc, 1999, str. 53-59):

1. se v računovodskih izkazih pojavljajo nepravilnosti;
2. je poglavitni vzrok nepravilnosti v računovodskih izkazih namen;
3. se odkrite nepravilnosti v polovici primerov ne ponavljajo;
4. so najpogostejše nepravilnosti, ki vplivajo na poslovni izid;
5. se v računovodskih izkazih slovenskih podjetij pojavljajo podobne nepravilnosti kot v tujini

Prenovljena zakonodaja in računovodski standardi od podjetij zahtevata podajanje podrobnejših pojasnil o izkazovanju poslovnih dogodkov in vrednotenju gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih podjetij, kar naj bi pomembno prispevalo k zmanjšanju uporabe tovrstnih prijemov, ne more pa jih v celoti odpraviti.

Ne glede na predpise pa lahko računovodski delavci ali vodstva podjetij z uporabo kreativnega pristopa v negativnem smislu še vedno vplivajo na preglednost, razumljivost in izrazno moč izdelanih računovodskih izkazov in njihovih pojasnil, zato je prav, da se tega pri njihovi analizi zavedamo.

Vpliv uporabe kreativnih prijemov bančni analitik lahko občutno zmanjša z vpogledom v izvirne dokumente in knjigovodske evidence (izdani računi, seznam zapadlih in nezapadlih terjatev, sklenjene pogodbe ipd.) na samem sedežu podjetja, z ogledom njegovih poslovnih prostorov, opazovanjem poteka poslovnega procesa v podjetju, predvsem pa s temeljitim pogovorom z vodstvom podjetja in njegovim računovodjo.

Tako pridobljene dodatne informacije lahko v veliki meri pomagajo preseči siceršnje omejitve analize temeljnih računovodskih izkazov podjetja in na njihovi osnovi izračunanih kazalnikov, s čimer bistveno povečajo točnost in zanesljivost izdelane kreditne ocene komitenta, na ta način pa tudi omogočijo sprejem pravilne odločitve v zvezi z odobritvijo bančne naložbe.

SKLEP

SRS 2006 so v povezavi s spremenjenim in dopolnjenim ZGD-1, ki za nekatera podjetja predpisuje oziroma dovoljuje neposredno uporabo MSRP, močno posegli v dosednji način spremljanja poslovanja podjetij in ugotavljanja njihove uspešnosti. Ob prehodu na novi sistem so se najprej pripravljavci, zatem pa uporabniki računovodskih izkazov srečali s kar nekaj težavami pri zagotavljanju primerljivosti doseženih rezultatov po novih in dotedanjih standardih, oziroma pri ocenjevanju gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti poslovanja. Spremembe, ki so jih uveljavili prenovljeni SRS oziroma MSRP so tolikšne, da jih ne moremo zanemariti in neposredno primerjanje podatkov iz starih računovodskih izkazov z novimi, brez poznavanja vsebinskih razlik opredelitev ter sprememb določil, ki se nanašajo na vrednotenje posameznih gospodarskih kategorij, bi lahko prineslo zavajajoče rezultate pri presoji kreditne sposobnosti in finančnih modelih.

Spoznali smo, da prenovljeni SRS 2006 ne predstavljajo le terminoloških in oblikovnih popravkov dosedanjih standardov, ampak v določenih primerih zahtevajo popolnoma drugačno razumevanje pomena računovodskih izkazov in metod merjenja kot doslej. SRS in MSRP po novem posvečajo veliko večjo pozornost podlagi za merjenje postavk v računovodskih izkazih po pošteni vrednosti, s čimer se zavestno oddaljujejo od predpostavke previdnosti. Pravilo poštene vrednosti naj bi bilo temeljno pravilo, ki se v računovodskih standardih upošteva predvsem pri bilanci stanja. Po tem načelu se sredstva lahko ovrednotijo tudi nad izvirno knjigovodsko vrednostjo, kar v preteklosti ni bilo mogoče. Gre za miselni prestop iz statičnega v dinamično računovodstvo, katerega izhodišče je ne le v sedanjosti, ampak tudi v prihodnosti, in katerega cilj je prikazati resnično in pošteno stanje sredstev in njihovih virov na podlagi njihove poštene vrednosti.

Prenovljeni standardi za stroko gotovo pomenijo velik korak naprej, kljub temu pa z vidika kreditne analize ostaja "problematična" ena temeljnih računovodskih predpostavk, na kateri sloni sestavljanje bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Gre za načelo strogega upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, ki pravi, da izkažemo stroške in prihodke ob njihovem nastanku in ne takrat, ko prejmemo denar ali izvršimo plačilo. To načelo s finančnega zornega kota onemogoča spremljanje tekočega finančnega položaja podjetja na podlagi standardnih računovodskih izkazov (bilance stanja in izkaza poslovnega izida), saj se poslovni dogodki evidentirajo ob nastanku, denarna sredstva pa se spremenijo (povečajo ali zmanjšajo) šele ob resnični izvršitvi plačila. Ta razkorak je odvisen od mnogih dejavnikov in je lahko dolg tudi nekaj mesecev, vse to pa seveda vpliva na plačilno sposobnost podjetja.

Iz tega razloga banke pri presoji kreditne sposobnosti podjetja poleg finančnega stanja (stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev) in gospodarske uspešnosti podjetja proučujejo tudi denarni vidik poslovanja, ki je osredotočen na spremljanje gibanja denarnih sredstev. Pri tem jih posebej zanima vpliv poslovnih dogodkov na denarne tokove, ki pomenijo spreminjanje stanja na denarnih računih podjetja.

Drugi razlog za to, da se pozornost bančnih analitikov že nekaj let preusmerja od ugotavljanja dobička k denarnemu toku, predstavlja dejstvo, da vodstva podjetij pogosto vplivajo na izkazovanje višine dobička, predvsem z namenom doseganja enakomerne rasti dobička in s tem povezane rasti vrednosti podjetja. Največ možnosti za uravnavanje dobička ponuja obračunavanje stroškov, ki ne pomenijo odliva gotovine iz podjetja. Omenili smo stroške amortizacije, prevrednotenje opredmetenih osnovnih sredstev, oblikovanje dolgoročnih rezervacij, odpis terjatev iz poslovanja in naložb ali pa izbiro načina vrednotenja zalog. Ker so denarni tokovi izraz dejanskih denarnih prejemkov in izdatkov gotovine podjetja, je z njimi precej težje manipulirati. Denarni tok, ki sledi izkazanemu dobičku je v končni fazi tisti, ki zagotavlja odplačilo kreditov, nadomestitev opreme, širitev podjetja in izplačilo lastnikom, zato se pogosto uporablja tudi kot merilo za ocenjevanje kakovosti dobička. Lahko rečemo, da višja stopnja povezave med denarnim tokom in dobičkom kaže na kakovostnejši izkazani dobiček .

Upoštevati moramo, da analiza posameznega računovodskega izkaza ali izračun posameznega kazalnika omogoča le parcialen vpogled v gospodarsko uspešnost in finančno stanje podjetja, pri čemer se moramo zavedati tudi omejene izrazne moči posameznih računovodskih izkazov in kazalnikov ter posameznih metod analize, na kar smo opozorili v prejšnjem poglavju.

Zavedati se moramo tudi dejstva, da lahko računovodski delavci ali vodstva podjetij z uporabo kreativnih prijemov še vedno znatno vplivajo na razumljivost in izrazno moč izdelanih računovodskih izkazov in njihovih pojasnil. Sprememba gospodarske zakonodaje, prenova SRS in neposredna uporaba MSRP bodo sicer vplivale na to, da bodo morala slovenska podjetja podajati podrobnejša razkritja oziroma pojasnila glede izkazovanja poslovnih dogodkov in vrednotenja gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih, kar naj bi prispevalo k zmanjšanju uporabe tovrstnih prijemov, ne more pa jih v celoti odpraviti.

Za izdelavo končne ocene kreditne sposobnosti podjetja tako še vedno ostaja ključna osebna presoja analitika in njegova sposobnost, da zna primerno povezati vse (parcialne) informacije v smiselno celoto, ki lahko služi kot kvalitetna osnova za odločanje o bančnih naložbah.

LITERATURA IN VIRI

---

1. Abraham, A., Glynn, J., Murphy, M., Wilkinson, B. (2008). *Accounting for Managers*. (4th ed.) London: Cengage Learning.
2. Bergant, M. (2000). *Računovodsko razmejevanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
3. Bergant, Ž. (1998). Sodobni pogledi na ugotavljanje uspešnosti podjetja. Korporacijsko prestrukturiranje. (str. 87 - 101). 6. letno srečanje Zveze ekonomistov Slovenije. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije.
4. Bielecki, T. R., Rutkovski, M. (2004): *Credit Risk: Modeling, Valuation and Hedging*. Berlin: Springer.
5. Brigham, E. F., Houston J. F. (1998). *Fundamentals of Financial Management*. Fort Worth: Dryden Press.
6. Brigham, E.F., Gapenski, L.C., Daves, P.R. (1999). *Intermediate Financial Management*. Fort Worth: Dryden Press.
7. Cossin, D., Hughues P. (2001). *Advanced Credit Risk Analysis: Financial Approaches and Mathematical Models to Assess, Price and Manage Credit Risk*. New York: John Wiley & Sons.
8. Čarman - Poberaj, S. (2002). *Oblikovanje računovodskih informacij za potrebe nadzornih svetov slovenskih podjetij*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Davis, A.H. (2006). *Cash Flow and Performance Measurement: Measuring and Managing for Value*. Florham Park: Financial Executive Research Foundation.
10. Dolenc, G. (2002). *Analiza računovodskih izkazov po novih in starih SRS po odpravi revalorizacije*. Ljubljana: CISEF.
11. Duhovnik, M. (2003). *Obračunski in denarni tokovi kot podlaga za ugotavljanje uspešnosti*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev.
12. Eldenburg, L. G., Wolcott, S. K. (2005). *Cost Management: Measuring, Monitoring and Motivating Performance*. New York: John Wiley & Sons.
13. Fekonja, B. (2002). *Analiza izkaza finančnih tokov*. Ljubljana: CISEF.
14. Friidson, M. S. (1991) *Financial Statement Analysis: A Practitioner's Guide*. New York: John Wiley & Sons.
15. Gatnik, I. (1990). Boniteta podjetja. *Bančni vestnik*, št. 39, str. 132 - 134.
16. Gill, J. O. (1992). *Practical Financial Analysis*. London: Kogan Page.
17. Gorenc, S. (1999). *Revizijsko ugotavljanje najpogostejših napak pri pripravi računovodskih izkazov*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
18. Gowthorpe, C. (2003). *Business Accounting And Finance for Non-specialists*. London: Thomson Learning.
19. Harrington, D. R. (1993). *Corporate Financial Analysis: Decisions in a Global Environment*. Boston: Irwin.
20. Harris, P., Mongiello, M. (2006). *Accounting and Financial Management*. (1st ed.) Oxford: Butterworth - Heinemann.
21. Helfert, E. A. (1994). *Techniques of Financial Analysis*. Burr Ridge: Irwin.
22. Higgins, R. C. (1992). *Analysis for Financial Management*. Boston: Irwin.
23. Hodge, R. (2008). *Accounting: A foundation*. London: Cengage Learning.
24. Horngren, C. T., Harrison, W. T. (2008) *Financial and Managerial Accounting*. (1st ed.) New Jersey: Pearson Education
25. Horvat, T. (2006, 25. april). Kaj revizor preverja, da odkrije prevare. *Finance*, str. 18.

26. *International Financial Reporting Standards (2008)*. Najdeno 21. januarja 2009 na spletnem naslovu:
http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ias/20081104_ifrs_consolidated_en.pdf
27. Ivanko, U. (2003). Kako ocenimo kakovost izkazanega dobička. *Manager*, št. 5, str. 152 - 155.
28. Javornik, S. (2002). *Finančna analiza*. Ljubljana: CISEF.
29. Kavčič, S. (1998) Analiziranje za pripravo letnega poročila. *Zbornik referatov 4. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije*. (str. 7 - 23). Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije.
30. Kavčič, S. (1999). Prenova bilance stanja in izkaza uspeha ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33 in 34. *Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji*. (str. 111 - 127). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
31. Kavčič, S. (2001). Podrobnejša predstavitev osnutkov SRS 20 - računovodsko predračunavanje in računovodski predračuni, SRS 23 - računovodsko obračunavanje in računovodski obračuni in SRS 29 - računovodsko proučevanje (računovodsko analiziranje). *Zbornik 4. letne konference preizkušenih računovodij*. (str. 5 - 35) Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo.
32. Knez - Riedl, J. (1991). Kazalniki o financiranju pri presoji bonitete podjetja. 6. *posvetovanje o računovodstvu, davščinah in financah* (str. 161 - 172). Maribor: Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor.
33. Knez - Riedl, J. (2000). *Pojmovanje in presojanje bonitete podjetja*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
34. Koletnik, F. (2000). Harmonizacija računovodstva v Evropski zvezi. 15. *posvetovanje o računovodstvu, davščinah in financah*. (str. 5 - 26). Maribor: Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor.
35. Koletnik, F. (2003). Računovodstvo v Evropski zvezi. *Iks*, str. 91 - 99.
36. Kordež, B. (2002, 27. februar). Stare bilance so boljše od novih. *Finance*, str. 8
37. Korošec, M. (2002). *Prenova Slovenskih računovodskih standardov*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
38. KPMG, *IFRS Accounting in the Telecommunications Industry (2004)*. Zurich: KPMG
39. Krumberger, M. (2000). Odprava revalorizacije - argumenti za ali proti. *Bančni vestnik*, št. 10, str. 73.
40. *Mednarodni standardi računovodskega poročanja (2008)*. Najdeno 06. marca 2009 na spletnem naslovu:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2003R1725:20071125:SL:PDF>
41. Mellman, M., Kerstein, J., Lilien, S. B. (1995) *Accounting for Effective Decision Making*. Burr Ridge: Irwin.
42. Mihelčič, E. (2006). *Vrednotenje gospodarskih kategorij v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi, Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, Ameriškimi računovodskimi standardi in nemškim Zakonom o gospodarskih družbah*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
43. Mramor, D. (1997). Nekateri elementi analize vrednostnih papirjev podjetij. *Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah*. (str. 389 - 402). Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
44. Mramor, D. (1999). Sodobna finančna analiza podjetja. *Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji*. (str. 327 –

- 338). Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
45. Nobes, C. W., Parker, R. (2004) *Comparative International Accounting* (8th ed.) Harlow: Pearson Education.
46. Novak, A. (2007). *Glavne značilnosti računovodskega poročanja na podlagi MSRP*. Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.
47. Pinches, G. E. (1992). *Essentials of Financial Management*. (4th ed.) New York: Harper Collins Publisher.
48. Porter, G. A., Norton, C. L. (2001). *Financial Accounting: The Impact on Decision Makers*. (3rd ed.) Fort Worth: Harcourt College Publishers.
49. Rees, B. (1995). *Financial Analysis*. London: Prentice Hall.
50. Ribnikar, I. (1994). *Od denarja do medvedjega trenda*. Ljubljana: CISEF.
51. Rozman, R. (1995). Analiza uspešnosti poslovanja gospodarskih družb. *Gospodarski vestnik*, št. 20, str. 91 - 94
52. Samuels, J. M., Brayshaw, R. E., Craner, J. M. (1995). *Financial Statement Analysis in Europe*. London: Chapman & Hall.
53. *Slovenski računovodski standardi (2001)*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo
54. *Slovenski računovodski standardi (2006)*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo
55. Škorjanc, L. (2003) *Kreditno tveganje in zavarovanje posojil pri zavarovalnici*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
56. Walton, P. J. (2000). *Financial Statement Analysis: An International Perspective*. London : Business Press, Thomson Learning.
57. White, G.I., Sondhi, A. C., Fried, D. (1997) *The Analysis and Use of Financial Statements*. New York: John Wiley & Sons
58. Zakon o bančništvu. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 131/2006, 14. december 2006)
59. Zakon o gospodarskih družbah. (2006). *Uradni list RS*. (Št. 42/2006, 19. april 2006).
60. Zupan, D. (1996). *Analiza bonitete bančnih komitentov*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
61. Žagar, I. (1991) Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. *Bančni vestnik*, št. 40, str. 86 - 90.

PRILOGA 1:

Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Sredstva

A. Dolgoročna sredstva

I. Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve

1. Dolgoročne premoženjske pravice
2. Dobro ime
3. Predujmi za neopredmetena sredstva
4. Dolgoročno odloženi stroški razvijanja
5. Druge dolgoročne aktivne časovne razmejitve

II. Opredmetena osnovna sredstva

1. Zemljišča in zgradbe
  - a) Zemljišča
  - b) Zgradbe
2. Proizvajalne naprave in stroji
3. Druge naprave in oprema
4. Opredmetena osnovna sredstva, ki se pridobivajo
  - a) Opredmetena osnovna sredstva v gradnji in izdelavi
  - b) Predujmi za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
5. Osnovna čreda
6. Večletni nasadi

III. Naložbene nepremičnine

IV. Dolgoročne finančne naložbe

1. Dolgoročne finančne naložbe, razen posojil
  - a) Delnice in deleži v družbah v skupini
  - b) Delnice in deleži v pridruženih družbah
  - c) Druge delnice in deleži
  - č) druge dolgoročne finančne naložbe
2. Dolgoročna posojila
  - a) Dolgoročna posojila družbam v skupini
  - b) Dolgoročna posojila drugim
  - c) Dolgoročno nevplačani vpoklicani kapital

V. Dolgoročne poslovne terjatve

1. Dolgoročne poslovne terjatve do družb v skupini
2. Dolgoročne poslovne terjatve do kupcev
3. Dolgoročne poslovne terjatve do drugih

VI. Odložene terjatve za davek

B. Kratkoročna sredstva

I. Sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo

II. Zaloge

1. Material
2. Nedokončana proizvodnja
3. Proizvodi in trgovsko blago
4. Predujmi za zaloge

III. Kratkoročne finančne naložbe

1. Kratkoročne finančne naložbe, razen posojil
  - a) Delnice in deleži v družbah v skupini
  - b) Druge delnice in deleži
  - c) Druge kratkoročne finančne naložbe
2. Kratkoročna posojila
  - a) Kratkoročna posojila družbam v skupini
  - b) Kratkoročna posojila drugim
  - c) Kratkoročno nevplačani vpoklicani kapital

IV. Kratkoročne poslovne terjatve

1. Kratkoročne poslovne terjatve do družb v skupini
2. Kratkoročne poslovne terjatve do kupcev
3. Kratkoročne poslovne terjatve do drugih

V. Denarna sredstva

C. Kratkoročne aktivne časovne razmejitve

PRILOGA 1: (nadaljevanje)

Obveznosti do virov sredstev

A. Kapital

I. Vpoklicani kapital

1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)

II. Kapitalske rezerve

III. Rezerve iz dobička

1. Zakonske rezerve
2. Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže
3. Lastne delnice in lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)
4. Statutarne rezerve
5. Druge rezerve iz dobička

IV. Presežek iz prevrednotenja

V. Preneseni čisti poslovni izid

VI. Čisti poslovni izid poslovnega leta

B. Rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve

1. Rezervacije za pokojnine in podobne obveznosti
2. Druge rezervacije
3. Dolgoročne pasivne časovne razmejitve

C. Dolgoročne obveznosti

I. Dolgoročne finančne obveznosti

1. Dolgoročne finančne obveznosti do družb v skupini
2. Dolgoročne finančne obveznosti do bank
3. Dolgoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic
4. Druge dolgoročne finančne obveznosti

II. Dolgoročne poslovne obveznosti

1. Dolgoročne poslovne obveznosti do družb v skupini
2. Dolgoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev
3. Dolgoročne menične obveznosti
4. Dolgoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
5. Druge dolgoročne poslovne obveznosti

III. Odložene obveznosti za davek

Č. Kratkoročne obveznosti

I. Obveznosti, vključene v skupine za odtujitev

II. Kratkoročne finančne obveznosti

1. Kratkoročne finančne obveznosti do družb v skupini
2. Kratkoročne finančne obveznosti do bank
3. Kratkoročne finančne obveznosti na podlagi obveznic
4. Druge kratkoročne finančne obveznosti

III. Kratkoročne poslovne obveznosti

1. Kratkoročne poslovne obveznosti do družb v skupini
2. Kratkoročne poslovne obveznosti do dobaviteljev
3. Kratkoročne menične obveznosti
4. Kratkoročne poslovne obveznosti na podlagi predujmov
5. Druge kratkoročne poslovne obveznosti

D. Kratkoročne pasivne časovne razmejitve

PRILOGA 2:

Izkaz poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Različica I

- 1. Čisti prihodki iz prodaje**
- 2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje**
- 3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve**
- 4. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)**
- 5. Stroški blaga, materiala in storitev**
  - a) Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala ter stroški porabljenega materiala
  - b) Stroški storitev
- 6. Stroški dela**
  - a) Stroški plač
  - b) Stroški socialnih zavarovanj (posebej izkazani stroški pokojninskih zavarovanj)
  - c) Drugi stroški dela
- 7. Odpisi vrednosti**
  - a) Amortizacija
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
- 8. Drugi poslovni odhodki**
- 9. Finančni prihodki iz deležev**
  - a) Finančni prihodki iz deležev v družbah v skupini
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih družbah
  - c) Finančni prihodki iz deležev v drugih družbah
  - č) Finančni prihodki iz drugih naložb
- 10. Finančni prihodki iz danih posojil**
  - a) Finančni prihodki iz posojil, danih družbam v skupini
  - b) Finančni prihodki iz posojil, danih drugim
- 11. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev**
  - a) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do družb v skupini
  - b) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih
- 12. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb**
- 13. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti**
  - a) Finančni odhodki iz posojil, prejetih od družb v skupini
  - b) Finančni odhodki iz posojil, prejetih od bank
  - c) Finančni odhodki iz izdanih obveznic
  - č) Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti
- 14. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti**
  - a) Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti do družb v skupini
  - b) Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meničnih obveznosti
  - c) Finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti
- 15. Drugi prihodki**
- 16. Drugi odhodki**
- 17. Davek iz dobička**
- 18. Odloženi davki**
- 19. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja**
= (1 ± 2 + 3 + 4 - 5 - 6 - 7 - 8 + 9 + 10 + 11 - 12 - 13 - 14 + 15 - 16 - 17 ± 18)

PRILOGA 3:

Izkaz poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Različica II

- 1. Čisti prihodki od prodaje**
- 2. Proizvajalni stroški prodanih proizvodov (z amortizacijo) oz. nab. vred. prodanega blaga**
- 3. Kosmati poslovni izid od prodaje (1 - 2)**
- 4. Stroški prodavanja (z amortizacijo)**
- 5. Stroški splošnih dejavnosti (z amortizacijo)**
  - a) Stroški splošnih dejavnosti
  - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
  - c) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
- 6. Drugi poslovni prihodki (s prevrednotovalnimi poslovnimi prihodki)**
- 7. Finančni prihodki iz deležev**
  - a) Finančni prihodki iz deležev v družbah v skupini
  - b) Finančni prihodki iz deležev v pridruženih družbah
  - c) Finančni prihodki iz deležev v drugih družbah
  - č) Finančni prihodki iz drugih naložb
- 8. Finančni prihodki iz danih posojil**
  - a) Finančni prihodki iz posojil, danih družbam v skupini
  - b) Finančni prihodki iz posojil, danih drugim
- 9. Finančni prihodki iz poslovnih terjatev**
  - a) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do družb v skupini
  - b) Finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih
- 10. Finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb**
- 11. Finančni odhodki iz finančnih obveznosti**
  - a) Finančni odhodki iz posojil, prejetih od družb v skupini
  - b) Finančni odhodki iz posoji, prejetih od bank
  - c) Finančni odhodki iz izdanih obveznic
  - č) Finančni odhodki iz drugih finančnih obveznosti
- 12. Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti**
  - a) Finančni odhodki iz poslovnih obveznosti do družb v skupini
  - b) Finančni odhodki iz obveznosti do dobaviteljev in meni njih obveznosti
  - c) Finančni odhodki iz drugih poslovnih obveznosti
- 13. Drugi prihodki**
- 14. Drugi odhodki**
- 15. Davek iz dobička**
- 16. Odloženi davki**
- 17. Čisti poslovni izid obračunskega obdobja**
= (3 - 4 - 5 + 6 + 7 + 8 + 9 - 10 - 11 - 12 + 13 - 14 - 15 ± 16)

PRILOGA 4:

Izkaz denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Različica I (neposredna metoda)

A. Denarni tokovi pri poslovanju

a) Prejemki pri poslovanju

Prejemki od prodaje proizvodov in storitev
Drugi prejemki pri poslovanju

b) Izdatki pri poslovanju

Izdatki za nakupe materiala in storitev
Izdatki za plače in deleže zaposlencev v dobičku
Izdatki za dajatve vseh vrst
Drugi izdatki pri poslovanju

c) Prebitek prejemkov pri poslovanju ali prebitek izdatkov pri poslovanju (a + b)

B. Denarni tokovi pri naložbenju

a) Prejemki pri naložbenju

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na naložbenje
Prejemki od odtujitve neopredmetenih sredstev
Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev
Prejemki od odtujitve naložbenih nepremičnin
Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb
Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev
Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev
Izdatki za pridobitev naložbenih nepremičnin
Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb
Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

c) Prebitek prejemkov pri naložbenju ali prebitek izdatkov pri naložbenju (a + b)

C. Denarni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

Prejemki od vplačanega kapitala
Prejemki od povečanja dolgoročnih finančnih obveznosti
Prejemki od povečanja kratkoročnih finančnih obveznosti

b) Izdatki pri financiranju

Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje
Izdatki za vračila kapitala
Izdatki za odplačila dolgoročnih finančnih obveznosti
Izdatki za odplačila kratkoročnih finančnih obveznosti
Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitek prejemkov pri financiranju ali prebitek izdatkov pri financiranju (a + b)

Č. Končno stanje denarnih sredstev

x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev

PRILOGA 5:

Izkaz denarnih tokov za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Različica II (posredna metoda)

A. Denarni tokovi pri poslovanju

a) Postavke izkaza poslovnega izida

Poslovni prihodki (razen za prevrednotenje) in finančni prihodki iz poslovnih terjatev
Poslovni odhodki brez amortizacije (razen za prevrednotenje) in finančni odhodki iz poslovnih obveznosti

Davki iz dobička in drugi davki, ki niso zajeti v poslovnih odhodkih

b) Spremembe čistih obratnih sredstev (in časovnih razmejitev, rezervacij ter odloženih terjatev in obveznosti za davek) poslovnih postavk bilance stanja

Začetne manj končne poslovne terjatve

Začetne manj končne aktivne časovne razmejitve

Začetne manj končne odložene terjatve za davek

Začetna manj končna sredstva (skupine za odtujitev) za prodajo

Začetne manj končne zaloge

Končni manj začetni poslovni dolgovi

Končne manj začetne pasivne časovne razmejitve in rezervacije

Končne manj začetne odložene obveznosti za davek

c) Prebitok prejemkov pri poslovanju ali prebitok izdatkov pri poslovanju (a + b)

B. Denarni tokovi pri naložbenju

a) Prejemki pri naložbenju

Prejemki od dobljenih obresti in deležev v dobičku drugih, ki se nanašajo na naložbenje

Prejemki od odtujitve neopredmetenih sredstev

Prejemki od odtujitve opredmetenih osnovnih sredstev

Prejemki od odtujitve naložbenih nepremičnin

Prejemki od odtujitve dolgoročnih finančnih naložb

Prejemki od odtujitve kratkoročnih finančnih naložb

b) Izdatki pri naložbenju

Izdatki za pridobitev neopredmetenih sredstev

Izdatki za pridobitev opredmetenih osnovnih sredstev

Izdatki za pridobitev naložbenih nepremičnin

Izdatki za pridobitev dolgoročnih finančnih naložb

Izdatki za pridobitev kratkoročnih finančnih naložb

c) Prebitok prejemkov pri naložbenju ali prebitok izdatkov pri naložbenju (a + b)

C. Denarni tokovi pri financiranju

a) Prejemki pri financiranju

Prejemki od vplačanega kapitala

Prejemki od povečanja dolgoročnih finančnih obveznosti

Prejemki od povečanja kratkoročnih finančnih obveznosti

b) Izdatki pri financiranju

Izdatki za dane obresti, ki se nanašajo na financiranje

Izdatki za vračila kapitala

Izdatki za odplačila dolgoročnih finančnih obveznosti

Izdatki za odplačila kratkoročnih finančnih obveznosti

Izdatki za izplačila dividend in drugih deležev v dobičku

c) Prebitok prejemkov pri financiranju ali prebitok izdatkov pri financiranju (a + b)

Č. Končno stanje denarnih sredstev

x) Denarni izid v obdobju (seštevek prebitkov Ac, Bc in Cc)

+

y) Začetno stanje denarnih sredstev

PRILOGA 6:

Izkaz gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Različica B (sestavljena razpredelnica sprememb vseh sestavin kapitala)

Stolpci:

I. Vpoklicani kapital

1. Osnovni kapital
2. Nevpoklicani kapital (kot odbitna postavka)

II. Kapitalske rezerve

III. Rezerve iz dobička

1. Zakonske rezerve
2. Rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže
3. Lastne delnice in lastni poslovni deleži (kot odbitna postavka)
4. Statutarne rezerve
5. Druge rezerve iz dobička

IV. Presežek iz prevrednotenja

V. Preneseni čisti poslovni izid

1. Preneseni čisti dobiček
2. Prenesena čista izguba

VI. Čisti poslovni izid poslovnega leta

1. Čisti dobiček poslovnega leta
2. Čista izguba poslovnega leta

Vrstice:

A. Začetno stanje v obdobju

B. Premiki v kapital

- a) Vpis vpoklicanega osnovnega kapitala
- b) Vpis nevpoklicanega osnovnega kapitala
- c) Vpoklic vpisanega osnovnega kapitala
- č) Vnos dodatnih vplačil kapitala
- d) Vnos čistega poslovnega izida poslovnega leta
- e) Vnos zneska prevrednotenj kapitala
- f) Druga povečanja sestavin kapitala
- g) Nakup lastnih delnic in lastnih poslovnih deležev

C. Premiki v kapitalu

- a) Razporeditev čistega dobička kot sestavine kapitala po sklepu uprave in nadzornega sveta
- b) Razporeditev čistega dobička za oblikovanje dodatnih rezerv po sklepu skupščine
- c) Poravnava izgube kot odbitne sestavine kapitala
- č) Oblikovanje rezerve za lastne delnice in lastne poslovne deleže iz drugih sestavin kapitala
- d) Zmanjšanje rezerv za lastne delnice in poslovne deleže in razporeditev na druge sestavine kapitala
- e) Izplačila (obračun) dividend v obliki delnic
- f) Druge prerazporeditve sestavin kapitala

Č. Premiki iz kapitala

- a) Izplačilo dividend
- b) Vračilo kapitala
- c) Uporaba presežka iz prevrednotenja (za oslabitev sredstev)
- č) Prenos presežka iz prevrednotenja (v poslovne prihodke ali finančne prihodke)
- d) Druga zmanjšanja sestavin kapitala
- e) Odtujitev oziroma umik lastnih delnic in lastnih poslovnih deležev

D. Končno stanje v obdobju

PRILOGA 6: (nadaljevanje)

Izkaz gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje po SRS 2006

Prikaz bilančnega dobička ali bilančne izgube kot priloga izkazu gibanja kapitala po SRS 2006

- a) čisti poslovni izid poslovnega leta
  - b) + preneseni čisti dobiček / prenesena čista izguba
  - c) + zmanjšanje rezerv iz dobička
  - č) povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave (zakonskih rezerv, rezerv za lastne delnice in lastne poslovne deleže in statutarnih rezerv)
  - d) povečanje rezerv iz dobička po odločitvi uprave in nadzornega sveta (drugih rezerv iz dobička)
  - e) = bilančni dobiček ($a + b + c - \check{c} - d$), ki ga skupščina razporedi:
    - na delničarje,
    - v druge rezerve
    - za prenos v naslednje leto in
    - za druge namene
- ali
- = bilančna izguba.

PRILOGA 7:

Seznam postavk bilance stanja za zunanje poslovno poročanje po MSRP

Obrazec bilance stanja mora vključevati vsaj vrstične postavke, ki predstavljajo vrednosti:

- a) opredmetenih osnovnih sredstev,**
- b) naložbenih nepremičnin,**
- c) neopredmetenih dolgoročnih sredstev,**
- d) finančnih sredstev (brez zneskov, prikazanih v točkah (e), (h) in (i)),**
- e) finančnih naložb, obračunanih z uporabo kapitalske metode,**
- f) bioloških sredstev,**
- g) zalog,**
- h) poslovnih in drugih terjatev,**
- i) denarja in denarnih ustreznikov,**
- j) poslovnih in drugih obveznosti,**
- k) dolgoročnih rezervacij,**
- l) finančnih obveznosti (brez zneskov, prikazanih v točkah (j) in (k)),**
- m) odmerjenih obveznosti za davek in odmerjenih terjatev za davek v skladu z MRS 12,**
- n) odloženih obveznosti za davek ali odloženih terjatev za davek v skladu z MRS 12,**
- o) manjšinskih deležev v okviru kapitala in**
- p) izdanega kapitala in rezerv, pripisanih lastnikom kapitala v obvladujočem podjetju.**

Dodatne vrstične postavke, poglavja in vmesne seštevke je treba predstaviti v obrazcu bilance stanja, če je takšna predstavitev ključna za razumevanje finančnega stanja podjetja.

MSRP posebej predpisujejo tudi informacije, ki jih mora podjetje predstaviti bodisi v obrazcu bilance stanja, bodisi v pojasnilih.

PRILOGA 8:

Seznam postavk izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje po MSRP

Obrazec izkaza poslovnega izida mora vključevati vsaj vrstične postavke, ki predstavljajo vrednosti:

- a) prihodkov,
- b) stroškov financiranja,
- c) deležev pridruženih podjetjih in skupnih podvigov v dobičkih in izgubah, obračunanih z uporabo kapitalske metode,
- d) dobička oziroma izgube pred obdavčitvijo, pripoznane pri odtujitvi sredstev ali poravnavi dolgov, ki so posledica ustavljenega poslovanja,
- e) odhodkov za davek in
- f) dobička ali izgube.

V obrazcu izkaza poslovnega izida se naslednje postavke prikažejo kot dobiček oziroma izguba v obravnavanem obdobju:

- a) dobiček oziroma izguba, pripisana manjšinskemu deležu in
- b) dobiček oziroma izguba, pripisana lastnikom kapitala v obvladujočem podjetju.

Dodatne vrstične postavke, poglavja in vmesne seštevke je treba predstaviti v obrazcu izkaza poslovnega izida, če je takšna predstavitev ključna za razumevanje denarno izraženih dosežkov podjetja.

MSRP posebej predpisujejo tudi informacije, ki jih mora podjetje predstaviti bodisi v obrazcu izkaza poslovnega izida, bodisi v pojasnilih.

PRILOGA 9:

Seznam postavk izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje po MSRP

Obrazec izkaza gibanja kapitala mora vključevati vsaj naslednje postavke:

- a) poslovni izid v obdobju,**
- b) vsako postavko prihodkov in odhodkov v obravnavanem obdobju, ki se po zahtevah drugih standardov in pojasnil neposredno pripozna kapitalu, in seštevek takšnih postavk,**
- c) celotne prihodke in odhodke v obravnavanem obdobju (seštevek vrednosti iz točk (a) in (b)), kjer so celotni zneski, pripisani lastnikom kapitala v obvladujočem podjetju in manjšinskemu deležu, prikazani ločeno, in**
- d) učinke sprememb računovodskih usmeritev in odpravljanje napak v skladu z MRS 8 za vsako sestavino kapitala posebej.**

Izkaz gibanja kapitala, v katerem so samo te postavke, mora imeti naslov izkaz pripoznanih prihodkov in odhodkov.

Podjetje mora bodisi v obrazcu izkaza gibanja kapitala bodisi v pojasnilih predstaviti:

- a) obseg poslov z lastniki kapitala, kjer so izplačila lastnikom kapitala prikazana ločeno,**
- b) saldo zadržanega čistega dobička na začetku obdobja in na dan bilance stanja in spremembe v obdobju ter**
- c) uskladitev knjigovodske vrednosti vsake vrste vplačanega kapitala in vsake rezerve na začetku in na koncu obdobja, kjer je vsaka sprememba predstavljena ločeno.**

PRILOGA 10:**Izbor računovodskih kazalnikov za zunanje poslovno poročanje v skladu s SRS 30**

KAZALNIK	POIMENOVANJE	NAČIN IZRAČUNA
stanja financiranja (vlaganja)	stopnja lastniškosti financiranja	Kapital / Obveznosti do virov sredstev
stanja financiranja (vlaganja)	stopnja dolgoročnosti financiranja	Vsota kapitala in dolgoročnih dolgov (skupaj z rezervacijami) / Obveznosti do virov sredstev
stanja investiranja (naložbenja)	stopnja osnovnosti investiranja	Osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti) / Sredstva
stanja investiranja (naložbenja)	stopnja dolgoročnosti investiranja	Vsota osnovnih sredstev in dolgoročnih AČR (po knjigovodski vrednosti), naložbenih nepremičnin, dolgoročnih finančnih naložb in dolgoročnih poslovnih terjatev / Sredstva
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient kapitalske pokritosti osnovnih sredstev	Kapital / Osnovna sredstva (po knjigovodski vrednosti)
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient neposredne pokritosti kratkoročnih obveznosti (hitri koeficient)	Likvidna sredstva / Kratkoročne obveznosti
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient pospešene pokritosti kratkoročnih obveznosti (pospešeni koeficient)	Vsota likvidnih sredstev in kratkoročnih terjatev / Kratkoročne obveznosti
vodoravnega finančnega ustroja	koeficient kratkoročne pokritosti kratkoročnih obveznosti (kratkoročni koeficient)	Kratkoročna sredstva / Kratkoročne obveznosti
gospodarnosti	koeficient gospodarnosti poslovanja	Poslovni prihodki / Poslovni odhodki
dobičkonosnosti	koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala	Čisti dobiček obračunskega obdobja / Povprečni kapital (brez čistega poslovnega izida obračunskega obdobja)
dobičkonosnosti	koeficient dividendnosti osnovnega kapitala	Vsota dividend za poslovno leto / Povprečni osnovni kapital